

**«Vi fant en klangbunn, for der var det andre
som jobba med det samme»**

*En analyse av norske kommuners medlemskap i
transnasjonale klimanettverk*

Sina Jenhaug Ringlund

Masteroppgave i Human Geography
Institutt for sosiologi og samfunnsgeografi
Det samfunnsvitenskapelige fakultet
UNIVERSITETET I OSLO

Vår 2021

Antall ord: 49990

«Vi fant en klangbunn, for der var det andre som jobba med det samme»

En analyse av norske kommuners medlemskap i transnasjonale klimanettverk

Sina Jenhaug Ringlund

© Sina Jenhaug Ringlund

2021

Vi fant en klangbunn, for der var det andre som jobba med det samme - *en analyse av norske kommuners medlemskap i transnasjonale klimanettverk*

Sina Jenhaug Ringlund

<http://www.duo.no/>

Sammendrag

Med bakgrunn i globale prosesser som globalisering og desentralisering, og at det lokale myndighetsnivået ses som viktig i kampen mot klimaendringer, har det de siste tiårene blitt opprettet flere transnasjonale klimanettverk for kommuner (TMCNs). Nettverkene opererer på flere nivåer samtidig, og har blitt en del av et mangfold av aktører i klimastyringen. Denne masteroppgaven tar for seg TMCNs i en norsk kontekst, og går i dybden på hvordan den kommunale klimastyringen hos norske medlemskommuner påvirkes av medlemskapet ved å svare på problemstillingen *hvordan påvirkes kommunal klimastyring av kommunenes deltakelse i transnasjonale klimanettverk?* Det undersøkes hvilke deler av kommunal klimastyring som påvirkes av deltakelsen, hva kommunene opplever som positivt eller negativt ved TMCNs, hvordan kommunene arbeider i nettverkene, og hvilke barrierer og drivere som finnes for slikt medlemskap på lokalt og nasjonalt nivå og i nettverkene. Dette er et tema som er svært lite forsket på i Norge. Oppgaven er en kvalitativ casestudie, og tar utgangspunkt i kommunenes erfaringer med TMCN-medlemskap. Det blir benyttet tematisk analyse for å finne temaer ansett som viktige av informantene.

Tidligere studier har vist at kommunenes klimastyring kan påvirkes positivt ved å være medlem av TMCNs, med noe ulik vektlegging av forskjellige typer påvirkning. Det viktigste funnet i min studie er at alle de aktive medlemskommunene som er undersøkt opplevde medlemskapet som positivt for den kommunale klimastyringen. Spesielt vektla informantene viktigheten av å få tilgang til kunnskap og inspirasjon fra andre medlemskommuner, motivasjonen de ansatte får av å være med i TMCNs, tilgang på prosjektstøtte, og muligheten for å påvirke rammebetingelser på høyere myndighetsnivåer som påvirker handlingsrommet til kommunene. Samtidig viser studien at det er flere barrierer som hindrer aktivt medlemskap i TMCNs. De viktigste er mangel på menneskelige og økonomiske ressurser i kommunen, mangel på forankring av medlemskapet, vanskelige og tidkrevende systemer for klimagassrapportering, og mangel på tilgjengelig informasjon om TMCNs.

Forord

Det er mange å takke for at denne oppgaven kom i havn. Først vil jeg takke informantene mine, for at dere stilte opp til videointervju til tross for en veldig rar og anstrengende tid, denne oppgaven hadde ikke vært mulig uten dere. Så vil jeg takke min veileder, Professor Bjørnar Sæther, for alle dine gode tilbakemeldinger og beroligende ord. Jeg vil også takke KS for masterstipend, det kom veldig godt med.

Tusen takk til mamma og pappa, for korrekturlesning, gode tilbakemeldinger, og husly da Oslo og universitetet stengte ned og jeg hadde behov for å komme meg litt ut av byen. Takk også til gode venner og spesielt Anna og Nora, for utallige filmkvelder og god stemning i kollektivet, dere har gjort dette året veldig mye lettere. Helt til slutt vil jeg også takke medstudentene mine på Harriet Holters hus, dere har gjort disse årene fine, det er utrolig synd at vi ikke har fått møttes så mye som vi egentlig skulle.

Sina Jenhaug Ringlund, Oslo, mai 2021.

Forkortelser

C40 – C40 Climate Leadership Group

CNCA – Carbon Neutral Cities Alliance

CO₂ – Karbondioksid

COP – Conference of the Parties

EU – Den Europeiske Union

FN – Forente Nasjoner

ICLEI – Local Governments for Sustainability

IPCC – The Intergovernmental Panel on Climate Change

TMCN – Transnational Municipal Climate Network

Innholdsfortegnelse

1 Introduksjon	1
1.1 Problemstilling.....	3
1.2 Avgrensning.....	3
1.3 Innhold.....	4
2 Bakgrunn	5
2.1 Klimaendringer – vår tids største utfordring.....	5
2.2 Lokale myndigheter og klimaendringer.....	6
2.2.1 Spørsmål ved «den urbane tidsalder».....	8
2.3 Transnasjonale klimanettverk for kommuner - TMCNs.....	9
3 Teoretisk rammeverk	12
3.1 Klimastyring.....	12
3.2 Nettverksteori.....	14
3.3 Definisjon TMCNs.....	16
3.4 Teoretisk rammeverk for vurdering av effekten av medlemskapet.....	16
3.4.1 Medlemmer av TMCNs som passive vs. aktive aktører.....	16
3.4.2 Eksisterende rammeverk.....	17
3.4.3 Nytt rammeverk.....	19
3.5 Etterløpere vs. Pionerer.....	27
3.6 Påvirkningsfaktorer: nasjonalt, lokalt og i nettverket.....	29
3.6.1 Lokale forhold.....	30
3.6.2 Nasjonale forhold.....	34
3.6.3 Forhold i nettverket.....	35
3.7 Negative effekter og utfordringer.....	36
3.8 Oppsummering.....	37
4 Case	39
4.1 Norsk kontekst.....	39
4.1.1 Norges klimamål og internasjonale avtaler.....	39
4.1.2. Nasjonal policy-kontekst for kommunenes klimaarbeid.....	40
4.2 Norske kommuner i TMCNs.....	43
4.3 Nettverkene:.....	47
4.3.1 C40 Climate leadership group.....	48
4.3.2 Carbon Neutral Cities Alliance - CNCA.....	49
4.3.3 Covenant of Mayors for Climate and Energy.....	50
4.3.4 Local Governments for Sustainability - ICLEI.....	51
5 Metode og metodologi	54
5.1 Kvalitativ forskning.....	54
5.2 Casestudie.....	54
5.3 Datainnsamling:.....	55
5.3.1 Informanter.....	56
5.3.2 Intervjuer.....	57
5.3.3 Opptak.....	59
5.3.4 Dokumenter.....	60
5.3.5 Styrker og svakheter ved dataene.....	60

5.3.6 Sekundærdata	61
5.4 Personvern og etiske hensyn.....	61
5.6 Subjektivitet og maktrelasjoner	63
5.7 Praktiske utfordringer.....	64
5.8 Analysestrategi.....	65
5.8.1 Tematisk analyse.....	66
5.8.2 Transkribering og koding.....	66
5.9 Pålitelighet.....	67
6 Analyse og diskusjon.....	68
6.1 Hvordan kommunal klimastyring påvirkes av medlemskap i TMCNs.....	68
6.1.1 Kunnskapsutveksling	68
6.1.2 Prosjektstøtte og finansiering.....	75
6.1.3 Påvirkningskraft: Sette dagsorden	78
6.1.4 Markedsføring av kommunen	82
6.1.5 Mål og klimaplan	84
6.1.6 Rapportering og benchmarking	87
6.1.7 Intern mobilisering og legitimering av tiltak	87
6.1.8 Institusjonalisering av «klimaveier»	89
6.1.9 Negative effekter av TMCN-medlemskap.....	90
6.1.10 Oppsummering av hvordan medlemskap i TMCNs påvirker kommunal klimastyring	91
6.2 Barrierer og drivere.....	93
6.2.1 Lokale forhold.....	93
6.2.2 Nasjonale forhold.....	102
6.2.3 Faktorer hos nettverkene.....	107
6.2.3 Andre barrierer	115
7 Konklusjon	117
7.1 Hvordan påvirkes kommunal klimastyring av kommunenes deltakelse i transnasjonale klimanettverk?. 118	118
7.2 Generaliserbarhet og implikasjoner for policy	120
7.3 Videre forskning.....	122
Litteraturliste	123
Vedlegg 1: Informanter:	134
Vedlegg 2: Intervjuguide.....	135

Liste over tabeller

Tabell 1: Norske kommuners medlemskap i TMCNs	45
Tabell 2: Nøkkelinformasjon om kommunene i casestudien	47
Tabell 3: Nøkkelinformasjon om nettverkene	53
Tabell 4: Hvordan kommunal klimastyring påvirkes av TMCN-medlemskap	92

1 Introduksjon

Det er en økende internasjonal anerkjennelse av at beslutninger som påvirker klimaendringer, og konsekvensene de får, ofte tas på det lokale nivået (Woodruff, 2018). Den økende viktigheten av det lokale myndighetsnivåets rolle i klimaarbeidet kan man se i Norge ved at staten i stor grad vektlegger kommunenes rolle i arbeidet med reduksjon av klimagassutslipp (Kommunal- og moderniseringsdepartementet, 2018). Bakgrunnen for anerkjennelsen ligger i at vi lever i det som gjerne kalles «den urbane tidsalder», der den globale urbane befolkningen i 2008 for første gang overgikk den landlige, noe som har ført til økt interesse for disse områdenes innflytelse (van der Heijden, Bulkeley, & Certomà, 2019; Toly, 2008). I norsk kontekst er det mest aktuelt å snakke om kommuner som det lokale myndighetsnivået, men i litteraturen blir det gjerne brukt begreper som «urbane områder» eller «byer». I Norge regnes et område som «urbant» dersom det har 200 innbyggere eller fler, som gjør at også de mindre og mer «landlige» kommunene inngår i urbaniseringsstatistikken (Wessel, 2017).

Anerkjennelsen av urbane områders bidrag til klimaendringer og deres sårbarhet ovenfor endringene, har ført til at mange byer og kommuner har blitt mer involvert i å jobbe for løsninger på klimakrisen. De har blitt en del av mangfoldet aktører i den globale klimastyringen (Toly, 2008; van der Heijden, Bulkeley, et al., 2019). I tråd med dette, og muliggjort av prosesser som globalisering og desentralisering, har det de siste årene oppstått flere transnasjonale klimanettverk mellom kommuner og byer for å arbeide med klimaendringer, såkalte «transnational municipal climate networks» (TMCNs). Dette er nettverk mellom kommuner som er frivillige å delta i, og det er blant annet forventet at nettverkene bidrar til utslippskutt og klimatilpasning ved at de gir kommunene mulighet til å dele informasjon, få hjelp til å utvikle handlingsplaner, implementering av klimatiltak og kapasitetsbygging (Bulkeley & Newell, 2015; Busch, 2015; UN, 2018; Woodruff, 2018).

Kommuners deltakelse i transnasjonale klimanettverk er et utbredt fenomen. Nettverket Local Governments for Sustainability (ICLEI) hevder for eksempel at de når over 1750 byer og regioner, og at de er til stede i 125 land. Global Covenant of Mayors for Climate and Energy (Covenant of Mayors) har 10 459 medlemmer og når 331 244 061 millioner innbyggere (Covenant of Mayors, u.å. a; ICLEI, u.å. a). Nettverkene har også en tilstedeværelse i Norge hvor det er rundt 20 kommuner som deltar i minst ett av tre av de største nettverkene, ICLEI, Covenant of Mayors eller C40. Nettverket C40 etablerte også nylig et eget kontor i Oslo med

spesielt fokus på utslippsfri bygge- og anleggsplasser og innovative mekanismer for klimastyring (C40, 2020).

Til tross for den store utbredelsen av TMCNs er det en mangel på kunnskap om hvordan deltakelse i TMCNs påvirker kommunal klimastyring (eng. climate governance), og hva som fører til varige policyendringer på bynivå (Busch, Bendlin, & Fenton, 2018; Stehle, Höhne, Hickmann, & Lederer, 2019). Busch et al. (2018) foreslår at fremtidig forskning kan fokusere på effekten av TMCNs i landlige, og spesielt små kommuner da deres forskning kun tar for seg byer med mer enn 50 000 innbyggere. Tidligere forskning har demonstrert hvordan TMCNs påvirker flere nivåer av klimastyring, men det har blitt gjort relativt lite forskning på effekten på det lokale nivået, altså kommunen (Busch, 2015; Busch et al., 2018).

Det er foreløpig ikke forsket på norske kommuners deltakelse i TMCNs, i hvert fall ikke i nyere tid. Unntaket er det pågående prosjektet GreenGov som tar for seg styringen av det grønne skiftet i Oslo, København og Cape Town, og som blant annet undersøker deltakelse i nettverk (Hofstad & Vedeld, 2020). Det finnes en rapport fra by- og regionforskningsinstituttet NIBR fra 2001 om norske kommuner som var medlem av ICLEI på den tiden, men den rapporten er ikke tilgjengelig på nett. Forfatteren av rapporten skrev et innlegg i Kommunal Rapport om forskningen, som vil bli noe brukt her, men det er viktig å huske at forskningen er 20 år gammel, og dermed også delvis utdatert.

Det har også foreløpig vært størst fokus på hvordan nettverkene påvirker reduksjon av klimagassutslipp, men det er også behov for å undersøke hvordan medlemskap påvirker klimatilpasning, da det er noe flere nettverk nylig har begynt å fokusere på (Busch, 2015; Busch et al., 2018). Jeg har ikke et sterkt skille mellom utslippskutt og tilpasning i min undersøkelse, men når medlemskapet også påvirker tilpasning kommer det frem i analysen. Ved å studere medlemskapet til noen norske kommuner i forskjellige størrelser i dybden, og ved å ta kommunenes erfaring som utgangspunkt og fokusere på den lokale effekten, kan dette ses som starten på å fylle disse kunnskapshullene. Oppgaven bidrar med kunnskap på tre områder: For det første bidrar den med en forståelse av norske kommuners deltakelse i TMCNs. For det andre gir den innsikt i hvordan det lokale myndighetsnivået både påvirkes av, og påvirker, trans- og multinasjonal klimastyring. For det tredje vil oppgaven bidra med kunnskap om barrierer og drivere for lokale myndigheters involvering i TMCNs. Innenfor samfunnsgeografi kan man si at oppgaven plasserer seg et sted mellom områdene klima og

by-geografi, med hovedvekt på klima, og at den tar for seg samfunnsfaglige begreper som sted og skala, hvordan en global prosess som klimaendringer jobbes med lokalt, hvordan styring av klimaendringer kan foregå på flere nivåer samtidig og hvordan en slik flernivåstyring påvirker lokalt.

1.1 Problemstilling

Hovedproblemstillingen for denne oppgaven er *hvordan påvirkes kommunal klimastyring av kommunenes deltakelse i transnasjonale klimanettverk?* For å svare på denne overordnede problemstillingen stiller jeg følgende operasjonaliserende forskningsspørsmål:

- Hvilke deler av klimastyringen i kommunene påvirkes av medlemskapet?
- Hva opplever kommunene som positivt/negativt ved deltakelsen i transnasjonale klimanettverk?
- Hvordan arbeider kommunene i nettverkene de er medlem av?
- Hvilke nasjonale og lokale forhold fremmer eller hindrer aktiv deltakelse i transnasjonale klimanettverk?

I likhet med Busch et al. (2018) defineres påvirkning (eng. impact) av klimastyringen her som «a modification of urban climate governance which can be traced back to any aspect of TMCN membership» (Busch et al., 2018, s. 222). Altså enhver endring i klimastyringen som kan spores tilbake til TMCN-medlemskapet.

1.2 Avgrensning

Jeg har valgt å avgrense oppgaven til *transnasjonale klimanettverk mellom lokale myndigheter* (i norsk kontekst kommuner) fordi det er et aktuelt tema som det er behov for mer kunnskap om. Grunnen til at jeg gjør det er at det ville blitt uhåndterbart å inkludere alle typer klimanettverk, som også ville inkludert lokale og nasjonale nettverk, og nettverk mellom offentlig og privat sektor, innad i privat sektor og mellom ulike myndighetsnivåer. Mer spesifikt har jeg valgt nettverk som har klima som hovedfokus, medregnet klimatilpasning eller «bærekraft», men der hovedpoenget med nettverket er å arbeide med klimaendringer, ikke nettverk som handler om andre temaer i tillegg, som for eksempel nettverket Eurocities. Spesifikt har jeg valgt å ta utgangspunkt i de mest fremtredende nettverkene som har norske medlemmer, nemlig de tre velkjente og innflytelsesrike nettverkene Covenant of Mayors, ICLEI, og C40 Cities Climate Leadership Group (C40) (van der Heijden, Bulkeley, et al., 2019). På grunn av usikkerheten rundt koronasmitte og mulige

reiserestriksjoner vil utvalget kommuner kun inkludere norske kommuner. Jeg har ikke vurdert ulike tiltak opp mot hverandre, og heller ikke vurdert effekten av å være medlem av et TMCN opp mot andre tiltak, som regionale eller nasjonale nettverk, eller andre mer spesifikke klimatiltak. Disse avgrensningene gjøres for å på best mulig måte kunne svare på problemstillingen, og for å fylle kunnskapshull avdekket av tidligere forskning, nevnt i kapittel 1.2.

1.3 Innhold

Kapittel 2 er et bakgrunnskapittel der jeg redegjør for konsekvensene av klimaendringer, sammenhengen mellom lokale myndigheter og klimaendringer, og hvorfor det er viktig å rette søkelyset mot kommuner i forbindelse med kampen mot klimaendringer. I tillegg vil jeg se på bakgrunnen for, og utviklingen av, TMCNs. Deretter kommer kapittel 3 med det teoretiske rammeverket jeg benytter meg av. Det bygger på tidligere forskning og funn angående TMCNs, hvordan medlemskap kan påvirke kommunal klimastyring i tillegg til hvilke faktorer lokalt, nasjonalt og i nettverkene som fungerer som drivere eller barrierer for aktiv deltakelse i TMCNs. Kapittel 4 består av en beskrivelse av fenomenet, eller casene oppgaven studerer, med en oversikt over den norske konteksten kommunene jobber under, en beskrivelse av kommunene som er med og en kort beskrivelse av de nettverkene som utvalget kommuner er valgt fra. I kapittel 5 presenteres metodologien og analysestrategien jeg har benyttet meg av, i tillegg til å redegjøre for og diskutere relevante etiske og praktiske utfordringer jeg møtte på. I kapittel 6 diskuterer og analyserer jeg funnene jeg kom frem til sett i lys av det teoretiske rammeverket presentert tidligere. Kapittel 6 er sortert ut fra kategoriene som kommer frem i rammeverket og under intervjuene. Del 1 tar for seg kategoriene for påvirkning av kommunens klimastyring som er kunnskapsutveksling, prosjektstøtte, påvirkningskraft, markedsføring av kommunen, formulering av mål og klimaplan, rapportering og benchmarking, intern mobilisering og til slutt institusjonalisering av klimaarbeid. Del 2 av analysen tar for seg kategoriene for barrierer og drivere som påvirker medlemskapet på lokalt og nasjonalt nivå, og i nettverkene. Kommunenes erfaringer vil diskuteres innenfor hver kategori, som er i samsvar med hvordan Busch et al. (2018) gjør sin analyse. Til slutt kommer en konklusjon der jeg oppsummerer funnene og hva de har å si for tidligere forskning på feltet og policy på lokalt og nasjonalt nivå.

2 Bakgrunn

For å kunne diskutere og analysere kommuners medlemskap i TMCNs er det nødvendig med en gjennomgang av hvorfor dette er et viktig tema og hvorfor det er noe som bør forskes på. Dette kapitlet vil redegjøre for bakgrunnen til temaet for oppgaven, nemlig klimaendringer, og hvorfor det lokale nivået er en viktig aktør. Det starter med en kort gjennomgang av det komplekse problemet som er klimaendringer og hvorfor det er viktig å jobbe for å begrense global oppvarming. Deretter vil jeg redegjøre for byenes rolle i dette arbeidet, og til slutt forklare hva transnasjonale klimanettverk for kommuner er, og hvorfor de har oppstått.

2.1 Klimaendringer – vår tids største utfordring

Klimaendringer, som en konsekvens av økt menneskelig utslipp av klimagasser, endrer verden som vi kjenner den gjennom hvordan det påvirker menneskelige og naturlige systemer (IPCC, 2014; Leichenko & O'Brien, 2019). Dersom utslippene fortsetter vil det føre til mer oppvarming og langvarig endring i klimasystemer, som øker sannsynligheten for alvorlige, gjennomgripende og irreversible virkninger for mennesker og økosystemer (IPCC, 2014).

I 2015 ble Parisavtalen vedtatt under klimatoppmøtet i Paris. Den trådte i kraft i november 2016, 30 dager etter at minst 55 land som samlet stod for 55% av globale utslipp hadde ratifisert avtalen. Totalt har 190 land ratifisert avtalen til nå (UNFCCC, 2021). Parisavtalen går ut på å begrense global oppvarming til under 2 °C, og aller helst til 1,5 °C sammenlignet med pre-industrielle nivåer, for å unngå alvorlige klimaendringer og negative konsekvenser (UN, 2015). Det er antatt at det allerede har skjedd en økning på 1 °C og at det er sannsynlig at global oppvarming vil nå 1,5 °C mellom 2030 og 2052, og passere 3 °C innen 2100 dersom utslipp fortsetter som før (IPCC, 2018).

Økt temperatur, spesielt over 1,5 °C, innebærer blant annet mer ekstremvarme i de fleste bebodde områder, økt ekstremregn i flere regioner, og økt sannsynlighet for tørke og mangel på nedbør i noen regioner (IPCC, 2018). I tillegg vil det innebære høyere havnivå og tap av biologisk mangfold og økosystemer. Dersom temperaturen «kun» stiger med 1,5 °C vil havnivået øke med 0,1 meter mindre enn dersom temperaturen stiger med 2 °C. En reduksjon på 0,1 meter betyr at opp mot 10 millioner færre personer blir eksponert for relaterte risikoer (IPCC, 2018, s. 7). Global oppvarming, og spesielt på mer enn 1,5 °C, øker trusselen mot helse, matsikkerhet, vannforsyning, menneskelig sikkerhet og økonomisk vekst (IPCC, 2018, s. 9).

For å begrense oppvarmingen til 1,5°C er det nødvendig å redusere globale klimagassutslipp med 40-50% innen 2030, sammenlignet med 2010-nivå, i tillegg til å være «netto-null» innen 2050, som betyr at det fjernes like mye CO₂ fra atmosfæren som det slippes ut (CICERO, 2018; IPCC, 2018). Dette krever dyptgående endringer i systemer innenfor energi, land, urbane systemer og infrastruktur, inkludert transport og bygninger, og industri. Disse endringene innebærer dype utslippsreduksjoner i alle sektorer og på flere nivåer (IPCC, 2018). I tillegg vil det kreves omfattende klimatilpasning til de endringene som er for sent å forhindre, dersom fremtidig klimarisiko skal reduseres (IPCC, 2014).

2.2 Lokale myndigheter og klimaendringer

«Det globale er summen av det lokale» (CICERO, 2018, s. 8).

Urbane områder er som nevnt signifikante når det gjelder bidrag til utslipp av klimagasser, og regnes ofte som de største «kjeltringene» når det gjelder klimaendringer og andre miljøproblemer (Davies, 2005; Leichenko & O'Brien, 2019). Urbane områder står nå for 70% av forbruket av globale ressurser, og 75% av det globale klimagassutslippet skjer der (FN, 2021; van der Heijden, Bulkeley et. al., 2019). I tillegg er de også i stor grad sårbare for konsekvensene av klimaendringene (IPCC, 2014). Men, det er også viktig å anerkjenne at urbane områder og det lokale myndighetsnivået er en viktig del av løsningen på klimaproblemet, fordi de har direkte kontroll på flere faktorer som påvirker utslipp (Leichenko & O'Brien, 2019). Ifølge Solecki et al. (2018) er det nødvendig at lokale myndigheter, og byer spesielt, reduserer sine klimagassutslipp og tilpasser seg klimaendringer for at det skal være mulig å begrense global oppvarming til 1,5 °C. Nasjonalstater trenger lokale tiltak hvis de skal nå sine klimamål, da mange av problemene og løsningene på klimaendringer har sine røtter i lokale aktiviteter (Davies, 2005). Utslipp av klimagasser skjer gjennom prosesser som avfallsproduksjon, transport og energikonsum, og disse prosessene skjer på spesifikke steder, og det er lokale myndigheter på disse stedene som ofte har betraktelig jurisdiksjon over prosessene (Davies, 2005).

Det meste av de høyprofilerte forhandlingene om hvordan klimaendringene skal håndteres har så langt foregått på en global skala mellom nasjonalstater, og klimaavtalene mellom land har blitt sett på som den sentrale mekanismen i global klimastyring (Andonova, Betsill, & Bulkeley, 2009; Davies, 2005; Toly, 2008). Nå er bildet mer komplisert, og det er en stor

variasjon i hvilke aktører som er med, og hvilken form den globale klimastyringen kan ta (Andonova et al., 2009). En av de nye aktørene er som nevnt det undernasjonale, eller lokale nivået, deriblant kommuner og byer.

Lokale myndigheter har siden tidlig på 1990-tallet vært aktivt engasjert i klimaendringspolicyer gjennom utviklingen av klimaplaner og strategier for lokale utslippsreduksjoner og tiltak for klimatilpasning, og ofte ligger de foran sine sentrale myndigheter (Andonova et al., 2009; Zeppel, 2013). Det har over lengre tid blitt argumentert for at lokale myndighetsnivåer kan være like viktige som nasjonalstater i å operasjonalisere endringer for å kontrollere klimagassutslipp, og at de kan spille en viktig rolle i global klimapolitikk (Davies, 2005; Toly, 2008; Wilbanks & Kates, 1999).

Det lokale nivået har blitt nevnt i globale fora over flere tiår, for eksempel ble viktigheten av lokal handling for å sikre bærekraftig utvikling nevnt allerede i Brundtlandrapporten fra 1987 (Bulkeley & Betsill, 2003). De siste årene har vektleggingen av det lokale nivået i den globale klimastyringen blitt enda tydeligere enn før. Under COP (Conferance of the Parties) 16 i 2010 ble lokale myndigheter offisielt anerkjent som «offentlige interessenter» (eng. government stakeholder) (Zeppel, 2013). Under COP 21 i 2015 var det et stort mangfold i type aktører som jobbet med å svare på klimaendringer, og lokale myndigheter, spesielt fra byer, okkuperer nå en sentral posisjon blant dem (Bulkeley, 2015). COP 21 var også der lokale myndigheter offisielt ble inkludert i diskusjonen, og anerkjent som nøkkelaktører i kampen mot klimaendringer (Kern, 2019; UNFCCC, 2015 i Palermo, Bertoldi, Apostoulu, Kona, & Rivas, 2020). Det lokale nivået har også fått en sentral plass i FNs bærekraftsmål, med mål nr. 11: «Bærekraftige byer og lokalsamfunn», og spesielt delmål 11.6: «Innen 2030 redusere byenes og lokalsamfunnenes negative påvirkning på miljøet [...]» (FN, 2021).

IPCC (2018) legger også betydelig vekt på rollen lokale myndigheter kan spille når det kommer til utslippskutt og tilpasning. CICERO vurderer rapporten til at den i større grad legger opp til en «bottom-up»-tilnærming, heller enn en ren «top-down»-tilnærming. Dette innebærer blant annet at lokalnivået får en sentral rolle i håndteringen av klimautfordringene, i motsetning til at det kun er det nasjonale og internasjonale nivået som skal håndtere det (CICERO, 2018). Man kan også se denne økende interessen for hva det lokale nivået kan bidra med ved interessen for hva IPCCs 2018-rapport hadde å si for byer og lokale myndighetsnivåer. CICERO publiserte i 2018 rapporten «Hva sier spesialrapporten om 1,5 °C om lavutslippsomstilling for Oslo?»,

mens C40 og Covenant of Mayors bestilte rapporten «Summary for Urban Policy Makers – What the IPCC Special Report on Global Warming of 1,5 °C Means for Cities» (Revi, Singh, & de Kleijne, 2018).

Mye har skjedd de siste 30 årene i hvordan byer håndterer klimaendringer, og tre trender pekes ut som spesielt viktige for dagens og fremtidens urbane klimastyring (van der Heijden, Bulkeley, et al., 2019). Den første trenden er en kombinasjon av desentralisering og liberalisering, som har gitt lokale myndigheter mer påvirkning og spillerom innenfor klima. Tjenestene i kommunen blir også i økende grad overlatt til det private markedet, som avfallshåndtering, som lar de lokale myndighetene i større grad skreddersy policyene til lokale behov, og bruke lokale ressurser til tjenestelevering. Den andre trenden handler om lokale myndigheters økende ambisjon innenfor klima, og deres ønske om å forbigå nasjonale myndigheters klimamål og policy, som har blitt observert siden 1990-tallet. Den tredje trenden er den økte anerkjennelsen internasjonalt av rollen til lokale myndigheter i klimastyring, og behovet for å involvere lokale myndigheter i klimapolitikken (van der Heijden, Bulkeley, et al., 2019).

Anerkjennelsen av byens viktige rolle kan kobles til globalisering. Ifølge Sassen (2004) har globalisering og menneskerettighetsregimer ført til forhold som svekker den eksklusive autoriteten til nasjonalstaten, og dermed legger til rette for fremkomsten av sub- og transnasjonale rom og aktører, for eksempel urbane områder og kommuner, i prosesser som tidligere var avgrenset til det nasjonale nivået (Sassen, 2004; Toly, 2008). Det er trendene diskutert her som er bakgrunnen for nye former for aktørskap innen klimastyringen på det lokale nivået, som for eksempel økt samarbeid mellom lokale myndigheter på internasjonalt nivå (van der Heijden, Bulkeley, et al., 2019).

2.2.1 Spørsmål ved «den urbane tidsalder»

Uttrykket «den urbane tidsalder» (eng. the urban age), eller variasjoner av det, har siden slutten av 1990-tallet i stor grad blitt brukt av forskere innen urbanisme som et fundament for å ramme inn ellers sterkt tematisk varierende undersøkelser og forskning om eller i byer (Brenner & Schmid, 2014). Uttrykket brukes ikke bare av forskere, men også av internasjonale organisasjoner som FN, NGOs, myndigheter, i avisartikler, planleggingsdokumenter, på konferanser, etc. Bakgrunnen for uttrykket er at mer enn halvparten av verdens befolkning nå bor i urbane områder (Brenner & Schmid, 2014). I artikkelen «The “Urban Age” in Question»

av Brenner og Schmid (2014) kritiseres bruken av den «urbane tidsalder» fordi det virker som om det har blitt et innrammingsverktøy eller referansepunkt for alle som ønsker å rettferdiggjøre byer som objekt for forskning, policy, planlegging eller design og investering, til tross for at de anerkjenner at «urbanization has become a planetary phenomenon» (Brenner & Schmid, 2014, s. 751). De mener at «den urbane tidsalder»-tesen er feilaktig, for det første fordi den er «empirisk uholdbar», fordi det ikke finnes en standard for hvordan urbanisering skal måles. For det andre fordi den er «teoretisk usammenhengende», som følge av dramatisk endring og geografisk reorganisering av hva urbanisering innebærer. I tillegg innebærer tesen en antakelse om at verden er klart delt inn i det urbane og det landlige, som er problematisk fordi «urbane» bosetninger i realiteten er ekstremt heterogene (Brenner & Schmid, 2014, s. 140, 143).

Også i denne oppgaven brukes uttrykket i innledningen for å ramme inn temaet, og som en forklaring på hvorfor det er viktig å undersøke TMCNs. Temaet for denne oppgaven er som nevnt norske kommuner som er medlem av transnasjonale klimanettverk mellom kommuner. Hovedaktørene er kommuner, som er det lokale myndighetsnivået, og nettverkene de er medlem av. Til tross for dette handler oppgaven også mye om «byer», og det samme gjør mye av litteraturen oppgaven bygger på. Det er vanskelig å tydelig skille mellom kommuner og byer, fordi mye av litteraturen heller ikke skiller tydelig mellom det. I tillegg er byene lokalisert i kommuner, men kommuner inneholder ofte også store områder som ikke er urbane, og de urbane og ikke-urbane områdene henger ofte sammen på mange måter. Oppgaven handler heller ikke kun om kommuner som er større byer, eller som inneholder større byer, men også mindre folkerike kommuner. Fokuset her vil i stor grad ligge på konteksten for de påvirkningene kommunene opplever fra medlemskapet i TMCNs, og dermed unngå noen av problemene ved «den urbane tidsalder»-tesen, selv om den kan sies å ramme inn oppgaven.

2.3 Transnasjonale klimanettverk for kommuner - TMCNs

«Samarbeid i nettverk hvor man bringer sammen aktører som hver for seg ikke kan håndtere problemet alene, bidrar til å se nye løsninger» (Hauge, Hanssen, Flyen, & Strømø, 2018, s. 14).

Med bakgrunn i byenes rolle når det gjelder klimaendringer, for å styrke klimastyringen på det lokale nivået, og påvirke nasjonale og internasjonale institusjoner, har flere transnasjonale

klimanettverk for kommuner blitt etablert de siste tiårene, ofte av ikke-statlige aktører (Busch et al, 2018). Disse nettverkene, for eksempel ICLEI, C40, og Covenant of Mayors, har blitt synlige aktører i den globale klimapolitikken (Davies, 2005; IPCC, 2018; Kona, Bertoldi, Monforti-Ferrario, Rivas, & Dallemand, 2018; Melica et al., 2018). Slike transnasjonale klimanettverk mellom kommuner kalles i litteraturen for «transnational municipal climate networks» (TMCNs).

En av grunnene til at byer eller kommuner melder seg inn i TMCNs er at de har et ønske om å ha en rolle i å løse det globale klimaproblemet, og TMCNs blir en mulighet for kommuner til å skape oppmerksomhet og anerkjennelse rundt sin rolle i den globale klimastyringen. TMCNs lar også kommunene gå forbi sine nasjonale myndigheter når det gjelder klimatiltak, og slik blir det transnasjonale perspektivet en måte å fylle hullene skapt av mangel på nasjonal eller internasjonal intervensjon (Bulkeley et al., 2012; Toly, 2008; van der Heijden, Bulkeley, et al., 2019; van der Heijden, Certomà, & Bulkeley, 2019).

TMCNs er et relativt nytt fenomen, med en første bølge av nettverk etablert tidlig på 1990-tallet, med fokus på utslippskutt. Den andre bølgen kom rundt midten av 2000-tallet, hvor klimatilpasning også ble bragt opp som tema (Busch, 2015). Slikt samarbeid gjennom nettverk på tvers av landegrenser er muliggjort av relativt ny kommunikasjons- og transportteknologi, som også blir sterkt vektlagt i globaliseringslitteraturen (Toly, 2008). Nettverkene kobler steder og skalaer sammen, og utgjør en viktig del av det som blir kalt «flernivå klimastyring» (Bulkeley et al, 2003 i Davies 2005).

Det er store variasjoner mellom ulike TMCNs. De varierer i størrelse, tilstedeværelse i ulike land, i hvem som kan bli medlem av nettverket (for eksempel med krav til ambisjonsnivå eller størrelse på kommunen), hvilke forpliktelser de krever av medlemmene, og hva de fokuserer på, spesielt om det er utslippskutt eller klimatilpasning, eller begge deler (Busch, 2015). For eksempel er C40 et nettverk hovedsakelig for «megabyer», mens Covenant of Mayors godtar medlemmer i alle størrelser og uavhengig av hvor langt de har kommet i implementeringen av energi- og klimapolicy (C40.org; covenantofmayors.eu).

De fleste TMCNs fokuserte i utgangspunktet på utslippskutt (eng. mitigation), fordi det var på agendaen i Europa før klimatilpasning ble kjent (Busch, 2015). Blant annet var det regnet som moralsk problematisk å nevne klimatilpasning, fordi det innebar en anerkjennelse av at

klimaendringer var uunngåelig, og dermed stilte spørsmål ved legitimiteten til arbeidet med utslippskutt (Pielke et al., 2009, i Buch, 2015). Dette synet har endret seg de siste årene og klimatilpasning er nå sett på som nødvendig, i tillegg til utslippskutt (Busch, 2015; IPCC, 2018). Et problem knyttet til klimatilpasning og TMCNs er at utslippskutt er sett på som mer universale, og dermed enklere å dele informasjon og ideer om på tvers av kommuner og landegrenser. I motsetning til utslippskutt er klimatilpasning regnet som mer individuelt, og må tilpasses lokale forhold, noe som gjør kunnskapsoverføring gjennom nettverk mer komplisert (Busch, 2015).

Til tross for dette har flere nettverk som i utgangspunktet kun fokuserte på utslippskutt nå også tatt til seg klimatilpasning som fokusområde. For eksempel Covenant of Mayors, som tidligere kun hadde som mål å kutte utslipp, men som etter sammenslåingen med Mayors Adapt i 2015 nå også fokuserer på klimatilpasning (Busch et. al., 2018; covenantofmayors.eu).

Med bakgrunn i at flere nettverk nå fokuserer både på tilpasning og utslippskutt, og fordi både tilpasning og utslippskutt nå som nevnt regnes som nødvendig for å unngå alvorlige konsekvenser fra klimaendringer, har jeg valgt å ha med begge deler i denne oppgaven. Jeg skiller altså ikke sterkt mellom disse to funksjonene, slik som for eksempel Woodruff (2018) gjør, som kun undersøker «climate change adaptation networks». Når jeg skriver «klimastyring», så inkluderer det både utslippskutt og klimatilpasning.

3 Teoretisk rammeverk

Dette kapittelet skal danne det teoretiske rammeverket som er grunnlaget for analysen og diskusjonen i kapittel 6. Her tar jeg i hovedsak for meg hva tidligere forskning har kommet frem til når det gjelder hvordan kommuner samhandler med TMCNs, hva de får ut av medlemskapet, hvordan medlemskapet påvirker kommunal klimastyring, utfordringer ved å være medlem, og hvordan lokal og nasjonal kontekst kan påvirke hvor aktivt et medlemskap er, og til hvilken grad medlemskapet fører til endringer i den lokale klimastyringen. All den tidligere forskningen er basert på studier fra andre land, da det ikke er gjort forskning på norske kommuners medlemskap tidligere.

Det mangler en tilfredsstillende og omfattende kategorisering av TMCNs som kan brukes til å vurdere nettverkens effekt, og det er stor variasjon i litteraturen når det gjelder hvilke begreper som brukes (Bulkeley et al., 2012; Busch, 2015). Foreløpig bruker alle som skriver om temaet ulike kategoriseringer og inndelinger, og jeg kommer til å bruke deler av forskjellige rammeverk for å få et så helhetlig bilde som mulig. Spesielt kommer jeg til å benytte meg av rammeverkene til Busch (2015), Busch et al. (2018) og Stehle et al. (2019), men jeg bruker også litteratur fra andre forfattere. Spesielt er Harriet Bulkeley en fremtredende og anerkjent forfatter på temaet, og hennes forskning vil også benyttes. Kapittelet vil hovedsakelig gjennomgå teori som direkte omhandler TMCNs og hvilke effekter de har på kommunal klimastyring, og en stor del vil bli viet til faktorer, både lokale, nasjonale og i nettverkene, som former effekten TMCNs har på kommunene. Men aller først vil jeg starte med å redegjøre for begrepet «klimastyring», og gjennomgå litt relevant teori angående nettverk mer generelt.

3.1 Klimastyring

En utfordring når det gjelder denne oppgaven er valg av uttrykk, fordi det brukes et bredt spekter av begreper for å snakke om det samme fenomenet. Måten kommuner jobber med klima på beskrives for eksempel med begrepene «klimaarbeid» (Miljødirektoratet, 2020), «climate politics» (Stehle et al., 2019); «climate strategies» (Busch & Anderberg, 2015), «climate actions» (Kona et al., 2018), og «climate governance» (Busch, 2015; Busch et al., 2018; Bulkeley & Newell, 2015). Det blir en jungel av uttrykk som er vanskelig å navigere i, spesielt når få faktisk definerer uttrykkene de bruker, men regner med at den som leser forstår hva det innebærer.

Problemstillingen som skal besvares her er sterkt inspirert av Busch et al. (2018) sin problemstilling som lyder: «Which impacts do TMCNs have on municipal urban climate governance?» (s. 222). Governance er et uklart begrep, som brukes som betegnelse på helt ulike empiriske fenomener (Røiseland & Vabo, 2012). Det finnes heller ingen norske ord som tilsvarer «governance» (Røiseland & Vabo, 2012). Jeg har valgt å bruke «klimastyring» som et norsk alternativ for climate governance, selv om det kanskje ikke rommer like mye som det engelske begrepet. Noen steder bruker jeg også begrep som «klimaarbeid» hvis det er det litteraturen jeg referer til bruker. «Klimaarbeid» er også mer rettet mot praksisen til kommunen, altså de spesifikke tiltakene de gjør, mens «klimastyring» i denne settingen involverer mer, for eksempel at de ansatte kan bli motivert av å være med i TMCNs og andre aspekter som ikke er direkte knyttet til praksis.

Fordi klimastyring er et så sentralt begrep i problemstillingen og oppgaven er det nødvendig med en redegjørelse for hva det innebærer. «Styring» handler om å endre samfunnet på en «bevisst og planmessig måte» og er en kjerneoppgave i all politisk virksomhet (Røiseland & Vabo, 2012, s. 10). «Klimastyring» handler da om å bevisst endre samfunnet for å redusere klimagassutslipp, og gjøre det mer tilpasset klimaendringene (klimatilpasning). På engelsk har det vært et skifte fra «government» til «governance», og «klimastyring» her brukes i betydningen av governance, spesielt tilnærmingen til governance som en omfordeling av makt og styring av samfunnet (i dette tilfellet klima) vekk fra nasjonale myndigheter, slik at nasjonale myndigheter ikke lenger er den eneste eller viktigste aktøren (Bulkeley & Betsill, 2003). Skiftet mot «governance» innebærer en anerkjennelse av rollen til overnasjonale og undernasjonale nivåer, og ikke-statlige aktører, og koblingene mellom disse. Et slikt skifte er tydelig innenfor klimapolitikk, der autoriteten bak beslutninger har blitt fordelt oppover, til internasjonale organisasjoner og nettverk, nedover til byer og regioner, og utover, til ikke-statlige aktører (Bulkeley & Betsill, 2003). MacLeod og Goodwin (1999 i Bulkeley & Betsill, 2003) foreslår at dette fører til nye «geographies of governance», eller nye styringsgeografier, på norsk. Spesielt viktig for denne oppgavens utgangspunkt er forståelsen av viktigheten av det lokale nivået.

Kompleksiteten til problemet som klimaendringer utgjør har skapt politisk rom for nye samarbeid og styringsmekanismer utenom internasjonale avtaler, som for eksempel transnasjonale nettverk generelt, og mer spesifikt, TMCNs (Bulkeley & Newell, 2015). Nettverk kan sies å være en form for hybrid styringsform, som myndigheter enten kan

tilrettelegge for, styre, eller delta i (Røiseland & Vabo, 2012). Bulkeley og Betsill (2003) skriver at «governance» også innebærer endring i måten makt utøves på, at det har gått fra hierarki og autoritet, til nettverk og partnerskap. Transnasjonal klimastyring gjennom nettverk for kommuner kan ses på som et svar på mangler og begrensninger ved tradisjonelle internasjonale institusjoner og nasjonale myndigheter evner til å løse klimaproblemet, muliggjort av trender som globalisering (Bulkeley & Newell, 2015).

TMCNs er ett element i den globale flernivåstyringen av klimaendringer. Forholdet mellom staten og TMCNs er komplekst, fordi nettverket opererer både lokalt og globalt samtidig. På den ene siden tar TMCNs for seg oppgaver som tidligere var reservert nasjonale myndigheter, for eksempel målsetting og krav om rapportering av utslipp. Men på en annen side er nasjonale myndigheter fortsatt sentrale for styringen av klimaendringer generelt, og er viktige for suksessen til TMCNs fordi de i stor grad påvirker den lokale kapasiteten for å jobbe med klimaendringer og i nettverk (Bulkeley & Betsill, 2003). I motsetning til internasjonale regimer og nasjonale myndigheter har ikke nettverkene mulighet til å bruke bindende avtaler og andre policyinstrumenter som økonomiske insentiver eller sanksjoner, såkalt «hard regulering». De må heller holde seg til «myke» tiltak og reguleringer for å forme atferd og sikre samsvar med mål og normer. Eksempler på myk regulering brukt av TMCNs er informasjonsdeling, kapasitetsbygging, og regler som må følges for å få finansiering eller for å få være medlemmer (Bulkeley & Newell, 2015).

Selv om oppgaven tar utgangspunkt i det lokale nivået plasseres det i en større kontekst ved at den undersøker koblingene mellom det lokale nivået og andre aspekter ved den globale klimastyringen, og kan sies å handle om hvordan kommunal klimastyring påvirkes av transnasjonal og flernivå klimastyring i form av TMCNs. Det kommer også tydelig frem hvordan det nasjonale nivået påvirker det hele.

3.2 Nettverksteori

Forskning på styring (governance) har undersøkt nettverk siden slutten av 1990-tallet, og har resultert i to hovedtilnærminger (Busch, 2015). Den første forstår nettverk som en arena der forskjellige aktører kommer sammen for å delta i politiske prosesser og utvikle policy, utenfor grensene av representativt demokrati. Den andre tilnærmingen forstår nettverk som maktsentre der aktører med spesifikke private interesser kan utnytte strukturelle forhold for å

styre policy-prosesser (Hajer et al, 2003; Lowndes, 2001 i Busch, 2015). Begge disse tilnærmingene antar at aktørene i nettverkene er forskjellige når det gjelder lovlig status og makt, men dette gjelder ikke medlemmene av TMCNs. Selv om medlemmene er av forskjellig størrelse og har forskjellig påvirkningskraft, er alle offentlige aktører som er involvert i lokale policyer (Busch, 2015).

Bulkeley et al. (2003) undersøker relevansen til eksisterende nettverksteorier for transnasjonale nettverk mellom lokale myndigheter, og argumenterer i likhet med Busch (2015) for at TMCNs faller utenom eksisterende teorier. De konkluderer med at transnasjonale nettverk mellom lokale myndigheter ikke faller lett inn i eksisterende teorier, delvis fordi det er vanskelig å etablere om nettverkene er «statlige» (governmental) eller ikke-statlige organisasjoner. Motivasjonen bak nettverkene (reduksjon av klimagassutslipp og tilpasning til klimaendringer) resonnerer ofte med sosiale folkebevegelser, men nettverkets medlemmer er kommuner, og er dermed klart koblet til offentlig sektor. I tillegg er nettverkene ofte knyttet til politiske strukturer, og de blir ofte finansiert av EU, nasjonale myndigheter og fra kommunene. Nettverkene må også generere ekstra finansiering som gjerne gjøres gjennom konsultasjonstjenester, og samarbeid med privat sektor (Bulkeley et al., 2003). Nettverkene er altså svært kompliserte, og det trengs dermed egne teorier for TMCNs.

Til tross for dette kan man finne nyttige observasjoner og begreper i nettverksteori som stemmer overens med TMCNs. For eksempel skriver Grabher og Powell (2004, s. xv) dette om nettverksanalyse: “Network analysis is based on the view that how either an individual or an organization performs depends to a considerable extent on how that actor is tied into a larger web of social relations”. Dette kan fungere som et utgangspunkt for å analysere TMCNs også, som antar at medlemskap i TMCNs påvirker hvordan kommunen yter når det gjelder arbeid med klimaendringer. I tillegg finner man i nettverkslitteraturen nyttige kategoriseringer av nettverk som også kan gjelde TMCNs. For eksempel inndelingen mellom nettverk som «primordial» (opprinnelige, basert på eksisterende relasjoner) eller «måltrettet» (dannet for en spesifikk hensikt) (Grabher & Powell, 2004, s. XVII). TMCNs er dannet for å bekjempe klimaendringer, som betyr at de tilhører den siste kategorien. I tillegg skilles det mellom styreformene i nettverk, om de er hierarkiske eller heterarkiske (ikke-hierarkiske). Her faller TMCNs inn i den siste kategorien, da makten er fordelt horisontalt, og medlemmene er likeverdige.

3.3 Definisjon TMCNs

For å kunne vurdere hvordan medlemskap i TMCNs påvirker kommunal klimastyring er det nødvendig med en definisjon av hva et TMCN er. Busch (2015, s. 215) definerer TMCNs slik: "I see TMCNs as institutionalised spaces where local governments from different countries come together as equitable partners in an exchange on climate change related issues". Nettverkene er altså institusjoner der lokale myndigheter fra forskjellige land kommer sammen som likeverdige partnere og har en utveksling om problemer relatert til klimaendringer. Kern og Bulkeley (2009) skriver at TMCNs må innfri tre kriterier: 1) frivillig medlemskap, 2) de er ikke-hierarkiske, horisontale og polysentriske og dermed også selvstyrt, og 3) at de hjelper medlemmene med å implementere policyer. Busch (2015) bygger på disse kriteriene og argumenterer for at TMCNs også må være transnasjonale, altså operere i mer enn ett land; de må ha et nivå av formalitet når det gjelder medlemskap, altså at medlemmer får visse rettigheter når de blir medlem; og de må ha mer enn to medlemmer og være aktive.

Kern og Bulkeley (2009) skriver at tre grupper aktører kan bli identifisert i de fleste TMCNs: 1) et internasjonalt sekretariat og nasjonale/sektorielle koordinatører som jobber med det interne i nettverket som daglige rutiner, og har ansvar for eksterne relasjoner; 2) president, styre og generalforsamling, som har ansvar for generelle beslutninger; og 3) medlemmene av nettverket. Av de tre aktørgruppene er det medlemskommunene som står i fokus i denne studien.

3.4 Teoretisk rammeverk for vurdering av effekten av medlemskapet

I denne delen vil jeg først gå gjennom noen ulike rammeverk fra litteraturen for å vurdere funksjonene ved TMCNs og hvordan de påvirker medlemmene, før jeg danner min egen kategorisering basert på disse, og går nærmere inn på de forskjellige funksjonene.

3.4.1 Medlemmer av TMCNs som passive vs. aktive aktører

Som nevnt tar mye av litteraturen om TMCNs utgangspunkt i nettverkene heller enn medlemmene deres. Bouteligier (2013) deler litteraturen om kommunenettverk inn i to: de som ser byer som rom, altså passive, og de som ser dem som aktører. Busch (2015) argumenterer for at selv om nettverk kan ses som aktører i seg selv, så beholder medlemmene i nettverkene sitt aktørskap og får økte muligheter, heller enn færre, når de blir medlem av et TMCN. Det er få analytiske rammeverk i litteraturen som tar utgangspunkt i byer som aktører

innenfor nettverk (Bouteligier, 2013). Det er derfor også få mulige rammeverk å ta av for å undersøke effekten av medlemskapet. Man kan også dele inn funksjonene til nettverkene i hvorvidt funksjonene kommer fra nettverkets aktiviteter, eller om det er funksjoner som medlemmene tilegner nettverkene. Busch (2015) skiller mellom disse typene funksjoner og diskuterer kun førstnevnte kategori. Jeg kommer til å benytte meg av begge kategorier da begge deler kan påvirke medlemmenes klimastyring.

3.4.2 Eksisterende rammeverk

Som nevnt har det blitt brukt flere forskjellige rammeverk for å vurdere effekten av TMCNs. I følge Stehle et al. (2019, s. 213) er det fem typer TMCN governance, altså fem typer aktiviteter som tilbys medlemmene av klimanettverk, som er måten TMCNs «styrer» globalt klimaarbeid på: 1) generere informasjon og observasjon; 2) støtte og kapasitetsbygging til prosjekter, strategier og policyer; 3) peer-to-peer læring; 4) engasjement med politisk lederskap og diplomatisk involvering; og 5) finansmegling. Forskningen er basert på caser fra det Globale Sør, men det er fortsatt deler av det som er aktuelt for denne konteksten.

Disse fem funksjonene er i stor grad i tråd med funksjonene til TMCNs identifisert i Bulkeley et al. (2012), nemlig agendasetting; informasjonsdeling; kapasitetsbygging; myke og harde former for regulering; og integrering på tvers av globale styringsarenaer. Begge disse rammeverkene er i hovedsak utformet for å vurdere funksjonen til TMCNs. Flere av punktene nevnt her er relevante for problemstillingen i denne studien, men noen er ikke like relevante, da det her fokuseres på hvordan effekten er på *lokal* klimastyring, og hvordan kommunene jobber i nettverkene, heller enn et fokus på nettverkene selv. Derfor er de neste rammeverkene enda mer aktuelle da de stammer fra artikler som spesifikt undersøker effekten på kommunal klimastyring.

Busch (2015) forsker på hvordan klimastyringen i tyske byer påvirkes av medlemskap i TMCNs, og basert på tidligere forskning av blant annet Andonova et al. (2009), kommer han frem til at nettverk har fire ulike funksjoner: 1) nettverk som *plattform* for å kommunisere sine klimapolicyer 2) nettverk som *rådgiver* (consultancy) som støtter medlemmene med ulike verktøy og konsulenttjenester 3) nettverk som *forpliktelsesmegler* (commitment broker), for å hjelpe sine medlemmer til å nå de frivillige målene de signerer på, og tilrettelegge for beslutningstakingsprosesser i lokalpolitikken, og 4) nettverk som *byforkjemper* (city

advocate) med mål om å forbedre det politiske miljøet og det lovlige rammeverket som byer tar sine beslutninger i. Ikke alle nettverk har de samme funksjonene, og funksjonene er ikke gjensidig utelukkende, som betyr at ett nettverk kan ha flere av funksjonene. På grunn av dette er det derfor også antatt at effekten nettverkene har på sine medlemmer varierer (Busch, 2015).

I likhet med Busch (2015) skriver også Busch et al. (2018) om hvordan kommunal klimastyring i tyske byer påvirkes av medlemskap i TMCNs, og her videreutvikles rammeverket fra den første artikkelen. Det argumenteres også for at alle tidligere rammeverk kun har fokusert på påvirkningen som skjer gjennom interaksjonen mellom nettverk og medlem, eller mellom medlemmer. Det samme kan bli sagt om Sthele et al. (2019). Busch et al. (2018) argumenterer for å inkludere påvirkningen som skjer gjennom interne prosesser hos medlemskommunene. Ved å inkludere de interne prosessene kan man også finne påvirkning hos medlemmene som ikke har så mye kontakt med nettverket eller andre medlemmer, som tidligere ville blitt regnet som etternølere (Busch et al., 2018).

Ved å stille byene spørsmålet «hvilke aspekter ved kommunal klimastyring er påvirket av medlemskapet i TMCNs?» kommer de frem til fem hovedkategorier for hvordan det påvirker, rangert etter oppfattet viktighet blant respondentbyene (Busch et al., 2018, s. 225): 1) muliggjør intern mobilisering, for eksempel bevisstgjøring; 2) hjelp til å formulere mål for utslippskutt; 3) aktører kan bruke medlemskapet til å institusjonalisere klimabaner; 4) muliggjør «direkte utveksling» mellom medlemmer; og 5) nettverket tilbyr prosjektstøtte. I tillegg til disse fem hovedkategoriene fant Busch et al. (2018, s. 226) andre kategorier som dukket opp noe sjeldnere i svarene til respondentene. Disse var: 6) utveksling av eksempler på «beste praksis» promotert av nettverkets egne informasjonssystemer; 7) hjelpe med klimaregnskap gjennom å gi dem metoder som klimaregnskap-programvare; 8) nettverket refererer til en global kontekst ved å gi informasjon om internasjonal klimapolitikk; 9) nettverkene muliggjør tilgang til finansiering, for eksempel gjennom kunnskap om hvordan søke støtte fra EU; 10) nettverket driver med beslutningspåvirkning og lobbyvirksomhet for å påvirke klimapolitikk på høyere myndighetsnivåer, både nasjonalt og internasjonalt; og 11) nettverkene tilbyr muligheter til å reklamere for byen gjennom «grønn by-markedsføringsaktiviteter».

3.4.3 Nytt rammeverk

Med bakgrunn i rammeverkene jeg har gjennomgått over og deres kategorisering har jeg valgt å dele funksjonene nettverkene har, og dermed måten de påvirker medlemmenes klimastyring på, inn i følgende inndeling:

1. Utveksling av kunnskap og ideer
2. Prosjektstøtte og finansiering
3. Påvirkningskraft
4. Markedsføring
5. Mål og klimaplan
6. Rapportering og benchmarking
7. Intern mobilisering
8. Institusjonalisering

Flere av kategoriene finnes i alle eller flere av de eksisterende rammeverkene, mens noen kun finnes i ett rammeverk. Den første kategorien er «utveksling av kunnskap», som blir nevnt i en eller annen form av alle rammeverkene vurdert her, noe som indikerer at denne kategorien er viktig. Busch et al. (2018) skiller mellom «direkte utveksling» mellom kommunene, det Sthele et al. (2019) kaller «peer-to-peer learning», og «utveksling av beste praksis» via nettverkets kanaler. Dette har jeg valgt å samle under én felles kategori, da hovedpoenget er at medlemskapet gir tilgang på kunnskap og ideer. Den andre kategorien har jeg valgt å kalle «prosjektstøtte og finansiering». Dette blir også nevnt av alle rammeverkene på forskjellige måter. Her har jeg valgt å slå sammen de kategoriene som omtaler all støtte til prosjekter, både finansiell og ikke-finansiell støtte, i likhet med Busch (2015), og som noen av rammeverkene har skilt fra hverandre i to kategorier (Busch et al., 2018; Sthele et al., 2019). Støtte innebærer her også det som kalles «kapasitetsbygging». Den tredje kategorien, «påvirkningskraft», handler om at nettverkene jobber med å påvirke klimastyring på høyere nivåer enn det lokale, mens den femte kategorien handler om mulighetene kommunene har for å bruke TMCNs til markedsføring av kommunen. De to neste kategoriene handler om de vilkårene medlemmene forplikter seg til under inngåelsen av medlemskapet, for eksempel mål for utslippskutt og rapportering, og andre former for myk regulering, som er inkludert i alle de gjennomgåtte rammeverkene med unntak av Sthele et al. (2018).

På bakgrunn av funksjonene til nettverkene argumenteres det for at deltakelse i TMCNs kan føre til økt handlingsrom for kommunene når det gjelder klimastyring (Stehle et al., 2019; van der Heijden, Bulkeley, et al., 2019). I de neste avsnittene vil jeg gjennomgå de antatte måtene kommunal klimastyring blir påvirket av deltakelse i TMCNs.

Utteksling av kunnskap og ideer

Tilgang på kunnskap og informasjon, eller utveksling av ideer, er en funksjon av medlemskap i TMCNs som oftest blir nevnt i litteraturen gjennomgått her (Bulkeley & Newell, 2015; Busch, 2015; Busch & Anderberg, 2015; Busch et al., 2018; Davies, 2005; IPCC, 2018; Stehle et al., 2019; van der Heijden, Bulkeley, et al., 2019). Det er eksempler på at tilgang på informasjon og kunnskap om hva som fungerer andre steder oppgis som hovedgrunnen til at kommuner blir medlemmer av nettverkene. I Irland var det for eksempel denne tilgangen på kunnskap og informasjon som ble sett på som den viktigste funksjonen til nettverkene på lokalt nivå (Davies, 2005).

Kunnskapen som deles kan være generert av selve nettverket i form av rapporter, der medlemmene får tilgang på informasjon skapt av nettverket (vertikal kunnskapsoverføring), eller den kan komme i form av kunnskapsutveksling mellom medlemmene der medlemmene lærer av hverandres erfaringer (peer-to-peer learning eller horisontal kunnskapsoverføring) (Busch 2015; Busch et al. 2018). Funksjonen nettverkene har når det gjelder å hjelpe medlemmene sine ved å gi dem kunnskap og verktøy kalles av Busch (2015) for «nettverk som konsulenter». Det innebærer at nettverkene aktivt hjelper medlemmene med å nå sine klimamål ved å tilby informasjon, og støtte medlemmene i implementering av tiltak. Det er dette Busch et al. (2018) kaller for «prosjektstøtte». En måte dette kan gjøres på er at medlemmene får tilgang til nettverkets kunnskap og verktøy når de blir medlem. For eksempel spesialisert programvare for å vurdere utslipp, konkurranser innad i nettverket, «klare til bruk» prosjektideer eller trinnvis instruksjon for implementering av tiltak (Busch, 2015; Busch et al., 2018; Zeppel, 2013).

Horisontal kunnskapsutveksling, altså kunnskap som utveksles mellom medlemmene, er den oftest nevnte typen kunnskapsutveksling. Nettverkene fungerer da som «plattformer» for medlemmene der de kan utveksle kunnskap. Det gjøres ved å skape rom for kunnskapsutveksling, for eksempel gjennom workshoper, nettverkskonferanser, ved å ha profilsider for medlemmene på hjemmesiden eller gjennom nyhetsbrev (Busch, 2015; Busch

et al., 2018). Busch og Anderberg (2015) fant at de fleste tyske medlemskommunene aktivt presenterte sitt klimaarbeid i TMCNs, og at de viktigste kanalene for å presentere var nettverkskonferanser og nettsidene til medlemmene. 74% av informantene svarte at de hadde lært om klimaarbeidet til andre kommuner gjennom TMCNs, og at de viktigste kanalene for læring var konferanser, nettsider, nyhetsbrev og brosjyrer (Busch & Anderberg, 2015).

I Busch et al. (2018) sitt rammeverk faller denne funksjonen inn under kategorien «direkte utveksling», muliggjort av TMCNs. Denne kategorien er noe bredere enn Busch (2015) sin kategori «nettverk som plattform». Direkte utveksling påvirker ifølge Busch et al (2018) klimapolitikken hos medlemmene på tre måter: for det første gjennom direkte utveksling av ideer mellom byer; for det andre gjennom nettverksbyggingen til kommunalt ansatte så de kan starte regionalt eller internasjonalt samarbeid med andre kommuner; og for det tredje gjennom jevnlig kontakt med likesinnede fra andre kommuner som er i en liknende posisjon og som kjemper liknende kamper i sine kommuner.

Den første måten, utveksling av ideer mellom kommuner, kan fostre ny og innovativ praksis. Det kan få lokal administrasjon til å se hva som er mulig, og hvor ambisiøse mål som kan nås. Ved å tilrettelegge for deling av kunnskap og ideer kan nettverkene øke bredden av klimatiltak og muligheter for medlemmene (Busch, 2015). Ved å dele kunnskap og etablere hva som telles som beste praksis kan TMCNs utøve press på sine medlemmer for at de skal handle på spesifikke måter. Når informasjon deles defineres agendaen, og bestemmer hvordan klimaproblemet skal håndteres (Bulkeley & Newell, 2015).

Den andre formen for utveksling, nettverksbygging mellom kommunene, handler om at deltakelse i nettverk gjør at ansatte fra ulike kommuner blir kjent, og dermed kan danne partnerskap eller samarbeid mellom kommunene (Busch et al., 2018). Dette skjedde for eksempel i noen av byene undersøkt av Bulkeley og Betsill (2003), der de engelske byene Leicester og Newcastles medlemskap i TMCNs var en faktor i etableringen av partnerskap med andre europeiske byer.

Den tredje formen for utveksling skjer gjerne på konferanser der man møter andre medlemmer. Slik kontakt er viktig og skaper motivasjon og en følelse av å jobbe sammen mot et felles mål. Mange klimarådgivere føler at de er i en konstant kamp med andre avdelinger i kommunen, men ved å møte andre på konferanser kan det gi motivasjon fordi man møter

andre med samme idealer og verdier (Busch et al., 2018). Solidaritet og en følelse av å jobbe sammen mot et felles mål kan være viktig for å få til utslippskutt. Dette er fordi utslippskutt i sin natur er et offentlig gode som påvirker alle, også de utenfor kommunegrensene, men at de som utfører utslippskuttene, altså kommunen, kun marginalt merker fordelene av tiltakene (Busch, 2015). Å oppleve at det er flere som jobber for det samme kan virke motiverende (Busch, 2015; Busch et al., 2018). Konferansene er også et viktig sted for å lære om andre kommuners klimaarbeid (Busch et al., 2018).

I sin rapport for Vista analyse på oppdrag av Miljødirektoratet skriver Pedersen og Bruvoll (2014) at medlemskap i nettverk er en viktig suksessfaktor i arbeidet med å utforme klimaplaner. «Både interne nettverk innenfor kommunen og eksterne nettverk var gjennomgående positivt for at administrasjonen skulle få den nødvendige faglige støtte og motivasjon til å utforme planer med innhold og framdrift» (Pedersen og Bruvoll, 2014, s. 41). I rapporten ble også kommuner bedt om å gi råd til andre kommuner basert på sine erfaringer. Ett av rådene som er fremhevet i rapporten er å etablere gode nettverk, fordi det gir tilgang til informasjon og støtte, og at det var viktig for framdriften i klima- og energiplanleggingen.

I hvilken grad tilgang på kunnskap om beste praksis faktisk fører til handling i kommunene er omdiskutert (Bulkeley & Newell, 2015). For eksempel er det mulig at den kunnskapen som er tilgjengelig oppfattes som irrelevant for kommunen (Betsill & Bulkeley, 2003; Davies, 2005). Det er mer enighet om at økt kunnskap heller er mer effektivt for å ramme inn et policyproblem, og for å overbevise andre om behovet og mulighetene for handling, såkalt intern mobilisering (Bulkeley & Newell, 2015).

Prosjektstøtte og finansiering

I tillegg til tilgang på kunnskap hjelper også nettverkene til med implementering av tiltak og kapasitetsbygging hos medlemmene (Bulkeley & Newell, 2015; Stehle et al., 2019). En måte dette er gjort på er gjennom å sikre finansiering for spesifikke prosjekter, både fra internasjonale organisasjoner og fra nasjonale myndigheter (Bulkeley & Newell, 2015). Busch et al. (2018) nevner også finansiering som den 9. kategorien for påvirkning, nemlig at nettverkene kan muliggjøre tilgang til finansiering av prosjekter for medlemmene gjennom for eksempel kunnskap om hvordan man søker støtte fra EU. Dette nevnes også av Bulkeley og Betsill (2003) og Davies (2005), ved at medlemskapet gjør kommunen mer attraktiv for å

motta støtte fra EU. Nettverket kan også sette sammen flere medlemmer, som så kan søke samlet om EU-prosjekter, og ha større sjanse for å få innvilget støtte (Davies, 2005).

Påvirkningskraft

I denne kategorien for påvirkning har jeg samlet det som av andre rammeverk ofte blir kalt for «advocacy» og «lobbyvirksomhet» av nettverkene opp mot høyere myndighetsnivåer, som er ment å påvirke global klimastyring og endre forholdene for det lokale nivået. Jeg inkluderer også her den økte tilgangen medlemmene får til høyere nivåer gjennom sitt medlemskap. Gjennom deltakelse i nettverk kan kommuner få økt påvirkningskraft, og mulighet til å være med å påvirke den internasjonale agendaen (Bulkeley et al., 2012; Hofstad, & Vedeld, 2020). Medlemskap skaper direkte koblinger mellom det lokale nivået og det internasjonale (Kern & Bulkeley, 2009).

Påvirkning kan også være i betydningen av at nettverket på vegne av kommunen kan være en «forkjemper» og bedre det politiske miljøet og handlingsrommet til kommunen (Busch, 2015). Nettverkene kan gjøre dette ved å drive med lobbyvirksomhet for medlemmenes interesser på høyere administrative nivåer, som nasjonalstater eller EU (Busch, 2015; Busch et al. 2018). Flere TMCNs har kontorer i Brussel, og flere er støttet av EU-kommisjonen. I tillegg deltar ansatte fra nettverkene på internasjonale konferanser, som COP (Busch, 2015). Gjennom nettverkene kan lokale myndigheter «hoppe bukk» over administrative og politiske hinder og få økt viktighet i arenaen for global klimastyring (Busch, 2015; Toly, 2008).

Et eksempel på at medlemmene gjennom nettverket kan påvirke nasjonale myndigheter er en uttalelse som kom etter en nasjonal konferanse i nettverket Climate Alliance i Tyskland i 2014. Medlemmene hadde en lang diskusjon og kom frem til en felles posisjon, og det ble laget en uttalelse med krav og forslag om endringer i det nasjonale rammeverket for energi i Tyskland. Nettverket publiserte denne uttalelsen og distribuerte den til forskjellige medier (Busch, 2015).

«Advocacy» eller «lobbyvirksomhet» har i tidligere rammeverk blitt regnet som en av de viktigste funksjonene til nettverkene. I tillegg blir denne funksjonen ofte vektlagt av nettverkene selv (Busch et al., 2018). I motsetning til dette kommer Busch et al. (2018) frem til at dette er en lite viktig funksjon, sett fra de ansatte i kommunene sitt ståsted, og det var kun én informant som nevnte denne funksjonen i deres spørreundersøkelse. De mener at

grunnen til dette er nivået på analysen, og at denne funksjonen kanskje har mer å si på høyere nivåer, men at ansatte hos medlemmene ikke finner det viktig (Busch et al., 2018).

Markedsføring – grønt image, merkevarebygging

En annen måte nettverk påvirker kommunal klimastyring på er muligheten for medlemmene å bruke TMCNs til «green city branding» eller «city marketing», altså merkevarebygging av byen, eller stedsmarkedsføring, basert på lokale bærekraftsinitiativer og ambisjoner (Busch & Anderberg, 2015). Stedsmarkedsføring handler om å bygge et positivt bilde av byen for å tiltrekke seg mennesker, investorer og selskaper, og få det til å skille seg ut. Grønn stedsmarkedsføring blir i økende grad sett på som en potensiell base for å bygge byers merkevare, og de siste årene har det blitt mer populært å bruke utslippskutt og klimatilpasningsaktiviteter som grunnlag (Bulkeley & Betsill, 2003; Busch & Anderberg, 2015). Bouteligier (2013) argumenterer for at i byer som regnes som foregangsbyer innen bærekraft, som København eller Freiburg, har arbeidet med klima og miljø hatt signifikante økonomiske «spin-off-effekter» ved at det har vært stimulerende for en fremvoksende grønn økonomi, og økt «grønn turisme», med besøkende som kommer for å se og lære av de lokale tiltakene.

TMCN-medlemmer kan bruke nettverket til grønn stedsmarkedsføring gjennom nettverkets egne plattformer, for eksempel kan nettverk tilby kanaler for markedsføring og synliggjøring, som gjennom nyhetsbrev, konferanser eller hjemmesider (Busch, 2015; Busch et al., 2018). Bouteligier (2013) finner at nettverket C40 aktivt bruker sitt potensiale som plattform for markedsføring til å tiltrekke seg nye medlemmer, der byer kan bruke plattformen til å presentere seg selv som ledende innen klimastyring både innenfor og utenfor nettverket. TMCNs gir også byer tilgang på informasjon, ny teknologi og partnere som kan hjelpe dem til å bli ledende innen klima.

Busch og Anderberg (2015) vurderer kommunenes bruk av TMCNs til markedsføring og forventer at med bakgrunn i den økte populariteten i grønn stedsmarkedsføring, og økt deltakelse i TMCNs, at byer (i Tyskland) i stor grad bruker medlemskapet i TMCNs til å markedsføre seg som grønne. Flere metoder ble brukt for å svare på spørsmålet, blant annet spørreskjema, feltbesøk og seks semistrukturerte intervjuer med ansatte i kommunene. De så også på nettsidene til kommunene og nettverkene. De kategoriserer medlemskapet av TMCNs og frontingen av det på nettsidene inn i kategoriene «synlig», dersom nettsiden hadde en

spesifikk seksjon, som et avsnitt med overskrift, om TMCNs; «gjemt», for de nettsidene som nevnte ett eller flere av nettverkene uten å dedikere avsnitt eller seksjoner til dem; «usynlig», dersom medlemskapet ikke ble nevnt på nettiden, men referert til i dokumenter, gamle pressemeldinger, eller lignende; og «ikke nevnt» dersom nøye søk ikke fant noen positive resultater (Busch & Anderberg, 2015, s.10).

I kontrast til antakelsene fant Busch og Anderberg (2015) lite bevis på forsøk på å bruke nettverkene i markedsføring av de tyske byene, selv om de fleste kommunene presenterte eget klimaarbeid i nettverkene. Kun 1/3 av byene i undersøkelsen havnet i kategorien «synlig» for måten de viste frem medlemskapet på sine nettsider. I tillegg var nesten alle nettsidene på tysk, noe som indikerer at de ikke var designet for å informere et internasjonalt publikum (Busch & Anderberg, 2015). De kom til konklusjonen at medlemmene heller bruker medlemskapet i TMCNs til å kommunisere sitt klimaarbeid til andre kommuner og til sine egne innbyggere, blant annet fordi innholdet på nettsidene nesten utelukkende var skrevet på tysk (Busch & Anderberg, 2015). En av grunnene bak de overraskende funnene kan være at det er en underliggende antakelse om at markedsføring må være en bevisst handling, og at all handling gjøres kun for markedsføringens skyld. Det kan være andre grunner for å implementere grønn policy og klimatiltak, som senere kan bli brukt til markedsføring (Busch & Anderberg, 2015). Det gjør at det som ser ut som grønne markedsføringsaktiviteter egentlig handler om noe annet, for eksempel et genuint forsøk på å redusere klimagassutslipp (Busch & Anderberg, 2015). Også Busch et al. (2018) finner at markedsføring spiller en liten rolle i hvordan medlemskommunene påvirkes av TMCNs, i likhet med kategoriene «lobbyvirksomhet» og «advocacy».

Formulering av mål og klimaplan

Ifølge rammeverket til Busch (2015) er «commitment broker» en av funksjonene til TMCNs. Det innebærer at medlemmene skriver under på mål når de blir medlem. Det er dette Busch et al., (2018) plasserer i kategorien «hjelp til å formulere mål for utslippskutt», som i tillegg til at det er et krav ved innmelding, innebærer en aktiv hjelp fra nettverket til formuleringen av målene. Målene kan støttes opp av en klimaplan for kommunen som inneholder målene. I Covenant of Mayors må medlemmene levere en «sustainable energy and climate action plan» (SECAP), som minst må møte EU-målene for utslippskutt (Busch et al., 2018). Forpliktelsen kommunene gjør ved å formulere og skrive under på mål når de blir medlem av et TMCN kan også bli et argument for å sette i gang ambisiøse klimatiltak, og det gir en autoritet til målene

(Busch, 2015; Busch et al., 2018). Benchmarking er en måte for nettverkene å støtte kommunene med å formulere mål.

Rapportering og benchmarking

For å motivere kommunene setter nettverkene mål, standarder og regler som det forventes at kommunene skal nå, kalt «reguleringsstrategier». Én strategi er anerkjennelse, som innebærer at når en kommune når visse standarder eller mål, blir de premiært av nettverket. En annen strategi er «benchmarking», som handler om at medlemmene blir gitt en serie milepæler de skal nå (Bulkeley & Newell, 2015). Felles for strategiene for regulering er at de ikke er basert på harde regler, men heller basert på frivillig bestemmelse av standarder, kalt myk regulering. Samsvar nås som et resultat av at kommunen anerkjenner autoriteten til nettverket, og gjennom prosesser som gruppepress og konkurranse (Bulkeley & Newell, 2015).

Rapportering av klimagassutslipp er en annen form for myk regulering, og er både et krav i noen nettverk, men også en tjeneste gitt av nettverkene til sine medlemmer, gjennom for eksempel programvare for rapportering. Denne hjelpen kan plasseres under funksjonen nettverkene har som «konsulenttjeneste» (Busch et al., 2018). Medlemmene rapporterer på sin egen fremgang til nettverket, som så kommuniserer resultatene til andre medlemmer eller offentligheten. For eksempel på hjemmesiden til Covenant of Mayors, hvor alle kan se fremgangen til alle medlemmene. Dette kan skape en atmosfære av gjennomsiktighet og ansvarliggjøring (Busch, 2015; Fay, 2007). Ved å tilgjengeliggjøre informasjon om hvordan de andre medlemmene presterer kan det også skape et slags gruppepress som fører til at de kommunene som henger bak forbedrer sin prestasjon (Hakelberg, 2014).

Intern mobilisering

At medlemskap i TMCNs muliggjør «intern mobilisering» ble identifisert som den viktigste kategorien for hvordan kommuner påvirkes av TMCN-medlemskap av Busch et al. (2018, s. 225). Intern mobilisering handler om bevisstgjøring i lokalpolitikken og blant lokale innbyggere. Dette er en form for «soft governance» innenfor kommunen. Gjennom å bli medlem av nettverket hadde temaet klimaendringer og utslippskutt kommet på den lokale politiske agendaen. Deltakelse i nettverksaktiviteter ble også brukt som bevis på suksessfullt arbeid i miljøavdelingen. I tillegg ble medlemskapet bruk som et politisk argument for å rettferdiggjøre klimapolitikk. Davies (2005) fant også at medlemskap i TMCNs gir et bedre

bilde av klimatiltak, både blant politikere og befolkningen, og kunne overbevise politikere om hvorfor man burde innføre lokale klimatiltak.

Institusjonalisering

Et spørsmål som må stilles er hvorvidt samsillet mellom kommunen og nettverket påvirker faktisk politikk, og om det fører til organisatorisk endring. Altså, om endringene blir institusjonalisert (Stehle et al., 2019). I følge Bulkeley og Newell (2015) er det for eksempel lite bevis som tyder på at anerkjennelsen av, og kunnskap om, «beste praksis» fører til direkte handling og implementering av policy. Det kan derfor bety at selv om kommunene tilegner seg kunnskap om hva som er de beste klimatiltakene, er det ikke nødvendigvis slik at det fører til handling.

Busch et al. (2018) sitt tredje punkt på hvordan TMCN-medlemskap påvirker kommunal klimastyring sier at aktører i byer kan bruke TMCN-medlemskap til å institusjonalisere «klimaveier», å skape en lock-in som bestemmer rammen for kommunal klimastyring. Det ligner «intern mobilisering»-kategorien, men handler om integreringen av klimaarbeid inn i lokale institusjoner, for eksempel gjennom bindende dokumenter for beslutningstakere, eller i form av opprettelsen av nye stillinger for klimarådgivere. Det handler om hvordan individer eller grupper i kommunen kan bruke nettverket til å fremme klimavennlig politikk, og begrense muligheten for beslutninger som er skadelig for klimaet. I Leicester resulterte for eksempel deltakelsen i nettverket CCP til at noen individer i kommunen fikk anerkjennelse og mer makt, noe som skapte en mulighet for dem til å flytte klima og energi oppover på den politiske agendaen (Bulkeley & Betsill, 2003).

3.5 Etternølere vs. Pionerer

TMCN-litteratur deler ofte medlemmer inn i to grupper: etternølere (eng. «laggards») og pionerer, eller foregangskommuner. Etternølere er de kommunene som underpresterer når det gjelder klimastyring, mens pionerene er de som går fremst i feltet. TMCNs har tidligere blitt sett på som fordelaktige for pionerer (Busch et al. 2018). For eksempel finner Hakelberg (2014) at TMCNs sliter med å påvirke etternølerne blant sine medlemmer, som virker som om de kun bruker medlemskapet til å sende et signal om at de jobber med klima. Det er ikke uvanlig i større nettverk at det er en «kjerne» aktive medlemmer, mens de fleste er relativt passive (Lin, 2018).

Kern og Bulkeley (2009, s. 311) kaller TMCNs for «nettverk av pionerer, for pionerer», altså at det er pionerene som er aktive, og at det er disse som får mest ut av medlemskapet. De argumenterer for at pionerene bidrar til nettverkene når de presenterer sitt arbeid og erfaringer, men de får også fordeler fra å være med, for eksempel nye ideer, tilgang på finansiering og legitimitet på det lokale nivået (Kern & Bulkeley, 2009). I motsetning til pionerene mangler ofte etterløerne, eller de passive medlemmene, de finansielle, menneskelige og politiske ressursene som trengs for å delta i nettverksaktiviteter (Kern & Bulkeley, 2009).

Resultatene av undersøkelsene til Busch et al. (2018) viser at de viktigste påvirkningene på kommunal klimastyring ikke kommer gjennom kanaler for kunnskapsutveksling eller kapasitetsbygging, men gjennom interne prosesser der direkte kontakt mellom ansatte i byene og ansatte i nettverkene ikke er nødvendig – for eksempel deres tre første, og oftest nevnte kategorier «intern mobilisering», «formulere mål for utslippskutt» og «institusjonalisering av klimaveier» (Busch et al., 2018). Dette betyr at å være medlem av et TMCN kan ha innvirkning på klimastyringen i kommunen selv i de kommunene som er karakterisert som «passive» eller ikke lenger aktive medlemmer, de som gjerne ville blitt kategorisert som etterløere. Det faktum at kommunene forplikter seg til mål for utslippsreduksjon når de blir medlem fungerer ofte som en base for en pågående forpliktelse til utslippsreduksjon. Disse kategoriene for påvirkning angår i størst grad «etterløerne», fordi veletablerte klimapionerer kan lene seg på flere år med suksessfull klimapolitikk og er ikke avhengig av medlemskapet i TMCNs for å mobilisere innbyggere eller selskaper. Dette gjelder også mål for utslippskutt, da pionerer mest sannsynlig allerede har formulert og implementert alle målene TMCNs foreslår (Busch et al., 2018). Kategori 4 og 5, altså direkte utveksling og prosjektstøtte, er fordelaktig for både etterløere, som kan lære av kommuner med mer erfaring, og pionerer, som kan implementere mer ambisiøse prosjekter gjennom samarbeid (Busch et al., 2018). Busch et al. (2018) argumenterer derfor for at vurderingen om at TMCNs er mest nyttig for pionerer ikke er bekreftet, og at den bør revurderes.

Busch et al. (2018) kritiserer også inndelingen av byer eller kommuner i «pionerer» og «etterløere» fordi det behandler byer som internt homogene aktører med en sammenhengende agenda. Denne typen operasjonalisering er hjelpsomt for sammenligning, men det reduserer også den sosiale og politiske kompleksiteten ved de interne prosessene i byene. Til tross for denne kritikken ser jeg begrepene som nyttige for å skille de som er aktive

medlemmer og de som ikke lenger er det, for å kunne finne årsakene bak. Selv om jeg vil bruke begrepene fremover, vil ikke det gå på bekostning av forståelsen for interne prosesser og hvordan både lokale og nasjonale faktorer og faktorer i nettverkene påvirker medlemskapet.

3.6 Påvirkningsfaktorer: nasjonalt, lokalt og i nettverket

Det uklart hvilke byer som faktisk påvirkes av medlemskap i TMCNs og hvorfor, annet enn at det mest sannsynlig varierer ut fra graden kommunen engasjerer seg i nettverket, og skillet mellom etterløpere og pionerer, som allerede er diskutert (Busch et al., 2018). Det er derfor aktuelt å se på grunnen til at noen kommuner er mer engasjerte i nettverket de er medlem av enn andre, og hvorfor noen påvirkes mer av medlemskapet enn andre. Grunnen kan ligge i variasjoner i nasjonal og lokal kontekst, eller skyldes forhold i nettverket. Nasjonal og lokal kontekst har en innvirkning på hvor dypt kommunene engasjerer seg i klimanettverket/ne de er medlem av, og hvorvidt medlemskapet fører til endringer i den lokale klimastyringen (Miljødirektoratet, 2020; Sthele et al., 2019). For å lage et rammeverk for faktorer som påvirker medlemskapet har jeg benyttet meg av tidligere litteratur som Sthele et al. (2019), Bulkeley og Betsill (2003), Busch et al. (2018), Miljødirektoratet, (2020), og Westskog & Kasa, (2015).

Sthele et al. (2019) har identifisert fire grupper av faktorer som påvirker om medlemskapet i TMCN fører til endringer hos medlemmene: 1) tradisjon og stivhengighet, 2) karakteristikk ved det nasjonale politisk-administrative systemet, 3) den politisk-økonomiske konteksten, og 4) politisk lederskap og prioritering. Sthele et al. (2019) undersøker byer i flere land i det globale Sør, og er mer opptatt av forskjeller mellom nasjonene til de byene de undersøker. De skriver blant annet “we find that an additional set of domestic factors specific for each nation state strongly defines whether such changes occur” (Sthele et al., 2019, s. 222). Her er det ikke et tydelig skille mellom lokale og nasjonale forhold som kan påvirke, med unntak av den siste kategorien hvor de hovedsakelig skriver om politisk maktskifte på det lokale nivået. De skriver også at selv i byer med gunstige forhold for arbeid med TMCN og klimaendringer generelt, så er det ekstremt vanskelig å overkomme nasjonale barrierer. Dette perspektivet vil være lite fruktbart for å se på forskjellen mellom hvorvidt medlemskap fører til endring i norske kommuner, som alle forholder seg til samme nasjonale kontekst. Her vil det derfor legges større vekt på lokale forhold som kan påvirke

medlemskapet, selv om nasjonale forhold også vil bli diskutert, fordi de nasjonale forholdene kan tenkes å delvis forklare hvorfor ikke flere kommuner er medlem, i tillegg til at de påvirker alle funnene i studiet.

Nasjonale og lokale forhold kan skape barrierer for kommunenes klimaarbeid generelt (Miljødirektoratet, 2020), og det kan derfor tenkes at disse forholdene også kan påvirke medlemskapet i TMCNs, da et slikt medlemskap også er en del av klimaarbeidet. I miljødirektoratets rapport «Klimakur 2030» skilles det mellom indre og ytre rammebetingelser som påvirker klimaarbeidet. De indre rammebetingelsene er knyttet til kommunens eget klimaarbeid og lokale forhold, mens de ytre rammebetingelsene kommer utenfra, gjerne nasjonalt (Miljødirektoratet, 2020).

Bulkeley og Betsill (2003) undersøkte nettverket Cities for Climate Protection (CCP), og fant blant annet ut at spesielt fem nøkkelfaktorer var bestemmende for i hvor stor grad deltakelsen påvirket medlemsbyene. Disse fem faktorene var: tilstedeværelsen av forpliktete individer; tilgangen på finansiering; kommunens regulatoriske makt på områdene arealbruk, transport og energi; definisjonen av fordeler og synergier; og politisk vilje (Bulkeley & Betsill, 2003). Jeg vil nå gå nærmere inn på hvilke faktorer som kan påvirke kommunenes deltakelse i TMCNs og i hvilken grad kommunene påvirkes av medlemskapet. Faktorene er fordelt på nasjonale og lokale faktorer, og faktorer som har med nettverkene å gjøre. Faktorene kan være positive eller negative for påvirkning.

3.6.1 Lokale forhold

De «indre» barrierene Klimakur 2030 (Miljødirektoratet, 2020, s. 317) peker på som viktige er mangel på institusjonalisering i betydningen at det ikke er organisert i praksis og rutiner; mangel på legitimitet for klimatiltak, som kan virke som en barriere for politikere, i administrasjonen eller blant innbyggere; og mangel på ressurser. Klimaarbeid kan føre til merkostnader, og kommunene kan mangle kapasitet til å gjennomføre klimatiltak. Begrenset kompetanse og kunnskap om tiltak, og usikkerhet rundt hva som er gode klimatiltak, kan også være en barriere (Miljødirektoratet, 2020).

Ressurser: økonomiske og menneskelige

Kapasiteten til en kommune vil påvirke i hvilken grad kommunen har evnen til å implementere endring. Nøkkeltrekarakteristikker ved kapasitet kan sies å være økonomiske ressurser, menneskelige ressurser, tekniske ressurser, kommunikasjon og informasjonsdeling, og institusjoner (Brody et al., 2010 i Woodruff, 2018).

Størrelsen på kommunen, og dermed ofte tilgjengelige ressurser, både økonomiske og menneskelige, varierer sterkt fra kommune til kommune, og påvirker evnen til å aktivt delta i TMCNs. Den økonomiske kapasiteten er viktig, både for aktiv deltakelse i TMCNs, men også for evnen til å gjennomføre klimatiltak (Bulkeley & Betsill, 2003; Woodruff, 2018).

Davies (2005) fant en sterk korrelasjon mellom størrelsen på kommunen og medlemskap i TMCNs, ved at jo større den permanente fulltidsansatte staben i kommunen var, jo flere nettverk var de medlem av. Dette handler om den institusjonelle kapasiteten til kommunen. Institusjonell kapasitet på miljø- og energiområdet defineres først og fremst ut fra «hvorvidt en kommunene har formell kompetanse og administrativ kapasitet på dette området; eller enda mer konkret om kommunen har tilsatt en miljøvernleder» (Sataøen & Ass, 2007, s. 58). Bulkeley og Betsill (2003) fant i likhet ut at i de byene der nettverket CCP hadde hatt størst påvirkning var klima og nettverket integrert i den institusjonelle strukturen, blant annet ved at det var ansatt en egen person til å jobbe med nettverket.

Mangel på kunnskap og kapasitet i kommuneadministrasjonen er et viktig hinder for aktiv deltakelse i TMCNs (Sthele et al., 2019). Dersom kommunen har dårlig økonomi og lav institusjonell kapasitet, og dersom det ikke finnes bindende nasjonalt lovverk angående klimaendringer, så blir lokalt klimaarbeid ofte nedprioritert fordi kommunen heller vil fokusere på obligatoriske oppgaver (Hakelberg, 2014; Sthele et al., 2019).

Politisk lederskap og prioritering

Politisk lederskap og prioritering av klimaendringer er veldig viktig for at klimastyringen skal påvirkes av medlemskapet i TMCNs (Sthele et al., 2019). I de kommunene der personer med makt har interesse for klimaendringer, deltar de også i flere TMCN-prosjekter (Sthele et al., 2019). Dette medfører også at dersom det er et maktskifte i kommunen til partier eller mennesker som ikke ser klima som en prioritet, kan arbeidet bremse opp. Faren for at det skjer er større dersom medlemskapet ikke er godt institusjonalisert i kommuneadministrasjonen (Bulkeley & Betsill, 2003). Ofte vil lokale myndigheter heller

prioritere problemer i grunnleggende tjenester, som blir oppfattet som mer pressende enn klimaendringer (Sthele et al., 2019).

Ildsjeler

Tilstedeværelsen av ildsjeler, eller engasjerte enkeltpersoner, i kommunen kan være en viktig faktor for i hvilken grad kommunen arbeider med klima generelt, men også om den er medlem av TMCNs. Ifølge Westskog og Kasa (2015) er et godt institusjonalisert klimaarbeid i kommuner stort sett resultatet av en kombinasjon av ildsjelers engasjement og lokale næringsmessige fordeler som er knyttet til en satsing på klima. Bulkeley og Betsill (2003) fant at i alle deres caser var inngåelsen av medlemskapet i CCP et resultat av interessen og kunnskapen til en enkeltperson eller en liten gruppe mennesker innad i kommunen.

Busch et al. (2018) finner at TMCNs kan være et viktig verktøy for interne prosesser dersom de drives av engasjerte individer i kommunen. Flere av informantene deres poengterte viktigheten av spesifikke aktører i kommunen, vanligvis ansatte i klima- eller planleggingsavdelinger eller lokale politikere som hadde jobbet for å få klimaendringer inn på den lokale agendaen. Disse aktørene, deres handlinger og den interne bruken av TMCNs i lokalpolitikk har ikke vært i fokus i tidligere forskning (Busch et al., 2018). Funnene til Busch et al. tyder på at individer i medlemskommunene kan ha mye å si for om en kommune er et aktivt medlem av nettverket de er med i, og hvordan medlemskapet opprettholdes over tid. Denne påstanden støttes av Kern og Bulkeley (2009) som skriver at posisjonen til «mellommannen», altså personen som er koblingen mellom nettverket og kommunen, har mye å si for om kommunens klimastyring blir påvirket av medlemskapet. Dersom mellommannen har en sterk posisjon i kommunen er det mer sannsynlig at nettverksinitiativer plukkes og blir implementert i kommunen, enn dersom en slik mellommann mangler eller er marginalisert (Kern & Bulkeley, 2009).

Det kan også tenkes at det, i likhet med endringer i prioriteringer dersom politisk lederskap byttes ut, også kan påvirke medlemskapet i TMCNs negativt dersom det individet i administrasjonen eller politikken som har vært viktig for medlemskapet slutter i jobben sin. Dette er bekreftet i Bulkeley og Betsill (2003) der endringer i ansatte i flere tilfeller førte til at koblingen til nettverket ble tapt. Som allerede nevnt er faren for at det skjer større dersom medlemskapet i tillegg er dårlig institusjonalisert i kommunen. Sthele et al. (2019) advarer for

eksempel mot at klimaarbeid i for stor grad er knyttet til enkeltpersoner, hvis det også er svakt institusjonalisert, fordi det da er sårbart og lett kan bli reversert dersom den personen slutter.

Som nevnt er det flere måter medlemskap i TMCNs kan påvirke medlemmene, og noen av disse effektene kan motvirke noen av barrierene nevnt her. For eksempel kan mangel på kunnskap være en barriere, men samtidig kan deltakelsen i et TMCN øke både kunnskapsnivået til de ansatte, og det kan bedre legitimiteten for klimatiltak. Det viser at forholdet ikke er rett frem, men at årsak-virkning er komplisert når det gjelder TMCN-medlemskap.

Tradisjon og historiske årsaker

Sthele et al. (2019) sin kategori (tradisjon og stivhengighet) handler hovedsakelig om det nasjonale nivået. Men historiske hendelser, bekymringer og tradisjoner på lokalt nivå kan også påvirke klimastyringen til kommunen, og påvirke medlemskapet i TMCNs (Bulkeley & Betsill, 2003). For de fleste medlemmene i TMCNs har ikke behovet for å jobbe med klimaendringer oppstått i isolasjon, men blitt påvirket av andre faktorer, som for eksempel behovet for å spare penger, eller et behov for å bedre lokal luftkvalitet (Bulkeley & Betsill, 2003). Et annet eksempel er observert ekstremvær i kommunen som flom, tørke, ekstreme regnbyger eller stormer. I de kommunene som hadde opplevd ekstremvær var det oftere gjort sterke tiltak (Hofstad & Vedeld, 2020). Dersom kommunen har opplevd ekstremvær og det knyttes sammen med klimaendringer kan det virke mer pressende å jobbe med klimatiltak.

Forankring av medlemskap i kommunen

Forankring av medlemskapet handler om hvorvidt nettverket blir institusjonalisert i kommunen. Forankring blir sett på som essensielt for at medlemmene får noe ut av nettverksmedlemskapet (Hauge et al., 2018). Det kan for eksempel skje ved at en fulltidsstilling i kommunen blir viet nettverket, og at den personen fungerer som en koordinator for nettverket (Bulkeley & Betsill, 2003), mens Hauge et al. (2018) nevner politisk eller administrativ deltakelse i nettverket som en type forankring. Hauge et al. (2018) skiller mellom strategisk og institusjonell forankring, og politisk og administrativ prioritering og konkretisering. Strategisk forankring handler om forankring i planer. Institusjonell forankring handler om å etablere tverrsektorielle arenaer eller nye rutiner. Politisk og administrativ prioritering handler om tiltak og å bevilge midler (Hauge et al., 2018, s. 19-20). Institusjonalisering av nettverket i kommunen kan også skje på andre måter, men poenget er

at det sikrer fortsatt deltakelse og involvering med nettverket, for eksempel gjennom regelmessig rapportering. I Bulkeley og Betsill (2003) er det byene som har institusjonalisert arbeidet med nettverket som regnes som mest suksessfulle, fordi de i større grad enn de andre byene har blitt positivt påvirket av medlemskapet. Noe av grunnen til at institusjonalisering av nettverket er regnet som viktig er at det opprettholder kontakten med nettverket. Når nettverket ikke institusjonaliseres, og kontakten ikke opprettholdes, blir medlemskapet sårbart for endringer i ansatte og i politikken (Bulkeley & Betsill, 2003).

3.6.2 Nasjonale forhold

Ytre rammebetingelser kommunene må forholde seg til kan føre til barrierer, og et eksempel på slike barrierer kan være fravær av tydelige statlige forventninger eller regulatoriske barrierer. Svake eller uklare statlige forventninger til kommunenes rolle og ansvar for klimaarbeid kan føre til at slikt arbeid ikke blir prioritert (Miljødirektoratet, 2020, s. 318). Hva som gjelder for norske kommuner vil redegjøres mer for i kapittel 5 om caset, i delen om norske forhold.

Tradisjon og stivhengighet

Dersom landet har en tradisjon med statlig drevet utvikling, og en kultur med ovenfra-ned-politikk, spesielt fra nasjonalt til lokalt nivå, kan det forhindre grasrot-initiativer og aktivt engasjement fra lokale politikere og myndigheter, noe som er nødvendig for deltakelse i TMCNs (Sthele et al., 2019). Hvorvidt det er tradisjon for å se til andre land for løsninger kan også påvirke. Hovedpoenget til Sthele et al. (2019) i denne kategorien er at tidligere beslutninger og politikk fortsatt påvirker lokale myndigheters mulighet til å aktivt delta i TMCNs, og spesielt muligheten til å bli påvirket av medlemskapet.

Politisk-administrativt system

Graden av desentralisering i et land, altså hvor mye makt kommunene har til å bestemme selv, har mye å si for deltakelsen i TMCNs og for hvorvidt medlemskapet kan føre til endringer i den lokale klimastyringen (Bulkeley & Betsill, 2003; Sthele et al., 2019). Dersom de lokale myndighetene har et sterkt mandat og makt gjennom det politiske systemet, kan de påvirke klimarelatert policy (Hofstad & Vedeld, 2020).

Det hjelper lite om kommunene har sterke rettigheter, for eksempel i Grunnloven, dersom de ikke har økonomisk makt til å gjennomføre tiltak og prioritere klimastyring (Sthele et al., 2019). Dersom det mangler et bindende nasjonalt lovverk angående klimastyring vil det bli nedprioritert dersom det mangler midler, som dermed blir prioritert på andre områder (Sthele et al., 2019). Det hjelper at kommunene er støttet av nasjonalt nivå gjennom konsekvent policy, finansiell støtte, og devolusjon (overføring av makt til lavere nivåer) (Hofstad & Vedeld, 2020).

3.6.3 Forhold i nettverket

Også faktorer ved hvert enkelt TMCN kan påvirke hvorvidt, og til hvilken grad medlemmets klimastyring blir påvirket av medlemskapet. Busch (2015) skriver for eksempel at TMCNs har ulike profiler med ulike funksjoner, så effekten nettverket har på medlemmene sine vil derfor variere fra nettverk til nettverk. For eksempel kan noen nettverk fokusere mye på målsetting og rapportering, noen fokuserer mer på kunnskapsdeling, mens andre igjen har et sterkere fokus på påvirkning mot nasjonalt og internasjonalt nivå (Busch, 2015).

Relevant kunnskap

En faktor som i stor grad ligger i nettverkens ansvarsområde er hvorvidt kunnskapen og informasjonen som nettverket produserer eller formidler oppleves som relevant for medlemmene. I Davies (2005) kom det frem at eksempler på beste praksis var vanskeligere å overføre fra én europeisk kontekst til en annen enn det som var fremstilt av litteraturen og nettverket. Utfordringen med å overføre erfaringer og aktiviteter mellom nettverksmedlemmene er mer enn et spørsmål om språk og kulturelle forskjeller. Det handler også om forskjellige politiske prosesser og finansstrukturer (Davies, 2005). I tillegg følte mange mindre og landlige kommuner at nettverkene hadde en urban bias eller partiskhet, som gjorde at de ikke var relevante for dem. Dersom kommunen opplever at informasjonen ikke er relevant for deres kontekst, kan det føre til at kommunen ikke opprettholder et aktivt medlemskap i nettverket (Bulkeley & Betsill, 2003), eller at de ikke blir medlem til å begynne med (Davies, 2005).

Oppfølging av etterløpere

Som nevnt er det en utfordring for nettverkene å påvirke «etterløperne» i nettverket, som signerer mål og utvikler handlingsplaner, men som ikke følger opp disse med handling og

implementering. Hakelberg (2014) foreslår at nettverkene kan intensivere oppfølgingen av medlemmene for å få flere til å være aktive medlemmer, og følge handlingsplanene. Han kommer også med forslag på måter det kan gjøres på, for eksempel ved gi ut priser for fremragende prestasjoner, og gjøre disse mer synlige for offentligheten, eller de kunne gjort om benchmarking til sertifiseringsordninger, der medlemmene ble merket ut fra prestasjon. I tillegg kan nettverkene samarbeide mer med aktører som gir ytterligere insentiver for handling.

Regionale koordinatore

Det kan også tenkes at påvirkningskraften nettverket har kan påvirkes av hvorvidt de tillater støttemedlemmer, eller koordinatore. Melica et al. (2018) skriver om fordelene ved å involvere regionale myndigheter i nettverksarbeidet, for å støtte mindre kommuner. Et eksempel på dette er Covenant of Mayors, der regionale myndigheter kan melde seg inn som «koordinatore», eller «Covenant Territorial Coordinators» (CTCs). Covenant of Mayors tillater også departementer og andre statlige enheter å melde seg inn som koordinatore, da kalles de «Covenant National Coordinators» (Covenant of Mayors, u.å. a). CTCs støtter typisk medlemmene finansielt, men hjelper dem også med å utføre CO₂-regnskap, klima- og risikoanalyse, og forberede og implementere bærekraft- og klimaplaner (Melica et al., 2018). Det kan være utfordrende for mindre kommuner å etterkomme kravene til Covenant of Mayors, og de trenger støtte for å få det til. Høy forekomst av CTCs samsvarer også med høyere antall medlemskommuner. Lokale myndigheter i kommuner med færre enn 10 000 innbyggere, og til noen mindre grad de med færre enn 50 000 innbyggere, kan bli betydelig støttet av en CTC i lokal klima- og energiplanlegging (Melica et al., 2018).

3.7 Negative effekter og utfordringer

I kontrast til de positive virkningene av medlemskap i TMCNs, skriver Busch et al. (2018) også om potensielle negative effekter medlemskap i TMCNs kan ha på kommunal klimastyring. Argumentet er at arbeid med TMCNs kan binde opp ressurser i kommunene, et faktum som ofte blir glemt i litteraturen. Kommunene kan kun ta i bruk mulighetene for utveksling av kunnskap og samarbeid som tilbys av nettverkene dersom tid og midler bevilges til det. Noen nettverk, som Covenant of Mayors, krever regelmessig rapportering fra medlemmene sine, noe som kan bli en anstrengende oppgave som krever mye tid og ressurser, spesielt dersom kommunen driver med liknende rapportering til andre nettverk eller initiativer (Busch et al., 2018; Melica et al., 2018). Rapporteringen kan også binde opp ressurser som

ellers kunne blitt brukt til å implementere faktiske forbedringer og prosjekter i kommunen (Busch et al., 2018). Spesielt krevende er det som nevnt for små kommuner (Melica et al., 2018). På grunn av det ekstra arbeidet som kreves er det flere kommuner som tar en mer passiv rolle i nettverket (Busch et al., 2018).

Davies (2005) fant tre grunner til at noen kommuner i Irland valgte å ikke bli medlem av TMCNs. For det første var det et spørsmål om relevans, der det ble uttrykt en oppfatning om at nettverkene hadde en bias mot by, og at det dermed var mindre relevant kunnskap for de mer landlige kommunene. Ingen av nettverkene undersøkt ekskluderte faktisk små kommuner, men det var slik oppfatningen var. For det andre ble det uttrykt bekymring for at medlemskap i TMCNs skulle bli brukt av politikere til selvpromotering, heller enn at det skulle komme samfunnet til gode. Den tredje grunnen er det som allerede har blitt diskutert, nemlig at kostnadene knyttet til medlemskap er for store.

Som nevnt argumenterer Hakelberg (2014) for at nettverk ofte sliter med å klare å påvirke etterfølgerne til å forbedre sin klimapraksis. Nettverkene har også en utfordring med at det er et gap mellom de tiltakene medlemmer annonserer i sine klimaplaner, og hvilke tiltak som faktisk implementeres (Hakelberg, 2014). For å løse denne utfordringen kan nettverk følge opp medlemmene sine bedre, og for eksempel forbedre strategier for å få de som henger etter til å imitere de som ligger foran, som gjennom gruppepress. Nettverket kan også gi priser til medlemmene som gjør det bra, og også gjøre disse prisene synlige og ettertraktede (Hakelberg, 2014).

3.8 Oppsummering

I dette kapittelet har jeg gått gjennom relevant teori og laget rammeverk for hvordan medlemmer av TMCNs påvirkes av medlemskapet. Dette inkluderer både indre og ytre mekanismer, og hvilke faktorer som kan tenkes å påvirke i hvilken grad påvirkningen skjer, og om den skjer i det hele tatt. Det er mange faktorer som kan spille inn, både på nasjonalt- og lokalt nivå, og også forhold i nettverkene. Det er også stilt spørsmål om overførbarhet av kunnskap mellom ulike kontekster, og mulige negative konsekvenser av medlemskapet er diskutert.

Det er uenighet i litteraturen om i hvor stor grad medlemskap i TMCNs faktisk påvirker medlemmene og fører til endring i lokal klimastyring. Davies (2005) skriver for eksempel at

påvirkningen på lokale myndigheter i Irland var begrenset, mens andre, som Zeppel (2013), mener at medlemskap førte med seg mange fordeler. Bulkeley og Betsill (2003) mener at svake koblinger mellom nettverket og lokale myndigheter, sammen med klimaendringers fragmenterte natur, fører til at det er begrenset hvor påvirket lokale myndigheter blir av TMCNs. Hakelberg (2014) på motsatt side argumenterer for at medlemskap i TMCNs i stor grad øker sannsynligheten for at kommuner vil utvikle en klimastrategi og komme med lokale klimapolicyer. Rammeverkene presentert tidligere i kapittelet mener også at medlemmene kan bli påvirket. Det man kan si er at det i det minste er potensiale for påvirkning, på grunn av hvor utbredt nettverkene er (Busch et al., 2018), noe som gjør det verdt å undersøke nøyere.

I resten av oppgaven skal jeg binde teorien presentert her sammen med caset jeg har valgt: norske kommuner som er medlem av TMCNs. Jeg skal undersøke hvorvidt og hvordan medlemskapet påvirker kommunal klimastyring i disse kommunene ved å bruke kategoriene for påvirkning presentert her, og diskutere om dette gjelder norske kommuner. Jeg kommer også til å se på nasjonale og lokale forhold som påvirker norske kommuners deltakelse i TMCNs, inkludert i hvilken grad inndelingen i «etterløpere» og «pionerer» kan gjelde her.

4 Case

I dette kapitlet vil jeg presentere caset som undersøkes i oppgaven, nemlig norske kommuner som er medlem av TMCNs. For å få en fullstendig forståelse av caset vil jeg begynne med å presentere den norske konteksten, deretter vil jeg presentere de norske kommunene som er medlem av nettverkene, og til slutt presentere nettverkene.

4.1 Norsk kontekst

Som nevnt under kapittel 3 er den nasjonale konteksten viktig for hvordan kommuner kan samhandle med TMCNs. Da dette er en oppgave som bygger på empirisk data fra kommuner i Norge, vil jeg starte med en kort oversikt over systemet med kommuner og fylkeskommuner. Dette kapitlet inneholder også en oversikt over den norske statens forpliktelser når det gjelder klimaendringer og tiltak mot disse. Blant annet hvilke nasjonale mål som er satt, hvilke avtaler Norge har forpliktet seg til, og hvilken rolle kommunene forventes å ta i arbeidet med klimaendringer. Dette kapitlet skal gi et overordnet bilde, mens det går nærmere inn på hvilke nasjonale forhold som påvirker kommuners deltakelse i TMCNs i kapittel 6, om nasjonale påvirkningsfaktorer.

4.1.1 Norges klimamål og internasjonale avtaler

De samlede norske utslippene i 2019 er beregnet til 50,3 millioner tonn CO₂-ekvivalenter, som er en reduksjon på 12% fra toppnivået i 2007 (Klima- og miljødepartementet, 2021). Norges klimamål er å redusere klimagassutslipp med 50-55% innen 2030, og være lavutslippssamfunn med kutt på 90-95% innen 2050, sammenlignet med 1990-nivå (klima- og miljødepartementet, 2021). Forpliktelsen om 50-55% reduksjon er meldt inn under Parisavtalen, som Norge i likhet med nesten alle land i verden har forpliktet seg til, og der målet er å begrense global oppvarming til 1,5 °C, og maks 2 °C. I Klimaloven vedtatt i 2017 er det et lovfestet nasjonalt mål om minst 40% reduksjon innen 2030, og 80-95% reduksjon innen 2050 (Klimaloven, 2017, § 2-3).

Norge gikk i tillegg inn i klimaavtalen med EU i 2019, noe som innebærer å ta del i EUs klimaregelverk fra 2021 til 2030. Foreløpig siktes det mot en utslippsreduksjon på minst 40% innen 2030 sammenlignet med 1990, men i desember 2020 ble det imidlertid vedtatt å øke utslippsreduksjonen til minst 55% (Klima- og miljødepartementet, 2021). Norge forholder seg også til FNs bærekraftsmål, som «utgjør det politiske hovedsporet for å ta tak i dei største

nasjonale og globale utfordringene i tida vi lever i» (Klima- og miljødepartementet, 2021), der Parisavtalen er grunnlaget for å oppnå mål 13, som handler om klima.

Det er tydelig at Norge har ambisjoner om å bidra til det internasjonale klimaarbeidet. Ifølge Stortingsmeldingen «Klimaplan 2021-2030» (Klima- og miljødepartementet, 2021, s. 12) er Norge en stor bidragsyter internasjonalt for at land skal øke klimaambisjonene slik at det blir mulig å nå målene i Parisavtalen. Ifølge stortingsmeldingen skal Norge gå foran og være et godt eksempel internasjonalt, og klimasatsinger i Norge skal bidra både til utslippskutt nasjonalt, men også til teknologiutvikling som kan komme til nytte internasjonalt. Norge er dermed bundet til internasjonale klimaavtaler som Parisavtalen og EUs klimaavtale, og har i tillegg en uttrykt ambisjon om et internasjonalt klimaarbeid. Neste del vil redegjøre for den nasjonale konteksten for kommunenes klimaarbeid.

4.1.2. Nasjonal policy-kontekst for kommunenes klimaarbeid

Norge er inndelt i fylkeskommuner og kommuner, med hver sin folkevalgte ledelse og selvstyre innenfor nasjonale rammer (Kommuneloven, 2020, §2-1). Kommunene er finansiert av lokal skatt, overføring fra nasjonale myndigheter og brukavgifter (Kasa, Westskog, & Rose, 2018). Som en følge av kommunereformen fra 2020 er antallet kommuner redusert fra 428 til 356 (Kommunal- og moderniseringsdepartementet, 2020). Kommunereformen rammer noen av kommunene undersøkt i denne oppgaven, noe som vil bli diskutert nærmere senere. Norske kommuner varierer sterkt i innbyggertall, men er relativt små, med gjennomsnittlig innbyggertall i underkant av 15 000, mens mediankommunen har et innbyggertall på omtrent 5 100 (SSB, 2020).

Ansvar for implementeringen av nasjonal policy er i stor grad desentralisert til kommunene som lokal myndighet, som har ansvar for områder som for eksempel grunnskole, kommunale veier, noen velferdstjenester, vann og kloakk, og klima- og miljø (Kasa et al., 2018). På miljø- og klimaområdet har kommunene ganske stor handlingsfrihet, og her har norske kommuner ofte vært i forkant av staten og tatt mye eget initiativ: «For eksempel vedtok Bergen kommune klimamål før Stortinget og Oslo kommunes klimastrategi er mer ambisiøs enn nasjonale klimamål» (CICERO, 2018, s. 14).

I etterkant av Brundtlandkommisjonens rapport «Vår felles framtid» fra 1987, og i sammenheng med Lokal Agenda 21, ble det satt i gang en rekke tiltak, men spesielt programmet «Miljøvern i kommunene» hadde mye å si. I programmet ble det satt av 700 millioner kroner for å finansiere ansettelsen av miljørådgivere. Resultatet var en kraftig økning i antall kommuner med egen miljørådgiver. På det meste hadde 90% av kommunene en miljøvernrådgiver ansatt på fulltid. Men etter at programmet var ferdig i 1997 sank antallet miljørådgivere igjen kraftig som et resultat av at finansieringen av stillingen falt bort, og i 2007 var andelen nede på 20% (Kasa et al., 2018; Sataøen & All, 2007).

I 2007 kom et nytt sett tiltak for å styrke lokalt klimaarbeid, presentert i Stortingsmeldingen «Norsk klimapolitikk» (Kasa et al., 2018; Klima- og miljødepartementet, 2007). Tiltakene inkluderte to nye nettverksinitiativer for klimapolicy, ett for byer og ett for mindre kommuner. I tillegg var meldingen basen for å stimulere lokal og regional klima- og energiplanlegging i sammenheng med en stor revisjon av Plan- og bygningsloven fra 2008, som sa at kommunene og fylkeskommunene skulle utvikle handlingsplaner for transport, energibruk, jordbruk og avfallshåndtering (Kasa et al., 2018). De nye planretningslinjene representerte en endring i at de inneholdt en klar forventning om at kommuner og fylkeskommuner skulle ligge i front i nasjonal klimapolicy (Kasa et al., 2018).

I 2018 kom loven «Statlige planretningslinjer for klima- og energiplanlegging og klimatilpasning» (SPR) med hjemmel i Plan- og bygningsloven fra 2008 (Statlige planretningslinjer for klima- og energiplanlegging og klimatilpasning, 2018). Etter SPR er kommunene pålagt et ansvar for å bidra til å redusere klimagassutslippene. Det er forventet at kommunene setter seg «ambisiøse mål», men det er ikke tallfestet hvor mye som skal kuttes, hva slags tiltak som skal gjennomføres eller i hvilke sektorer (Kommunal- og moderniseringsdepartementet, 2018; Miljødirektoratet, 2020). Det betyr at SPR kan kalles «myk regulering», som innebærer retningslinjer eller anbefalinger uten sanksjoner dersom de ikke følges. I motsetning til «hard regulering» er de ikke bindende (Kasa et al., 2018). Dersom kommunene ikke følger de statlige planretningslinjene har det dermed ingen konsekvenser for dem. Det kan føre til at det blir vanskeligere å oppnå resultater, spesielt for kommuner med økonomiske utfordringer og mangel på menneskelige ressurser (Kasa et al., 2018).

Rapporten Klimakur 2030 kom i 2020, bestilt av regjeringen for å danne kunnskapsgrunnlag for videre arbeid med klimaendringer, og var spesielt relevant for Stortingsmeldingen «Klimaplan 2021-2030», som kom i januar 2021 (Miljødirektoratet, 2020). Den er et samarbeid koordinert av miljødirektoratet for å utrede hvilke tiltak som kan føre til at Norge når sine klimamål, altså kutt av ikke-kvotepiktige utslipp med 50% innen 2030, sammenlignet med 2005. Klimakur 2030 skulle også vurdere barrierer og mulige virkemidler for å utløse tiltakene (Miljødirektoratet, 2020, s. I). I Klimakur 2030 er kommunenes rolle i klimaarbeidet viet ett kapittel (kap. 12). Der står det blant annet at «Lokale tiltak kan ha global betydning og bidra til bærekraftig utvikling – og fremme nasjonal klimapolitisk måloppnåelse» (Miljødirektoratet, 2020, s. 312).

Stortingsmeldingen som kom i januar 2021 vil også få betydning for kommunenes klimaarbeid. Blant annet er ett av hovedtiltakene som er foreslått å øke avgiftene på ikke-kvotepiktige utslipp til omtrent 2000 kroner per tonn innen 2030. I tillegg står det at regjeringen skal vurdere muligheten for å la byer få opprette nullutslippssoner for å legge til rette for at kommunene kan være i front (Klima- og miljødepartementet, 2021). Den nevner også kommunene spesifikt flere ganger, blant annet i forbindelse med kommunenes rolle i offentlige anskaffelser, når det gjelder ladeinfrastruktur, rollen som arealplanlegger, i tjenestene de yter, osv. Men tiltakene som foreslås for kommunene virker fortsatt å være «myke» av natur, og det står ting som «Vi treng handling på alle nivå; derfor styrker vi det høvet kommunar og fylkeskommunar har til å gjennomføre eigne klimatiltak» (s. 14), «kommunane er sentrale i arbeidet med å redusere utsleppa av klimagassar» (s. 72) og «klima må være en del av alle avgjerdene kommunane tek» (s. 80). Det er foreløpig vanskelig å si nøyaktig hvor stor betydning Stortingsmeldingen vil få, og effekten av den vil ikke dukke opp i materialet fra datainnsamlingen, som foregikk før meldingen kom ut.

For å bistå kommunene til å jobbe med klima, og for at de skal nå forventningene til staten, er det opprettet en rekke verktøy. Ett av disse er støtteordningen Klimasats og utgivelsen av årlig utslippsregnskap, eller statistikk for klimagassutslipp, for kommunene. Klimasats er miljødirektoratets støtteordning og klimasatsing i kommunene. I 2019 ble det innvilget totalt 233 millioner til kommuner og fylkeskommuner for prosjekter som skal redusere utslipp og bidra til omstilling (Miljødirektoratet, 2020). Utslippsregnskapet for kommuner utgis av miljødirektoratet, og ambisjonen er at «alle landets kommuner skal få tilgang til informasjon om utslippene av klimagasser i sin kommune, med et detaljnivå som gjør det mulig å vurdere

tilstand og utvikling» (Miljødirektoratet, 2021, s. 1). Det skal også fange opp tiltak som utføres av kommunene, og har blitt brukt til å blant annet lage klima- og energiplaner.

I korte trekk kan man derfor si at når det gjelder klimastyring så har kommunene en stor grad av frihet, men at staten har forventninger til kommunene, som ikke er bindende, og derfor kalles «myk regulering». Virkemidlene som brukes er planretningslinjer, i tillegg til hjelpemidler som Klimasats og utslippsregnskap. Dette har ikke vært en altomfattende gjennomgang, men jeg har forsøkt å få med de viktigste utviklingene relevant for problemstillingen. Hvordan den norske konteksten beskrevet her spesifikt påvirker kommuners medlemskap i «transnational municipal climate networks» (TMCNs) vil diskuteres nærmere senere, i delkapittelet om nasjonale påvirkningsfaktorer.

4.2 Norske kommuner i TMCNs

Deltakelsen i TMCNs er ikke veldig utbredt i Norge. Det er vanskelig å finne nøyaktige tall for det finnes mange nettverk, og det er noe uklarhet i medlemsregistrene. Jeg har valgt å fokusere på de tre store, transnasjonale nettverkene C40, Covenant of Mayors og ICLEI, og det er kommunene som er medlem i ett eller flere av disse tre som vil være med i den kommende oversikten. Det utelukker ikke at det finnes kommuner som er med i andre mindre transnasjonale nettverk.

Selv med denne begrensningen, er det utfordrende å finne eksakte medlemstall. For eksempel ble EUs Covenant of Mayors slått sammen med Compact of Mayors i 2016, og byttet navn til «Global Covenant of Mayors», som består av flere regionskontorer, blant annet det originale europeiske kontoret (Covenant of Mayors, u.å. c). Det europeiske kontoret, som de norske medlemmene hører til, går under navnet «Covenant of Mayors Europe», så jeg vil bruke navnet Covenant of Mayors (CoM) når jeg omtaler nettverket. En utfordring er at medlemslistene ikke stemmer helt overens på nettsidene til det globale og det europeiske kontoret. For eksempel står kommunene Frogn, Hurdal og Ski oppført som medlemmer på den globale siden, men ikke på den europeiske. Jeg kontaktet sekretariatet i Global Covenant of Mayors for en oppklaring i medlemstallet. De svarte at de holder på å synkronisere databasene og at medlemstallene foreløpig må hentes fra begge nettsider (mailkontakt, 26. oktober 2020).

En annen utfordring er kommunesammenslåingen i Norge i 2020. Ski kommune finnes ikke lenger etter kommunesammenslåingen, da Ski ble en del av den nye kommunen Nordre Follo (Nordre Follo, 2021), som foreløpig ikke er medlem av TMCNs. Dermed vil jeg ikke regne Ski som medlem, selv om de står oppført som det. Flere av kommunene som står listet som medlemmer er endret etter sammenslåinger, men har beholdt navnet, så det er i noen tilfeller uklart om de fortsatt er medlem. Et unntak er Asker som originalt ble medlem i 2018, men som fornyet medlemskapet sitt i 2020 som følge av sammenslåingen (Informant 7). Enda en utfordring er at et av medlemmene i CoM er Sør-Østerdal, som ikke er en kommune, men et regionråd bestående av seks kommuner (Innlandet fylkeskommune, 2021). De teller da som seks kommuner, men de står oppført som ett medlem i tabell 1. Det er heller ikke alle kommunene som nevner medlemskapet i kommuneplanene eller på nettsidene, så det er vanskelig å verifisere om de faktisk er aktive medlemmer eller ikke. Dette kommer jeg tilbake til senere.

På bakgrunn av dette, med noe usikkerhet, kan man si at det på papiret er 20 av 356 kommuner i Norge som er medlem av ett eller flere av de tre nettverkene, som tilsvarer 15 medlemmer, da Sør-Østerdal regnes som ett medlem (se tabell 1). Det er disse som danner grunnlaget for utvalget av informanter som jeg kommer nærmere inn på i metodekapittelet. Men, selv om medlemstallet ikke er så høyt, så er flere av medlemmene folkerike kommuner, inkludert 7 av de 10 mest folkerike kommunene i Norge. Dersom alle kommunene i realiteten er medlem av nettverkene, ikke kun på papiret, er det samlede folketallet i medlemskommunene over 1,9 millioner (SSB, 2021), som er en betydelig andel av den norske befolkningen.

Norske kommuner i TMCNs og årstall for medlemskap				Folketall
Medlemmene	C40	Covenant of Mayors	ICLEI	
Arendal			2002	45 065
Asker		2018 (2020)		94 951
Bergen		2011	1999	28 5601
Bodø		2019		52 560
Bærum		2015		128 233
Frogn		2015		15 953
Hurdal		2015		2 838
Kristiansand		2009	1995	112 588
Lillehammer			1995	28 493
Oslo	2012	2009	1992	697 010
Porsgrunn		2009		36 526
Stavanger		2008	1991	144 147
Sør-Østerdal		2010		41 643
Trondheim		2014		207 595
Ålesund		2008		66 670
Totalt	1	13	6	1 959 873

Tabell 1: Norske kommuners medlemskap i TMCNs (c40, u.å b; Covenant of Mayors, u.å. a; ICLEI, u.å. a; SSB, 2021)

I tillegg til kommunene har kommunesektorens organisasjon (KS) vært medlem av ICLEI siden oppstarten i 1991, og Covenant of Mayors i rollen som «supporter» siden 2010. Viken fylkeskommune ble med i Covenant of Mayors i 2020 i rollen som koordinator (Covenant of Mayors, u.å. a; ICLEI, u.å. a).

Jeg har intervjuet ansatte fra sju kommuner: Arendal, Bergen, Bodø, Bærum, Oslo, Stavanger og Ålesund, og det er disse analysen i hovedsak vil baseres på. Viken fylkeskommune, som er medlem av CoM som koordinator, ble også intervjuet. I tillegg vil jeg bruke informasjon fra Asker, Lillehammer og Sør-Østerdal, som ikke ble intervjuet, men som gav viktig informasjon på e-post om forhold som gjorde at de ikke lenger er aktive medlemmer av TMCNs, og i Asker sitt tilfelle hvorfor medlemskapet ble inngått på nytt i 2020, og motivasjonen for medlemskap i et TMCN. Nøkkelinformasjon om kommunene er fremstilt i tabell 2 under.

Nøkkelinformasjon kommunene undersøkt i oppgaven				
Kommune	Fylke	Klimamål	Nettverk	Kommunereform 2020
Arendal	Agder	90% reduksjon av direkte utslipp innen 2030	ICLEI	
Bergen	Vestland	Fossilfri by innen 2050 «1,5-gradersby» innen 2050	ICLEI Covenant of Mayors	
Bodø	Nordland	Redusere direkte utslipp med 60% innen 2030, sammenlignet med 2009-nivå Redusere totalt klimafotavtrykk i kommunal virksomhet med 50% innen 2030, sammenlignet med 2017	Covenant of Mayors	
Bærum	Viken	40% reduksjon innen 2030 Lavutslippssamfunn i 2050 Fornebu etablert som nullutslippsområde i 2027	Covenant of Mayors	
Oslo	Oslo	95% reduksjon av direkte utslipp innen 2030 sammenlignet med 2009 «Klimarobust kommune»	ICLEI Covenant of Mayors C40 CNCA	
Stavanger	Rogaland	80% reduksjon frem mot 2030 sammenlignet med 2015 Fossilfri kommune innen 2040	ICLEI Covenant of Mayors	Sammenslått: Stavanger, Finnøy, Rennesøy
Asker (ikke intervjuet)	Viken	95% reduksjon av direkte utslipp fra kommunal virksomhet innen 2030 sammenlignet med 2009 Direkte utslipp fra Askersamfunnet redusert med 55% innen 2030, 85-90% innen 2050, sammenlignet med 2009 <i>*basert på Asker sin klimaplan fra 2015, ny plan for nye Asker kommer i juni 2021</i>	Covenant of Mayors	Sammenslått: Asker, Hurum, Røyken
Ikke lenger aktive medlemmer:				

Ålesund	Møre og Romsdal	Ny klimaplan ikke vedtatt. «Grøn strategi» til høring, mål om minst 55% reduksjon innen 2030 sammenlignet med 2009. Nullutslippssamfunn innen 2050	Covenant of Mayors	Sammenslått: Ålesund, Haram, Sandøy, Skodje, Ørskog
Lillehammer (Ikke intervjuet)	Innlandet	Klimanøytral by	ICLEI	
Sør-Østerdal (Ikke intervjuet)	Innlandet	<i>Ingen felles mål for regionrådet</i>	Covenant of Mayors	

Tabell 2: Nøkkelinformasjon om kommunene i casestudien (Arendal kommune, 2019; Asker kommune, 2018; Bergen kommune, 2016; Bodø kommune, 2019a; Bærum kommune, 2018; Lillehammer kommune, 2015; Oslo kommune, 2020; Regjeringen, 2020; Stavanger kommune, 2018; Ålesund kommune, 2020)

4.3 Nettverkene:

I tillegg til de tre nettverkene C40, Covenant of Mayors og ICLEI dukket det under intervjuet med Oslo også opp et fjerde nettverk, nemlig Carbon Neutral Cities Alliance (CNCA). Dette vil også bli tatt med i betraktning da det ifølge informanten fra Oslo var veldig aktuelt, og noe Oslo jobber aktivt med for tiden. Kun Oslo er medlem av CNCA i Norge. I tillegg dukket FN-nettverket United 4 Smart Sustainable Cities (U4SSC) opp under intervjuene av to kommuner, Ålesund og Bodø (Informant 5; Informant 9). Jeg har valgt å ikke ta med U4SSC spesifikt, fordi det faller utenfor omfanget av oppgaven ved at det ikke er et «rent» klimanettverk, fordi det har også et sterkt fokus på «smarte byer» (ITU, 2021). I den sammenhengen er det viktig å påpeke at det er vanskelig for informantene å skille mellom hvordan de ulike nettverkene påvirker kommunen. Ofte snakker de generelt om TMCNs, og noen ganger snakker de også om andre typer nettverk eller samarbeid som er utenfor omfanget til oppgaven. Det er dermed ikke utelukket at analysen er preget av andre nettverk enn det som kommer frem her.

Grunnene til at det er utfordrende å skulle isolere effektene av de ulike nettverkene på kommunene er for det første at flere kommuner er medlem av flere nettverk, og det kan være vanskelig for kommunen å skille mellom hvordan de forskjellige nettverkene påvirker dem. I tillegg er det mange koblinger mellom nettverkene (Busch, 2015). For eksempel samarbeider ICLEI med C40 (Busch, 2014; C40, u.å. a), mens flere nettverk deler adresse og Europakontoret til Covenant of Mayors (Covenant of Mayors – Europe office) styres av flere europeiske nettverk og assosiasjoner, deriblant ICLEI Europa (Covenant of Mayors, u.å. b). På grunn av dette kommer jeg ikke til å fokusere på å skille effektene fra forskjellige nettverk

fra hverandre i analysen, men jeg vil fremdeles presentere de ulike nettverkene og deres medlemstall, mål, og lignende.

4.3.1 C40 Climate leadership group

C40 er en global TMCN opprettet i 2005, og regnes som det fremste klimanettverket mellom byer (Lin, 2018). Nettverket har 97 medlemmer totalt, der Oslo er eneste norske medlem. C40 deler medlemmene sine inn i tre grupper ut fra gitte kriterier: «megacities», «innovator cities» og «observer cities» (C40, 2012; C40, u.å b). Megabyene er byer med minst 3 millioner innbyggere i bykjernen eller 10 millioner totalt i storbyregionen, eller blant de 25 høyest rangerte «globale» byene målt etter bruttonasjonalprodukt (BNP). Det er disse byene som utgjør kjernen av nettverket. Innovatørbyene er byer som ikke kvalifiserer som megabyer, men som har vist et klart lederskap i klima- og miljøarbeid, og er internasjonalt anerkjent som en leder innenfor klima og bærekraft, og er en regionalt anerkjent «ankerby» for den relevante storbyregionen (C40, 2012). Oslo er medlem av C40 som en innovatørby. Den siste kategorien er observatørbyer, som er byer som er i prosessen av å bli godkjent som en av de to andre kategoriene, eller byer som allerede har blitt godkjent, men som av lokale regulatoriske grunner eller lignende ikke kan godkjennes deltakelse som en mega- eller innovatørby (C40, 2012). Originalt var nettverket kun for megabyer, og de definerer seg fortsatt som «a network of the world's megacities committed to addressing climate change», fordi megabyer er anerkjent som viktige for den globale økonomien, og har en høyere status enn andre byer (C40, u.å. c; Lin, 2018). C40 er et eksklusivt nettverk for ledende byer, og medlemmene er forpliktet til å levere på de mest ambisiøse målene i Parisavtalen, i tillegg til å gjøre luften renere (C40, u.å. c; Lin, 2018). De er også forpliktet til å bidra i nettverket og jobbe seriøst med klimatiltak, men utenom det er det ingen formelle krav (Lin, 2018).

Hensikten med nettverket er å adressere klimaendringer, både redusere utslipp og redusere risiko (tilpasning), ved å støtte byer til å samarbeide effektivt, dele kunnskap og utføre meningsfull, målbar og bærekraftig klimahandling (C40, 2012; C40, u.å c). Måten C40 jobber på er å etablere mindre nettverk mellom medlemmene som jobber med spesifikke temaer innenfor utslippskutt, tilpasning og bærekraft. De mindre nettverkene er designet for å 1) koble ansatte sammen med kolleger fra andre deler av verden for å hjelpe til med løsninger på klimautfordringer; 2) inspirere til innovasjon ved å vise frem ideer og løsninger fra ledende globale byer, 3) gi råd til kolleger basert på lignende erfaringer, 4) påvirke nasjonal og

internasjonal policyagenda og påvirke markedet ved å være en samlet stemme (C40, u.å. d). Et medlem blir vanligvis med i 4-5 nettverk, basert på deres behov (Lin, 2018). Kort fortalt vektlegges utveksling av kunnskap, inspirasjon og påvirkningsarbeid oppover i myndighetsnivåer. I de mindre nettverkene holdes det møter, workshops og lignende som medlemmene deltar i, og annet hvert år holdes en konferanse for alle medlemmene i C40, «the C40 summit» (Lin, 2018). I tillegg skal C40 tilrettelegge for samarbeid mellom medlemmene og andre aktører, for eksempel med private aktører, NGOs, eller internasjonale institusjoner, som for eksempel kan sikre finansiering til prosjekter (C40, u.å. a; Lin, 2018).

4.3.2 Carbon Neutral Cities Alliance - CNCA

CNCA er et globalt TMCN, stiftet i 2014, og finansiert av Urban Sustainable Directors Network (USDN). Det er et relativt lite nettverk med kun 22 medlemmer, hvorav Oslo er det eneste norske medlemmet (Climate Initiatives Platform, 2021; CNCA, u.å. a). Medlemmene til CNCA er definert som «ledende byer»: «CNCA is a collaboration of leading global cities working to achieve carbon neutrality in the next 10-20 years» (CNCA, u.å. b). For å bli medlem må byen, eller kommunen møte en rekke kriterier, som å ha mål og en plan for karbonnøytralitet i alle sektorer, og ha allokert budsjett og ansatte til å implementere planen. I tillegg må byen forplikte seg til å aktivt delta i nettverket (CNCA, u.å. c). Dersom alle kriteriene er møtt må kommunen finne et eksisterende medlem som kan nominere kommunen til nettverket, fullføre et spørreskjema, og være med på et nominasjonsmøte der det bestemmes om kommunen skal få bli medlem (CNCA, u.å. c). Det er dermed et eksklusivt nettverk for «pionerer», men det er ingen krav om størrelse eller antall innbyggere.

Målet til CNCA er «to mobilize transformative climate action in cities in order to achieve prosperity, social equity, resilience and better quality of life for all on a thriving planet» (CNCA, u.å. b). I tillegg til utslippskutt, eller karbonnøytralitet, har de også et sterkt fokus på klimarettferdighet (climate justice) (CNCA, u.å. b). De nevner også viktigheten av motstandsdyktighet. For å nå målet sitt har de definert sju strategiske fokusområder som de har aktiviteter innenfor: finansiere transformativ klimahandling i byer; utøve kollektiv påvirkning; avansere metodologier, standarder og myndighetsverktøy; lære av hverandre (eng. peer-learning); kultivere transformativt lederskap; hjelpe byer med å kommunisere mer effektivt; prioritere en rettferdig karbonnøytral fremtid (CNCA, u.å. d).

4.3.3 Covenant of Mayors for Climate and Energy

De to første nettverkene presentert er begge «elitenettverk», der medlemskap er forbeholdt ledende byer innenfor klima eller i størrelse og GDP. Covenant of Mayors er et mer inkluderende nettverk, noe som også gjenspeiles i medlemstallene. På nåværende tidspunkt har 10 604 lokale myndigheter signert avtalen, 13 av disse er norske (Sør-Østerdal regnes her som ett medlem, men de består av seks kommuner) (Covenant of Mayors, u.å. a). Covenant of Mayors skiller seg også noe ut ved at en stor andel av medlemmene (66%) er kommuner av små eller medium størrelse (færre enn 10 000 innbyggere) (Kona et al., 2018; Melica et al., 2018). I likhet med C40 har Covenant of Mayors flere kategorier for medlemskap (Covenant of Mayors, u.å. a). Den første kategorien er «signatories», som er lokale myndigheter som signerer avtalen om mål, og forplikter seg til kravene stilt. Disse er her referert til som kun «medlemmer» eller «kommunene». Den andre gruppen er «coordinators», allerede nevnt i kapittel 3.6, som består av regionale myndigheter eller statlige enheter som skal støtte kommunene så de når sine forpliktelser i nettverket, og øke påvirkningen nettverket har. Viken er på dette tidspunktet eneste norske fylke som er med som koordinator. Melica et al. (2018) regner koordinatorene som spesielt viktige for å støtte kommunene. Den siste gruppen medlemmer er «supporters», som er «eksperter» innen forskjellige områder, eller opererer på forskjellige myndighetsnivåer, og skal gi «skreddersydde» råd til medlemmene. Fra Norge er KS med som supporter (Covenant of Mayors, u.å. a).

Covenant of Mayors ble startet i 2008 som et EU-nettverk, og fokuserte i starten kun på klimagassutslipp, med mål om å møte eller overgå EUs klima- og energimål (Covenant of Mayors, u.å. c). Medlemmene forpliktet seg da til å kutte 20%, i tråd med tidligere EU-mål. Det målet økte til 40% innen 2030 i 2015, da nettverket slo seg sammen med Mayors Adapt, et nettverk med fokus på klimatilpasning, som resulterte i at medlemmene også måtte forplikte seg til å jobbe med klimatilpasning. Nettverket har nå definert tre nøkkelområder de skal jobbe med: reduksjon av klimagassutslipp, klimatilpasning, og tilgang på trygg, ren og rimelig energi (Covenant of Mayors, u.å. c). I 2016 slo nettverket seg sammen med Compact of Mayors, og ble formelt hetende «The Global Covenant of Mayors for Climate and Energy», og ble med det et globalt nettverk der det originale EU-nettverket fungerer som en regional avdeling (Covenant of Mayors, u.å. c).

I tillegg til å forplikte seg til målene må medlemmene av Covenant of Mayors utarbeide og implementere en plan for hvordan de skal nå målene, før kalt «sustainable energy action plan» (SEAP), som med inkluderingen av tilpasning endret navn til «sustainable energy and climate action plans» (SECAPs). De må også rapportere på klimautslipp og fremgang hvert andre år (Bulkeley & Newell, 2015; Covenant of Mayors, u.å c; Kona et al., 2018). Disse kravene til medlemmene er mer konkrete enn de tidligere nettverkene, men krever også mye arbeid. Det er imidlertid få tegn på at medlemmer kastes ut dersom de ikke etterfølger kravene, og Bulkeley og Newell (2015) påpeker at nettverkene i liten grad har mulighet til å håndheve dem. I tillegg til aktivitetene som gjelder utarbeidelse av planer og rapportering holder Covenant of Mayors også webinarer, konferanser og konkurranser medlemmene kan delta i for å tilegne seg kunnskap, i tillegg til at eksempler på god praksis og tiltak presenteres på nettsiden til nettverket (Covenant of Mayors, u.å d; Covenant of Mayors u.å. e).

4.3.4 Local Governments for Sustainability - ICLEI

ICLEI er det eldste nettverket undersøkt her, og i likhet med Covenant of Mayors er også ICLEI et mer åpent nettverk, med flere enn 1750 medlemmer fra hele verden. Ifølge nettsiden kan alle lokale og regionale myndigheter bli medlem, uavhengig av hvor langt de har kommet når det gjelder klimaarbeid (ICLEI, u.å. a; ICLEI, u.å. b; ICLEI, u.å. c). I motsetning til de andre nettverkene kan også regioner bli medlem av ICLEI, uten at det er en egen medlemskapskategori for disse. Selv om de tillater regioner å bli medlem, kaller de seg «a network of cities» (ICLEI, u.å. a) og faller dermed under kategorien «TMCNs». Hensikten med nettverket er å jobbe for bærekraftig urban utvikling, som skal oppnås gjennom fem «utviklingsveier» (eng. «pathways») designet for å skape systemisk endring, og skal oppfordre til holistisk tenking hos medlemmene fordi de er flerdimensjonale og dekker flere sektorer, i tillegg til at de henger sammen (ICLEI, u.å. d). Disse fem veiene er: utvikling mot lave utslipp; natur-basert utvikling, sirkulær utvikling, motstandsdyktig utvikling og rettfærdig og menneskesentrert utvikling (ICLEI, u.å. d).

Måten ICLEI jobber på for å oppnå bærekraftig urban utvikling er gjennom å legge til rette for kunnskapsutveksling og kapasitetsbygging. De deler arbeidet inn i tre: 1) spesifikke aktiviteter i land og mindre nettverk innad i nettverket, for eksempel ««Global Lead City Network on Sustainable Procurement», som Oslo er medlem av; 2) de publiserer informasjon i form av rapporter, rammeverk, og eksempler på suksessfulle tiltak; 3) de holder webinarer

medlemmene kan delta i (ICLEI, u.å. e). I tillegg arrangeres det konferanser for hele nettverket hvert 3. år. På grunn av koronapandemien avholdes konferansen på en annen måte i år, og vil gå over to år med virtuelle webinarer og presentasjoner i 2021, med et mål om å holde en fysisk konferanse i Malmø i 2022 (ICLEI, u.å f). De skaper koblinger mellom myndigheter på flere nivåer, og de jobber mot nasjonale og internasjonale nivåer for å fremme interessene til lokale myndigheter, altså lobbyvirksomhet. I tillegg oppretter de allianser med internasjonale organisasjoner, myndigheter, og akademiske og finansielle institusjoner for å skape nye måter å støtte bærekraftig utvikling på (ICLEI, u.å. c).

I motsetning til Covenant of Mayors er det ingen omfattende rapporteringskrav kommunen må møte for å være medlem, men som eneste nettverk undersøkt her koster det penger å opprette medlemskapet og forbli medlem. Medlemmer av ICLEI bidrar med et årlig beløp basert på type organisasjon (lokalt eller regional myndighet, eller assosiasjon), BNP eller BNP per innbygger og populasjon (ICLEI, u.å. g). Til gjengjeld får medlemmene bygge nettverk, de får tilgang på informasjon og ideer, de får tilgang på metoder, verktøy og ressurser som støtter planlegging og implementering av tiltak, de får mulighet til å påvirke den globale agendaen og nettverket vil jobbe for å vise frem arbeidet til medlemmene sine til resten av verden (ICLEI, u.å. g).

Det er som vi ser stor variasjon mellom nettverkene som undersøkes i oppgaven, spesielt når det gjelder antall medlemmer, hvem som får bli medlem, og kravene som stilles til medlemmene. Alle nettverkene vektlegger viktigheten av det lokale nivået i klimaarbeidet, og fokuserer på deling av kunnskap og nettverksbygging mellom kommuner og byer som spesielt viktig. Tabell 3 viser en sammenfatning av nøkkelinformasjonen om nettverkene:

Nøkkelinformasjon C40, CNCA, Covenant of Mayors og ICLEI					
Nettverk	Opprettet	Totalt antall medlemmer	Medlemmer i Norge	Type medlemmer	Fokus
C40	2005	97	1	Megabyer + Ledende byer	Utslippskutt og tilpasning/reducere risiko
CNCA	2014	22	1	Ledende byer	Karbonsøytralitet (Utslippskutt), klimarettferdighet
Covenant of Mayors	2008	10 364	13	Alle lokale myndigheter + koordinatører og støttespillere	Utslippskutt og tilpasning
ICLEI	1990	1750	6	Alle lokale og regionale myndigheter	Bærekraft (utslippskutt + tilpasning)

Tabell 3: Nøkkelinformasjon om nettverkene

5 Metode og metodologi

For å gjøre forskningen så gjennomiktig som mulig vil dette kapittelet presentere metodene jeg benyttet for å samle inn og analysere data, etiske hensyn tatt, og praktiske utfordringer jeg møtte på i prosessen. Gjennomiktighet handler om å dokumentere forskningsprosessen og er viktig fordi det tillater for imitasjon av forskningen, og øker dermed tilliten til resultatene (Stratford & Bradshaw, 2016).

5.1 Kvalitativ forskning

Jeg har valgt å bruke et kvalitativt forskningsdesign fordi jeg mener at det er den mest passende metodologien for å svare på problemstillingen i denne oppgaven. Forskning som bruker kvalitative metoder kan kalles for «intensiv forskning» og tillater forskeren å gå i dybden på et fenomen. Kvalitativ metodologi er passende når man ønsker å finne ut og forstå hva aktører gjør i en situasjon, hvorfor de handler som de gjør, og hva som produserer endring hos aktører og konteksten de befinner seg i (Stratford & Bradshaw, 2016). Derfor er det hensiktsmessig å benytte kvalitative metoder her, for best å forstå hva aktørene i kommunene gjør i en kontekst av sitt medlemskap i TMCNs og klimaendringer, hvilke faktorer som påvirker medlemskapet, og hvordan TMCNs produserer endring i kommunen. I tillegg produserer kvalitative studier en rikere analyse av hvordan fenomener henger sammen, og gir en bedre forståelse av innholdet i et forhold enn en kvantitativ studie ville gjort (Grabher & Powell, 2004).

5.2 Casestudie

Forskningsdesignet til oppgaven kan kalles en kvalitativ casestudie. Et «case» defineres av George og Bennett (2005, s. 17) som «an instance of a class of events», eller tilfeller av et fenomen av vitenskapelig interesse. I en kvalitativ casestudie undersøkes det et enkelt, eller et lite antall tilfeller av et fenomen for å kunne utforske nyanser, forklaringer, og kontekstuelle faktorer som påvirker det fenomenet (Baxter, 2016, s. 130). En casestudie er passende for både å bekrefte eksisterende teori, falsifisere eksisterende forklaringer eller å utvikle nye teorier og forklaringer (Baxter, 2016; Vennesson, 2008). Casestudier anses også å ha en fordel over kvantitative studier i at det lettere lar forskeren undersøke kontekstuelle faktorer i detalj (George & Bennett, 2005).

Fenomenet undersøkt her, altså casestudiet, er norske kommuners medlemskap i TMCNs, mens «casene», eller tilfellene, er de enkelte medlemskommunene. Ved å undersøke flere

tilfeller av fenomenet er det bedre muligheter for å generere konsepter og teorier som forklarer fellestrekk, enn ved å kun undersøke ett tilfelle (Baxter, 2016). Jeg har fått både dyptgående kunnskap om fenomenet, men også kunnskap om forskjeller og likheter mellom tilfellene. For å kunne fange opp så mange aspekter ved medlemskap av TMCNs i Norge vil kommunene som er valgt i så stor grad som mulig variere i størrelse og geografisk lokasjon, i tillegg til å representere de ulike nettverkene, og ha en variasjon i når medlemskapet ble inngått.

Ifølge Yin (2003, i Baxter 2016) er det som skiller casestudier fra andre tilnæringer at teoretiske antakelser skal være på plass før datainnsamlingen skjer. Da vil casestudiet fungere som teoritestning, med en deduktiv logikk der forskeren ser etter data som støtter eller motsier teorien lagt ut på forhånd. I motsetning til det argumenterer George og Bennett (2005, s. 21) for at selv om observasjoner er «theory-laden» betyr ikke det at de er «theory-determined», altså at nye hypoteser og teorier kan dukke opp og undersøkes selv om forskeren var informert av annen teori.

Fordi fenomenet undersøkt her ikke er forsket mye på tidligere er det en fare for å gå glipp av viktige temaer dersom man kun forholder seg til tidligere forskning og er strengt deduktive. Busch et al. (2018) argumenterer derfor for å bruke en induktiv tilnærming til å undersøke TMCNs, for å generere teori, oppdage nye temaer og ikke gå glipp av temaer på grunn av begrensningene til tidligere forskning. Som Baxter (2016) skriver så er kvalitativ forskning sjelden «rent» induktiv eller deduktiv, men har heller en tendens til å være syklisk. Det er den ved at teori brukes til å informere hypoteser eller ideer, før informasjonen i dataene som er samlet inn brukes til å generere nye konsepter eller teorier. I denne oppgaven bruker jeg eksisterende teori til å utvikle et teoretisk rammeverk som brukes til å analysere dataene, men jeg vil også analysere temaer som ikke dekkes av det teoretiske rammeverket dersom det dukker opp i dataene. Det kan derfor sies at analysestrategien er en blanding av deduktiv og induktiv for å både kunne teste eksisterende teori, men også generere ny.

5.3 Datainnsamling:

Hvilke strategier man benytter til datainnsamlingen avhenger av metodologiske valg. Denne studien er en kvalitativ studie, og de kvalitative metodene vurdert som mest nyttige for å svare på problemstillingen er kvalitative semistrukturerte (video)intervjuer, i tillegg til innsamling av dokumenter, som kommunale klimaplaner og andre relevante dokumenter.

Datainnsamlingen foregikk hovedsakelig høsten 2020, og som alt annet i samfunnet ble også datainnsamlingen påvirket av koronapandemien. I delen som følger vil jeg redegjøre for valgene jeg tok angående informanter, og for valget av datainnsamlingsmetoder, og hvordan disse valgene ble påvirket av koronapandemien.

5.3.1 Informanter

Jeg brukte metoden «purposive sampling» for valg av informanter, som innebærer at informantene ble valgt med bakgrunn i deres relevans for problemstillingen (Hay, 2016, s. 453). Fordi caset i oppgaven er kommuner som er medlem av ett eller flere av nettverkene ICLEI, C40 og Covenant of Mayors, var det relevant å intervju de ansatte i disse kommunene som har ansvar for kontakt med nettverket/nettverkene. Som nevnt gjelder det 20 kommuner i Norge (hvorav seks er samlet i Sør-Østerdal), og jeg startet derfor med å kontakte alle de aktuelle kommunene/regionene på e-post. I de tilfellene kommunens nettside oppgav kontaktinformasjonen til en klimaetat eller rådgiver med ansvar for klima ble disse kontaktet direkte. I de tilfellene uten slik kontaktinformasjon sendte jeg e-post til kommunens generelle e-postadresse, slik at de kunne videresende til de det gjaldt. I første runde fikk jeg svar av omtrent halvparten av kommunene. På nettsiden til Covenant of Mayors er det satt opp «hovedkontakter» for hver kommune. I de tilfellene jeg ikke fikk svar fra kommunen kontaktet jeg disse etter å ha forsikret meg om at de fortsatt var ansatte.

Jeg endte med å intervju ansatte fra sju kommuner: Oslo, Arendal, Ålesund, Stavanger, Bodø, Bærum og Bergen. I tillegg intervjuet jeg en ansatt i Viken Fylkeskommune, og hadde en telefonsamtale med en ansatt i KS. Jeg intervjuet én ansatt fra hver kommune, med unntak av Bærum, der det var to ansatte til stede i intervjuet, som begge jobbet med nettverket, og som begge svarte på spørsmålene. Jeg hadde også kontakt på e-post med ansatte fra kommunene Lillehammer og Asker, og en ansatt fra Innlandet fylkeskommune med tilknytning regionrådet for Sør-Østerdal. Denne mailkontakten fastslo at Lillehammer og kommunene i Sør-Østerdal ikke lenger var medlem, og de hadde veldig lite eller ingen kunnskap om medlemskapet. Jeg vurderte at det ikke var nødvendig å intervju disse, men at informasjonen jeg fikk på e-post, som jeg fikk tillatelse til å bruke, var nyttig for studien. Asker ble som nevnt originalt medlem i 2018, og fornyet medlemskapet i 2020 som følge av kommunesammenslåingen. Ifølge den ansatte i Asker kommune ble det ikke gjort noe med medlemskapet de første to årene fordi de visste at de snart skulle slås sammen med andre

kommuner, og medlemskapet er dermed helt i startfasen. I tillegg var den ansatte med hovedansvaret for nettverksarbeidet i permisjon. Jeg besluttet at det ikke ville være nødvendig med et intervju, men jeg ble sendt et dokument med nyttig informasjon fra da beslutningen ble tatt om å bli med i Covenant of Mayors i 2020. Selv om kontakten med Lillehammer, Sør-Østerdal og Asker kun var på e-post, gav de verdifull informasjon og blir regnet som informanter. Til sammen ble altså 10 av 15 norske medlemskommuner med registrert medlemskap undersøkt (dersom man regner Sør-Østerdal som ett medlem). De resterende kommunene fikk jeg ikke kontakt med, og det ble besluttet at jeg hadde nok data uten å forfølge disse videre. Under er en enkel liste over informantene i studien og deres kommunetilhørighet. Informantene er anonymisert av hensyn til personvern. For en mer detaljert oversikt, se vedlegg 1.

Informanter	
Informant 1	Lillehammer
Informant 2	Innlandet fylkeskommune (Sør-Østerdal)
Informant 3	Oslo
Informant 4	Arendal
Informant 5	Ålesund
Informant 6	Stavanger
Informant 7	Asker
Informant 8	KS
Informant 9	Bodø
Informant 10	Viken
Informant 11 + 12	Bærum
Informant 13	Bergen

5.3.2 Intervjuer

Ifølge Stratford og Bradshaw (2016) er det nødvendig med en form for dybdeintervju for å forstå perspektivene til informantene. Intervjuer brukes til å undersøke komplekse atferder og samle inn betydninger, meninger og erfaringer, og de avslører hva som er relevant for informanten (Dunn, 2016). Å bruke kvalitative intervjuer som metode gir her en forståelse av perspektivene og erfaringene til kommunene i forbindelse med deres TMCN-medlemskap, og forskningsspørsmålene kan dermed bli besvart.

Til denne oppgaven har jeg benyttet meg av semi-strukturerte intervjuer, som kan sies å være en kombinasjon av strukturerte intervjuer, med faste standardiserte spørsmål der målet er å sammenligne og ofte kvantifisere svarene, og ustrukturerte intervjuer, der forskeren stiller uten intervjuguide og intervjuet blir mer som en samtale (Dunn, 2016; Järvinen & Mik-Meyer, 2020). Semi-strukturerte intervjuer er den mest utbredte formen for intervjuteknikk i kvalitativ forskning. Her har forskeren et sett åpne spørsmål eller temaer som skal dekkes, men lar intervjuet utvikle seg i retninger inspirert av det informanten forteller. Det betyr at intervjuet vil variere fra informant til informant (Järvinen & Mik-Meyer, 2020). Jeg utarbeidet en intervjuguide (se vedlegg 2) informert av teorigjennomgangen, og benyttet meg også av nettsidene til nettverkene, nettsidene til kommunene og klimaplanene for å finne temaer å stille spørsmål om. I de tilfellene det dukket opp relevante temaer i intervjuene, som ikke var fanget opp fra før, informerte det de neste intervjuene.

Som et resultat av mye koronasmitte i Oslo og flere andre steder i Norge høsten 2020 ble intervjuene foretatt digitalt for å forhindre smittespredning. Intervjuene ble gjennomført som videosamtaler på plattformene Zoom og Teams. Å reise til de ulike kommunene for å gjennomføre intervjuene fysisk ville innebåret mye bruk av kollektivtransport og fare for å spre smitte, da Oslo gjennom hele høsten hadde høyt smittetrykk. Intervjuet med Oslo kommune ble også foretatt digitalt, da det var pålagt hjemmekontor for informanten på det tidspunktet.

Dunn (2016) kaller digitale intervjuer for «Computer-Mediated Communication» (CMC), mens Salmons (2016, s. 6) kaller det for «kvalitativ e-forskning ved bruk av informasjons- og kommunikasjonsteknologi (IKT). Samlet kan man si at det handler om å bruke digitale verktøy til å samle inn data. Fordelen med digitale intervjuer er at det er tids- og kostnadseffektivt, praktisk, og det kan overkomme romlige barrierer (Dunn, 2016; Järvinen & Mik-Meyer, 2020). Det lar altså forskeren nå informanter som ellers ville vært utilgjengelige, for eksempel på grunn av restriksjoner rundt en pandemi. Digitale kvalitative intervjuer er en gruppe med relativt nye metoder i stadig utvikling, muliggjort av teknologisk utvikling, og inkluderer videointervjuer, utveksling på e-post, eller forskjellige chattefunksjoner (Deakin & Wakefield, 2014; Järvinen & Mik-Meyer, 2020). Det er stor forskjell på digitale intervjumetoder, men videointervjuer på plattformer som Zoom eller Skype regnes som et godt alternativ til tradisjonelle intervjuer. Faktisk argumenterer Deakin og Wakefield (2014) for at de kan produsere like pålitelig og dyptgående data som tradisjonelle intervjuer utført

ansikt-til-ansikt. Dette er både fordi videointervjuer er «synkron», altså intervjuet skjer i sanntid med begge parter logget på samtidig, og fordi videofunksjonen tillater analyse av ikke-verbale tegn, som går tapt i andre digitale datainnsamlingsmetoder (Deakin & Wakefield, 2014; Janghorban, Roudsari, & Taghipour, 2014; Järvinen & Mik-Meyer, 2020). Men, de ikke-verbale tegnene er begrenset til overkroppen, eller de delene av informanten som synes på kamera.

Det er gjort lite forskning om hvordan skjermen kan endre deltakernes oppfatning om hverandre (Järvinen & Mik-Meyer, 2020). Mulige negative konsekvenser ved videointervju er at det kan være vanskeligere å bygge god relasjon (eng. rapport) og produsere rik data, dersom forsker og informant ikke møtes i virkeligheten (Järvinen & Mik-Meyer, 2020). Jeg opplevde for eksempel at det var noe vanskeligere å knytte god kontakt med informantene, sammenlignet med intervjusituasjoner der partene møtes fysisk, som jeg har erfaring med fra tidligere.

5.3.3 Opptak

Som anbefalt av Dunn (2016) ble intervjuene tatt opp med lyd, og jeg noterte viktige poenger underveis. Lydopptak er en god strategi å bruke fordi det gir en nøyaktig og full gjengivelse av intervjuet, og det tillater for sitering, mens notater heller fanger hovedpoenget av det som blir sagt. Lydopptak gjør også samtalen mer naturlig, fordi det lar intervjuer være en mer oppmerksom og kritisk lytter ved å ikke være avhengig av å ta nøyaktige notater (Dunn, 2016). Samtidig er det lurt å ta noen notater for å opprettholde konsentrasjonen, og som en sikkerhet i tilfelle det er tekniske problemer med lydopptaket. En ulempe med lydopptak er at det kan få intervjusituasjonen til å føles mer formell, noe som kan begrense svarene som gis, men jeg opplevde ikke dette som et problem under datainnsamlingen.

Intervjuene ble tatt opp med bruk av Universitetet i Oslos foretrukne metode «nettskjema diktafon», en applikasjon for smarttelefoner (UiO, 2019). For å ta opp lyd på denne måten under et videointervju måtte telefonen ligge på bordet ved siden av datamaskinen, og lyden måtte komme ut av datamaskinen, altså kunne jeg ikke bruke hodetelefoner. Et alternativ ville vært å ta opp videosamtalen med Zoom eller Teams sine opptaksfunksjoner, men det ville innebåret både lyd og bilde, noe jeg tror informantene ville vært mer ukomfortable med enn

bare lyd. Det ville også innebåret fare for dårligere personvern av informantene fordi det ville vært avhengig av en annen plattform for opptakene enn den som er foretrukket av UiO, blant annet på grunn av personvern og sikkerhet.

5.3.4 Dokumenter

Intervjuene utgjør hoveddelen av dataene samlet inn, men det ble også samlet inn «empiriske» dokumenter som del av datainnsamlingen. Empiriske dokumenter stammer fra før forskningen startet, og har blitt produsert uavhengig av forskeren, i motsetning til dataene samlet inn med intervjuer (Järvinen & Mik-Meyer, 2020). Men selv om dokumentene eksisterte fra før, og kan virke mer objektive enn annen data, vil valget av hvilke dokumenter som skal undersøkes påvirkes av forskningens fokus. Derfor er det viktig å reflektere over hvordan dokumentene velges ut, hvem som har produsert dokumentene og hvorfor, og hvordan analysen av dokumenter påvirker de andre dataene samlet inn (Järvinen & Mik-Meyer, 2020). Flere ulike typer dokumenter ble benyttet i analysen, blant annet kommunenes klimaplaner og relaterte dokumenter, dokumenter relatert til medlemskapet i TMCNs, for eksempel kommunenes hjemmesider som nevner medlemskapet, eller saksfremlegg om medlemskapet der det er tilgjengelig. Hjemmesidene til nettverkene ble brukt. I noen tilfeller var det også relevant å nevne nyhetsartikler og pressemeldinger om medlemskapet. Når det gjelder diskusjonen om den nasjonale konteksten, benyttet jeg dokumenter som stortingsmeldinger og lover. Alle dokumentene analysert er offentlige og tilgjengelig for alle.

Ifølge Saldaña (2009) er det god grunn til å bruke dokumenter i kvalitative studier.

Dokumenter er «sosiale produkter» og reflekter interessene og perspektivene til de som skrev dem. Dokumenter beskriver ikke kun en ekstern realitet, de endrer også den realiteten, og hjelper med å etablere problemet og situasjonen til å begynne med (Asdal, 2015). Dermed er det relevant å undersøke dokumenter fordi de både kan belyse, og forklare, kommuners medlemskap i TMCNs.

5.3.5 Styrker og svakheter ved dataene

En styrke med dataene er at bredden blant kommunene som ble intervjuet er god, noe som gir gode muligheter til overførbarhet innenfor den norske konteksten. Utvalget består både av små, mellomstore og store kommuner, og med stor geografisk spredning. Kommunene

varierer også i hvor lenge de har vært medlem av TMCNs, og i hvor aktive de er i nettverkene. I kvalitativ forskning er det ikke nødvendigvis antallet intervjuer som er viktig, og utvalget skal ikke være representativt, men heller fange mening i spesifikke kontekster (Stratford & Bradshaw, 2016). Det er viktigere å intervjuer de riktige personene som vil gi innsikt i temaet, og hjelpe med å svare på problemstillingen.

En svakhet er at i likhet med Busch (2015), som undersøkte tyske byers medlemskap i TMCNs, vil også dette studiet, som kun tar for seg norske kommuner, skape et «case-spesifikt bias», og dermed ha begrenset mulighet til generalisering i en bredere internasjonal kontekst. Ifølge George og Bennett (2005) er en iboende begrensning ved casestudier at det er nesten umulig å dømme hvor representativ en case er, og vurdere kausaleffekten av ulike variabler. Styrken i casestudier ligger i å vurdere *hvorvidt* og *hvordan* en variabel påvirker, ikke *hvor mye* den påvirker (George & Bennett, 2005).

5.3.6 Sekundærdata

Eksisterende litteratur om temaet til bruk i bakgrunn- og teorikapittelet ble i hovedsak funnet gjennom søk i Oria, og gjennom «snøballmetoden» (Busch, 2015, s. 217). Det ble gjort både fremover og bakover i publiseringstid, altså både ved å se på referanselistene til artikler innenfor temaet, og ved funksjonen til flere online tidsskrifter der man kan se hvilke artikler som har referert til en spesifikk artikkel. Jeg så også på publiseringslistene til de mest aktuelle forfatterne. I tillegg fikk jeg tips av en forsker som deltar i GreenGov-prosjektet om noen aktuelle artikler, bøker og forfattere.

5.4 Personvern og etiske hensyn

Forskningsetikk handler om hvordan forskeren oppfører seg, og ansvaret og forpliktelsene hun har overfor deltakerne i forskningen (Dowling, 2016). Det er flere retningslinjer som må følges, spesielt skal forskningen overholde GDPR-retningslinjene (General Data Protection Regulation), og meldes inn til Norsk senter for forskningsdata (NSD) (UiO, 2019). Prosjektet ble meldt inn til NSD 24. september 2020, og godkjent 1. oktober. Persondataene som ble samlet inn består av navn, stilling og arbeidsgiver, og det meste ligger åpent tilgjengelig på nettsidene til kommunene eller nettverkene. Noe lå ikke åpent, men denne informasjonen ville forårsaket liten eller ingen skade dersom uvedkommende fikk tak i den (UiO, 2020). Det eneste unntaket er lydopptak av intervjuene, som automatisk regnes som «røde» data, og

krever ekstra sikker oppbevaring (UiO, 2019). Her ble UiOs foretrukne løsning «nettskjema» brukt for å ta opp og oppbevare lydfile. For å beskytte informantene blir ingen av dem nevnt med navn, men benevnes som «Informant 1» etc. De ble informert om at kommunenavnet ville bli brukt, og at det derfor er en mulighet for at de kan kjennes igjen ut fra det og stillingen deres, spesielt i mindre kommuner der det sannsynligvis er færre som jobber innenfor klima. Dette samtykket informantene til før intervjuet.

Når det gjelder etiske hensyn, er det mange likheter mellom videointervju og tradisjonelle intervju utført fysisk, men det er også noen forskjeller forskeren må være klar over. Akkurat som ved tradisjonelle intervjuer krever også digitale videointervjuer informert samtykke og full forståelse for eventuelle opptak av samtalen (Janghorban et al., 2014). Alle som skulle intervjues ble sendt infoskriv og samtykkeerklæring i god tid før intervjuet, godkjent av NSD. Informert samtykke ble i tillegg gitt muntlig før intervjuet startet. Det er spesielt viktig ved videointervjuer å presisere at intervjuet blir tatt opp, fordi i motsetning til tradisjonelle intervjuer vil det ikke være visuelt synlig at forskeren tar opp med en diktafon (Deakin & Wakefield, 2014). Ved digitale intervjuer er det også enklere for informantene å trekke seg fra intervjusituasjonen, da det kan gjøres ved å kun trykke på en knapp. Den muligheten gjør det mindre sannsynlig at informanten bli presset til å fortsette dersom de synes det er ubehagelig, eller av andre grunner føler for å avslutte intervjuet. Det kan også øke frafallet, noe som er viktig å vurdere (Deakin & Wakefield, 2014; Janghorban et al., 2014).

Å utføre forskning under en pandemi er noe annet enn å utføre forskning under normale tilstander. Hvorvidt man bør utføre forskning under en pandemi er en etisk problemstilling i seg selv. Under en pandemi kan flere føle en bekymring, de kan være direkte påvirket av pandemien, eller de kan ha familiemedlemmer som er syke (Lupton, 2020). Det er med andre ord en ekstra påkjenning for de menneskene man skal forske på. Jeg vurderte at det var greit å fortsette prosjektet selv under pandemien, fordi problemstillingen fortsatt er relevant, og fordi informantene mine ikke tilhører en yrkesgruppe som i særlig stor grad påvirkes av pandemien. Det er fortsatt viktig å ta stilling til etiske hensyn under en pandemi. Solbakk et al. (2021) argumenterer for eksempel for at etiske hensyn og vern av deltakere under en pandemi er spesielt viktig. Alle etiske hensyn har blitt fulgt i prosessen med å skrive denne oppgaven, og all datainnsamling ble gjort på en smittevernvennlig måte for å ikke utsette informantene for fare.

5.6 Subjektivitet og maktrelasjoner

Objektivitet var lenge et ideal i samfunnsgeografisk forskning, men ingen forskning er objektiv da valgene vi tar i forskningen reflekterer våre verdier, og alle tar med personlige historie og perspektiver inn i forskningen (Dowling, 2016; Winchester & Rofe, 2016). Det er viktig å redegjøre for egen posisjon i feltet, fordi det påvirker valgene tatt og påliteligheten til studien (Stratford & Bradshaw, 2016). Grunnen til at jeg valgte å skrive om TMCNs er at jeg er interessert i krysningen mellom feltene klimaendringer, miljø og by. Jeg har en bakgrunn i utviklingsstudier, men hadde et ønske om å tilegne meg mer kunnskap om norske problemstillinger gjennom masteroppgaven. Jeg kom tilfeldigvis over temaet TMCNs, etter å ha lest innlegget «C40: Kan byene bli klimaledere når statene mislykkes» på NIBRs «bybloggen» (Millstein, 2019), og kontaktet forfatter av innlegget for å få mer informasjon om temaet. Subjektivitet kan være fordelaktig i en intervjusituasjon fordi det kan bidra til å bygge et godt og produktivt forhold til informantene (eng. rapport) og bidra til god kommunikasjon (Dowling, 2016).

Å samle inn kvalitativ data innebærer personlig interaksjon, og påvirkes av sosiale normer, forventninger og maktstrukturer (Dowling, 2016). Makt er en viktig del av forholdet mellom forsker og informant og krever refleksjon. Jeg har utelukkende intervjuet ansatte i kommuner som jobber med TMCNs. Informantene kan antas å ha en relativt større tilgang til ressurser og makt enn meg, og er «eksperter» i sitt felt, så mitt forhold til informantene faller inn under kategorien «asymmetriske forhold» i underkategorien «studere oppover» eller «eliteintervjuer» (Dowling, 2016; Smith, 2006). En bekymring ved «eliteintervjuer» er at det er mer sannsynlig at de kan forsøke å manipulere forskeren og resultatene, og at de krever andre etiske tilnærminger enn ved andre intervjuer (Smith, 2006). Dette er Smith (2006) uenig i, og råder mot å behandle «elitene» annerledes enn andre informanter. Jeg opplevde heller ikke noen stor grad av forsøk på manipulasjon under intervjuene. Jeg har fulgt rådet til Dowling (2016, s. 34, 39) om å praktisere «kritisk refleksjon» (eng. critical reflexivity), som brukes for å håndtere både etikk og for å navigere og anerkjenne maktrelasjoner og egen subjektivitet. Kritisk refleksjon innebærer en konstant analyse av situasjonen, og alltid vurdere de etiske implikasjonene av mine aktiviteter, spesielt relatert til maktrelasjoner mellom meg som forsker og mine informanter. Det handler om å være klar over egen posisjon, og hvordan den kan tenkes å påvirke informantene og resultatene (Dowling, 2016).

5.7 Praktiske utfordringer

Praktiske utfordringer er en uunngåelig del av ethvert forskningsprosjekt. De fleste praktiske utfordringene jeg møtte på under dette prosjektet er allerede diskutert, og omtrent alle var knyttet til koronapandemien. Samfunnsgeografisk forskning kan være uforutsigbart, og ikke alle dilemmaer og problemer kan forutses. For å minimere slike problemer har jeg forsøkt å utøve kritisk refleksjon gjennom hele prosessen, som foreslått av Dowling (2016).

Pandemien påvirket i stor grad konteksten for undersøkelsene. Temaet for oppgaven var klart før pandemien ble alvorlig i mars 2020, men den opprinnelige planen var å også undersøke noen kommuner i Sverige og Danmark, for å få med litt andre nasjonale kontekster i analysen. På grunn av usikkerhet rundt mulighetene for å reise utenlands våren og sommeren 2020, bestemte jeg meg for å kun undersøke kommuner i Norge. Det viste seg etter hvert at alle intervjuene måtte skje digitalt uansett, fordi situasjonen ble så alvorlig i Norge høsten 2020. Jeg ser derfor nå at jeg kunne inkludert kommuner fra andre land så lenge intervjuene kunne blitt holdt digitalt, men det så jeg ikke som en mulighet da datainnsamlingen ble planlagt. Omfanget ble derfor endret til å se på norske kommuner, og jeg fikk da heller mulighet til å samle data fra flere norske kommuner og gå dypere inn her.

En annen utfordring var tekniske utfordringer knyttet til å holde videointervjuer. For at et videointervju skal fungere godt er det nødvendig med god internettilgang, og kjennskap til teknologien (Deakin & Wakefield, 2014). Jeg opplevde at en utfordring med videointervju, som ikke ville vært til stede ellers, var at intervjuet kunne bli avbrutt på grunn av tekniske problemer, spesielt som følge av dårlig internettilkobling. Jeg opplevde at ett intervju ble avbrutt flere ganger på grunn av dårlig internettilkobling, og to intervjuer der lyden av ulike årsaker ble veldig dårlig, noe som skapte frustrasjon og kommunikasjonsproblemer. Det kan tenkes at jeg hadde opplevd større problemer, spesielt når det gjelder teknologisk kompetanse, dersom jeg hadde forsøkt å benytte meg av metoden videointervjuer før pandemien. Den har tvunget de fleste til å vende seg til videomøter i en mye større grad enn tidligere. Innen jeg utførte intervjuene høsten 2020, hadde de fleste hatt god tid til å bli kjent med plattformene Zoom og Teams gjennom jobb. Deakin og Wakefield (2014) skriver at mangel på teknologisk kompetanse kan ekskludere noen informanter dersom alle intervjuer må foregå digitalt, men samtidig finner de at muligheten for videointervju faktisk økte deltakelsen, fordi flere hadde mulighet til å være med. Jeg opplevde ikke at noen takket nei til intervju fordi det skulle foregå digitalt. Hadde kvaliteten på videointervjuet blitt veldig lav på grunn av de tekniske

problemene hadde det vært mulig å be om å gjøre det på nytt, eller bytte over til telefon. Jeg vurderte imidlertid at det ikke påvirket kvaliteten i så stor grad at det var nødvendig, og jeg føler at jeg fikk gode nok data til tross for utfordringene. Hadde intervjuene funnet sted fysisk er det også en fare for tekniske problemer, for eksempel med opptakene, eller man kunne møtt på andre problemer knyttet til reisen til der intervjuet fant sted.

En praktisk utfordring ved videointervju, som også potensielt kan være et etisk dilemma og utfordring, er at digitale intervjuer gjorde prosessen med å innhente informert samtykke mer komplisert og arbeidskrevende. I et fysisk intervju ville informanten signert samtykket før intervjuet, etter å ha lest gjennom og blitt godt informert. Ved videointervjuer må samtykket signeres av meg, skannes inn og sendes til informant på mail, som deretter må skrive det ut selv, signere dokumentet, skanne det inn igjen, og sende tilbake til meg. For det første er denne metoden for å innhente underskrift på mer tidkrevende for informanten, og det krever tilgang på printer, noe ikke alle når de sitter på hjemmekontor. For å minimere utfordringen dette medførte i så stor grad som mulig sendte jeg ut informasjonsskriv med samtykkeskjema i god tid før intervjuet, med instruksjoner om å signere og sende tilbake til meg. I mange tilfeller ble det gjort før intervjuet. I noen tilfeller hadde informantene ikke tilgang på printer, og jeg fikk dermed ikke underskriften før intervjuet. I alle tilfellene leste jeg opp de viktigste punktene av samtykket før intervjuet startet, og alle informantene godkjente det muntlig. De som ikke hadde tilgang til printer, fikk mulighet til å sende en mail etter intervjuet der de skrev at de hadde lest samtykket, og godkjente det.

En siste praktisk utfordring som gjorde arbeidet med oppgaven mer utfordrende var en veldig varierende tilgang på lesesal, og dermed også skolens bibliotek, printer, og andre fasiliteter. Heldigvis har lesesalen stort sett vært delvis åpen i de periodene jeg hadde størst behov for printer, men den varierende tilgangen, spesielt våren 2021, har gjort selve skriveprosessen mer utfordrende og preget av usikkerhet.

5.8 Analysestrategi

For å gi mening til dataene samlet inn er det nødvendig å analysere de. Viktige prinsipper i kvalitativ analyse er “organizing and reducing data to manageable chunks, identifying themes, and paying attention to rigorous interpretation” (Cope, 2016, s. 374). For å analysere dataene jeg har samlet fra intervjuer og dokumenter har jeg utført en tematisk analyse.

5.8.1 Tematisk analyse

Tematisk analyse er en kvalitativ analysestrategi som benyttes for å identifisere, analysere og formidle mønstre (temaer) i dataene som undersøkes. Et tema er et mønster, noe relevant, identifisert i datasettet, som må tolkes på en betydningsfull måte (Braun & Clarke, 2006). En fordel med tematisk analyse er at det er en fleksibel analysestrategi, som egner seg å bruke på flere ulike typer data, og som kan gi en rik og detaljert, men samtidig kompleks, fremstilling av dataene. Å utføre en tematisk analyse involverer å konstant bevege seg frem og tilbake mellom hele datasettet, de kodede delene, og analysen som produseres. Skrivning er en del av hele prosessen, og bør starte med en gang, med å notere ideer og potensielle koder (Braun & Clarke, 2006).

Jeg mener tematisk analyse er en passende strategi for meg fordi jeg har håndtert flere caser og datasett (intervjuer og dokumenter), og det lot meg identifisere viktige temaer på tvers av dataene. En tematisk analyse kan også avsløre mønstre i hvordan kommunene jobber med nettverkene de er medlem av, og hvilke forhold, både lokalt, nasjonalt og i nettverkene, kommunene opplever som viktige påvirkningsfaktorer for medlemskapet. Det egner seg dermed både til å teste teori om tidligere definerte temaer i mine data, og å generere ny teori, dersom nye temaer blir avdekket. Denne typen analyse vil også kunne informere policy ved å avdekke problemer eller utfordringer, eller fordeler som kan inspirere andre kommuner til å bli medlemmer.

5.8.2 Transkribering og koding

Jeg har fulgt stegene presentert i Braun og Clarke (2006) under analysen, som innebærer å begynne med å lese over dataene og transkribere intervjuer, så skrive notater og kartlegge konsepter, kode dataene og søke etter temaer. Så undersøke, definere og navngi temaene. For å tilrettelegge for analyse ble alle opptak gjort om til skriftlig format med transkribering, som er nødvendig for å utføre en tematisk analyse. Transkribering av intervjuer er også en god måte å bli kjent med dataene sine på, og ved å transkribere får man en dypere forståelse av dataene og starter analyseprosessen (Braun & Clarke, 2006; Dunn, 2016). Etter å ha transkribert og lest gjennom dataene ble teksten kodet, i samsvar med analysestrategien som er redegjort for under. Et kodesystem brukes både til å redusere datamengden og sortere dataene, men også til utforskning av dataene, analyse og teoribygging (Cope, 2016). Koder er

kategorier som er relevante for problemstillingen, temaer som identifiseres som viktig i dataene, som dataene kategoriseres inn i. Jeg kodet både ut fra kategoriene som kom frem i det teoretiske rammeverket, og i tillegg identifiserte jeg nye kategorier, som for eksempel utfordringer for kommunene som hadde kommet som et resultat av koronapandemien. Jeg hadde flere nivåer av koder, for eksempel er «kunnskap» en kode, mens eksempler på underkategorier for kunnskap er «motta kunnskap», «dele egen kunnskap», og «motiverende med kunnskapsutveksling».

5.9 Pålitelighet

For at denne forskningen skal kunne bli evaluert og brukes av andre senere må den være troverdig, eller pålitelig (eng. *rigorous*). En viktig del av pålitelig forskning er at arbeidet blir sjekket for kredibilitet og god praksis av vårt fortolkende fellesskap (eng. *interpretative community*) og deltakerne i forskningen, og at forskningen blir nøye dokumentert (Stratford & Bradshaw, 2016). Veilederen min er del av mitt fortolkende fellesskap, og ved å ha møter med han gjennom hele prosjektet vil jeg få arbeidet sjekket. Mine medstudenter er også del av dette fellesskapet, og ved å diskutere med dem oppnås også bedre pålitelighet. Ifølge Dunn (2016) er intervjuer gjennomført ansikt-til-ansikt også en god måte å motta granskning og bekreftelse av informantenes konklusjoner. Ved at jeg gjorde intervjuer, var åpen og spurte om informantenes synspunkter på mine konklusjoner, og gjennom intervjuet sjekket at jeg hadde forstått dem riktig, styrket jeg påliteligheten til prosjektet.

Et godt gjennomført casestudie er automatisk pålitelig, fordi det er rikt beskrevet og teoretisert at det er lett å dra paralleller til kontekster utenfor caset (Baxter, 2016). Å ha mer enn ett case vil også øke påliteligheten til forklaringene fordi de utsettes for forskjellige kontekster. Når det kommer til å dokumentere arbeidet, skriver jeg en forskningsdagbok. Jeg har også lagt ved intervjuguiden brukt under intervjuene. Både koding og memoskriving forbedrer pålitelighet fordi det åpner for refleksjon og kritisk selvevaluering. Ved å gjennomgå data ved bruk av memos og koder vil tidligere uklare elementer av forskningen, subjekters representasjoner og strategier for kunnskapsproduksjon bli klarere (Cope, 2016). Dette kapittelet er også en strategi for å gjøre arbeidet pålitelig, ved å beskrive prosessen bak forskningen.

6 Analyse og diskusjon

Jeg vil nå bruke dataene som er samlet inn gjennom intervjuer og dokumenter til å diskutere problemstillingen *hvordan påvirkes kommunal klimastyring av kommunenes deltakelse i transnasjonale klimanettverk?* Det skal gjøres gjennom en tematisk analyse som identifiserer temaer og mønstre i dataene, både ut fra det teoretiske rammeverket som informerte intervjuene, men også temaer som ikke var definert på forhånd, men som dukket opp under datainnsamlingen. Kapittelet er delt inn i to hoveddeler der den første delen undersøker kommunenes erfaringer innenfor ulike kategorier for hvordan TMCNs påvirker kommunal klimastyring, mens den andre delen undersøker hvilke faktorer lokalt, nasjonalt, i nettverkene og andre faktorer som fungerer som barrierer eller drivere for kommuners medlemskap i TMCNs. Jeg har valgt å kombinere diskusjon og analyse i ett kapittel fordi det faller naturlig å diskutere de ulike kommunenes erfaringer under hver enkelt kategori eller tema funnet gjennom analysen.

6.1 Hvordan kommunal klimastyring påvirkes av medlemskap i TMCNs

I denne delen av analysen undersøker og diskuterer jeg i hovedsak problemstillingen for oppgaven, nemlig hvordan deltakelse i TMCNs påvirker norske medlemskommuners klimastyring. Denne delen vil i tillegg til å besvare hovedproblemstillingen også svare på de tre første operasjonaliserende forskningsspørsmålene, sett fra kommunenes perspektiv: Hvilke deler av klimastyringen i kommunene påvirkes av medlemskapet? Hvordan arbeider kommunene i nettverkene de er medlem av? Hva opplever kommunene som positivt/negativt ved å delta i transnasjonale klimanettverk? Kapittelet er delt inn i kategorier som svarer spesifikt på hovedproblemstillingen og det første forskningsspørsmålet, men de to neste forskningsspørsmålene blir også besvart underveis. Det siste forskningsspørsmålet om barrierer og drivere for medlemskapet blir besvart i del to av analysen.

6.1.1 Kunnskapsutveksling

Som skrevet i det teoretiske rammeverket er det mange former for kunnskapsutveksling som finner sted i et nettverk. Jeg har her valgt å samle alt under én overskrift, men har delt det inn i noen underkategorier. Den første kategorien er «motta kunnskap» som handler om kunnskapen kommunen mottar når de er medlem av nettverk. Den andre kategorien har jeg kalt «dele egen kunnskap», og den handler om muligheten nettverket gir kommunen til å dele

av sin egen kunnskap og erfaringer. Den tredje kategorien handler om motivasjonen kommunen, eller mer spesifikt de ansatte i kommunen får av å møte likesinnede gjennom nettverket.

Motta kunnskap – lære av andre

Den ene formen for kunnskapsutveksling gjennom nettverk handler om den kunnskapen kommunen tar til seg ved å være med i nettverksaktiviteter. Det er flere ulike kanaler å få kunnskap gjennom, og kunnskapen kan komme fra nettverket selv (vertikal kunnskapsutveksling), eller fra andre medlemmer (horisontal kunnskapsutveksling). Eksempler på kanaler kunnskapen kan komme gjennom kan være webinarer eller nettverkskonferanser, delta i prosjekter, eller ved å bli kjent med en ressursperson fra en annen kommune innenfor et område kommunen trenger mer kunnskap. Det handler dermed både om utveksling av ideer, og inspirasjon til tiltak, men også om nettverksbygging innad i nettverket, som var Busch et al. (2018) sin andre type innen «direkte utveksling».

At kunnskap og inspirasjon blir lettere tilgjengelig er noe omtrent alle informantene vektla som en viktig fordel av å være med i nettverk, og noe som gir en effekt lokalt. Informanten fra Arendal opplever det som viktig å få innspill og lære av andre byers erfaringer, og mener at det er særlig denne delen av medlemskapet som er nyttig for mindre kommuner: «det å få erfaring og eksempler på ting som er gjennomført og kunne ta litt copy paste og kopiere gode tiltak, det er jo veldig effektivt for mindre byer» (Informant 4). Men det oppfattes også som viktig av større kommuner, for både Oslo og Asker oppgir tilgangen på kunnskap som en av hovedgrunnene for at de er med i TMCNs (Asker kommune, 2020; Informant 3; Oslo kommune, 2020), og Stavanger oppfatter tilgangen på kunnskap som den viktigste funksjonen ved TMCNs: «Rent faglig har det også vært svært nyttig. Pluss at det å lære av, både om de som har jobbet med lignende utfordringer, og hvordan de faktisk løser de utfordringene, det synes vi har vært nyttig» (Informant 13).

Informantene mener det er spesielt lærerikt å lære av erfaringene til andre, såkalt «peer-to-peer exchange», eller en form for horisontal kunnskapsutveksling. Nettverket C40 har for eksempel noe som heter «C40 knowledge hub» der medlemmene legger ut pilotprosjekter og andre virkemidler de har gjort og brukt, og en beskrivelse av det slik at andre medlemmer kan kopiere tiltakene (Informant 3). ICLEI har et lignende tilbud, en slags verktøykasse med erfaringer, rapporter og modeller for tiltak, og i det siste har Arendal hentet en del inspirasjon

fra andre medlemmer i ICLEI og deres erfaring med mobilitetsplanlegging (Informant 4). Et annet eksempel er CNCA som hadde et prosjekt der det ble samlet inn alle virkemidler som var gjort av medlemmene for å redusere klimafotavtrykket til bygninger. Virkemidlene ble så samlet og rangert ut fra hva som var mest effektivt, og tilgjengeliggjort som en slags meny for virkemidler man kunne bruke på det området (Informant 3).

Et eksempel på vertikal kunnskapsutveksling er nettverkens egne retningslinjer for klima, som deres ansatte må følge, og som kommunene må følge på nettverksaktiviteter. Informanten fra Oslo la vekt på inspirasjonen de hadde fått fra å se hvor strenge klimapolicyer C40 har for sine arrangementer og ansatte når det gjelder både reiser og mat. Blant annet er det veldig vanskelig for ansatte i C40 å få godkjent en flyreise, og lederen tok tog fra Storbritannia til Oslo da han skulle på besøk. Mye skjer på videokonferanser, selv før korona. Og hvis man er med på et C40-arrangement der de dekker maten så må man betale selv dersom man bestiller ikke-vegetarisk mat (Informant 3). Som nettverk er derfor C40:

[...] Mye lenger fremme enn for eksempel Oslo kommune er på sine internt, de reglene vi har for reise og mat [...] det er inspirerende og litt sånn øyeåpner for at vi også bør gjøre en bedre jobb på det området (Informant 3).

En annen måte å lære på er gjennom prosjekter innad i nettverket med egne fokusområder. Bergen var for eksempel med i et prosjekt i ICLEI der de jobbet med hvordan man kunne bruke byggesaksbehandling for å vektlegge sterke klima- og miljømål i byggeprosesser og i byutvikling:

Det var egentlig et veldig interessant prosjekt. Og det er en god del år siden, så det var virkelig i en tidlig fase, som vi lærte mye av, og som jeg tror alle deltakende byer opplevde som nyttig da (Informant 13).

Også Arendal har vært med på mer spesifikke prosjekter, og spesielt har de jobbet mye med klimanøytralitet og klimaregnskap og rapportering i ICLEI, mens Oslo har jobbet mye innenfor utslippsfrie anleggsplasser, som vil diskuteres mer senere (Informant 3; Informant 4). Informanten fra Stavanger nevner både webinarer, konferanser og informasjon som blir lagt ut på nettverkssidene som nyttig. Og at tilgangen på kunnskap gjør deres arbeid lettere når andre har kommet opp med bedre løsninger de kan benytte seg av:

Gjennom den kommunikasjonen man har med flere, at man får nye metodikker, eller ny inspirasjon bare til hvordan man kommuniserer et budskap rent visuelt, det at man kan bli inspirert av andre og se hvor enkelt de har gjort det (Informant 6).

At kontakten med andre tillater sammenligning er også noe som nevnes flere ganger, at det muliggjør å se likheter og forskjeller mellom kommunene. Når kommunen kommer i kontakt med andre kommuner kan de dermed bli klar over områder der de selv er mindre gode, men som andre kommuner har kommet lengere med, og hvilke barrierer de står overfor (Informant 6; Informant 9). Som informant 9 sier:

Selv om vi i Norge ofte tror at vi har kommet veldig langt på energi, klima, nullutslippsområder, og det har vi, så er det veldig mange byer og miljøer rundt omkring i EU også som har kommet langt i tankene og prosessene [...] En del har et annet type lovverk som fasiliterer for at man kan gjøre en del bestemmelser som vi som kommune i dag ikke kan. Så det er veldig interessant, også for å forstå litt barrierene, og se likheter og forskjeller. Jeg synes at det har vært veldig nyttig også, det å også kunne se litt utenfor Norge (Informant 9).

Spesielt nevner informant 10 fra Viken at hvor alvorlig noen europeiske kommuner tar klimaendringer er viktig for norske kommuner å oppleve. Det kan få norske kommuner til å se løsninger, fordi de ser at kommuner som kanskje er mindre enn dem, med mindre ressurser, har fått det til, for eksempel å lage klimaplan.

Den nettverksbyggingen som finner sted innad i TMCNs blir også ansett som viktig. Ved å bli kjent med ansatte fra andre kommuner og deres arbeid, blir det mulig å ta direkte kontakt med dem senere, og de kan da fungere som en ressursperson for kommunen:

Eller så er det folk du kjenner i det nettverket som er ressurspersoner som du kan diskutere fag med. Og du kan knytte til deg nye folk for å hjelpe i utfordringsbildet for å løse en oppgave som andre har tilsvarende erfaringer eller utfordringer med, og som har løst på sin måte. Så er det mye vi kan hente fra dem da (Informant 6).

Nettverksbygging med andre kommuner i lignende situasjoner er dermed nyttig, og muliggjøres ved at kommunen er medlem av TMCNs, fordi nettverket gir tilgang ved å være et forum for deling av kunnskap. Det hender også at nettverket selv setter sammen byer de vet

kan lære av hverandre (Informant 4). Ved å delta på en konferanse kan kommunen få kunnskap om at en annen kommune har gjort det bra på et område du sliter, og motsatt, og det er da mulig å ta kontakt. Informant 6 fra Stavanger er en av informantene som uttrykker viktigheten av slik kontakt:

At medarbeidere tar kontakt med en dem har truffet på enten en konferanse eller hørt på, som du har møtt en gang, også er det lettere å ta kontakt neste gang. Og så har noen hørt om hva som er lurt i Stavanger så får du en telefon eller en epost og ja, så utvider man nettverket sitt. Eller man får til ting sammen som ikke behøver å bli et prosjekt, men som bare kan være en hjelp i en løsning på aktiviteter eller alt fra reguleringsplaner eller ja, type annen rapportering som vi holder på med og som vi henter inspirasjon fra de andre (Informant 6).

Dele egen kunnskap

For mange kommuner var en del av grunnen for å melde seg inn i TMCNs at de da kunne dele sin egen kunnskap med andre, og være en inspirasjonskilde. Dette var både motivasjon, men flere syntes også det var en givende del av å være med i et TMCN. Det er også i tråd med Klimakur 2030, der det står at norske kommuner kan spille en viktig rolle som innovatør og utvikler og være en inspirasjon for andre kommuner internasjonalt, og bidra til en global omstilling (Miljødirektoratet, 2020). Det å dele egne erfaringer for å bidra til utslippsreduksjon andre steder er en av tre hovedårsaker for Oslos internasjonale klimaengasjement (Informant 3; Oslo kommune, 2020), og det nevnes flere ganger i saksfremlegget om medlemskapet i Asker kommune (2020). Oslo bruker aktivt nettverkene til å dele av egne erfaringer. De bruker for eksempel nettverkskonferanser ikke bare til å lære av andre og bli inspirert, men de bruker de også til å dele egne erfaringer. Blant annet arrangerte de et eget «side-event» sammen med ICLEI og C40 på den siste store konferansen, der de snakket om utslipp fra bygg og anleggsvirksomhet (Informant 3). En annen måte Oslo jobber for å dele egne erfaringer er at viktig informasjon om klimaarbeidet deres oversettes til engelsk og publiseres, og aktivt kommuniseres til nettverkene (Oslo kommune, 2011).

I sammenheng med nettverksbygging innad i nettverket, som diskutert over, ble Arendal koblet sammen med en bydel i Montreal under verdenskonferansen til ICLEI. Dette ble de fordi nettverket visste at Arendal hadde god erfaring på hvordan å få bydelsadministrasjonen til å snakke om klima (Informant 4). Arendal har også fått være med på prosjekter om

klimarapportering i ICLEI for å videreutvikle metodene for dette, fordi de var tidlig ute med å føre klimaregnskap (Informant 4).

I dataene identifiseres flere temaer norske kommuner er gode på, som er områder der de bidrar med kunnskap ut til nettverkene. Informant 10 og 13 fra Viken og Bergen nevner spesielt medvirkning: «Du har en helt annen tradisjon for reell, dyp og omfattende medvirkning med alle samfunnslag... der har vi noe å bidra med» (Informant 10). Informant 6 fra Stavanger nevner naturbaserte løsninger som et område de har lang erfaring med og mye kunnskap om og som de deler av i internasjonale nettverk:

[...] Med nettverk og avtaler så er det en give og take, men på klimaområdet og på naturbaserte løsninger så har vi bidratt mye da ... fordi Stavanger har i mange, mange år drevet veldig aktivt med hvordan man bruker grøntarealer til å forbedre både luftkvalitet i byen, men også å gi innbyggerne en kort vei til friområder, at det er nedfelt i type lov» (Informant 6).

Å dele egen kunnskap handler kanskje ikke direkte om hvordan medlemskapet påvirker den lokale klimastyringen, men det henger sammen med muligheten for påvirkning av den globale agendaen, som vil bli diskutert mer senere i kapittelet.

Motiverende med utveksling av kunnskap

En av kategoriene innenfor «direkte utveksling» er motivasjonen deltakerne på nettverkskonferanser får av å møte likesinnede (Busch et al., 2018). Ifølge Busch et al., er dette en kategori som sjelden har blitt nevnt i tidligere forskning. I likhet med funnene deres er denne kategorien noe de fleste informantene mine anser som viktig, og en stor fordel ved TMCN-medlemskap. Det oppleves som motiverende og inspirerende å delta på konferanser og møte kolleger fra andre kommuner i andre land som jobber med det samme, og det oppstår en følelse av at man jobber mot et felles mål: «Vi en klangbunn, for der var det andre som jobba med det samme» (Informant 4). Også informant 13 nevner økt motivasjon som viktig, særlig gjennom fysiske møter: «Jeg synes at det har vært veldig motiverende, og spesielt det at du møter folk og at du også deltar i debatter».

Å være med i internasjonale nettverk er motiverende og givende for de som jobber i kommunen, noe som gjør kommunen til en mer attraktiv arbeidsplass. Ved å jobbe internasjonalt kan ifølge informant 6 kommunen lettere beholde medarbeidere fordi det gir en

givende hverdag, i tillegg til at man utvikler kompetanse som styrker offentlig sektor og minsker behovet for å bestille kunnskap utenfra, som fra et konsulentfirma:

Og ved å gi medarbeidere i en organisasjon som en kommune muligheten til å øke sin kompetanse, så kan du også gjøre det til en mer innholdsrik hverdag. Og du kan ja, medarbeidere føler at det utfordrende, og at det er viktige, utfordrende oppgaver som du får som en del av jobben da, kanskje får du brukt mer kompetansen din og [...] for en organisasjon så kan jo det bety at du holder på kompetansen som du har. Og slipper så stor turnover. Pluss at man får en inn-house kompetanse så man ikke trenger å kjøpe så mye kompetanse fra konsulentfirma for eksempel. Og det gjør jo at det blir en styrka offentlig sektor gjennom at man bygger relasjoner på en sånn måte som blir en vinn-vinn (Informant 6).

Det kan også være motiverende og givende å få anerkjennelse fra nettverket for den jobben man gjør. Dersom man er aktive i nettverket og gjør en god jobb kan kommunen belønnes i form av å bli invitert til å holde innlegg og presentere de tiltakene som er gjort (Informant 4).

På en konferanse ble Arendal invitert til å møte styrelederen av ICLEI til et formøte:

Han ville veldig gjerne høre om det stod bra til med oss medlemmene, og da var det veldig hyggelig å være med i det selskapet. Han visste godt hva Arendal hadde gjort, det var en liten belønning det også, at de faktisk visste at vi eksisterer (Informant 4).

Informant 4 fra Arendal vektlegger også at det ikke bare er det motiverende for ansatte fra administrasjonen å møte kolleger, det er også viktig for politikere å møte andre politikere som er i samme situasjon, og kunne diskutere med dem.

Det er ingen tvil blant informantene at medlemskap i TMCNs er motiverende, men det kan virke som om det avhenger av hvilke aktiviteter kommunen engasjerer seg i, og at det er særlig på konferanser og i samhandling med andre medlemmer at motivasjonen kommer. Informant 11 fra Bærum ser potensialet med å bruke nettverket til for eksempel å delta på konferanser, men akkurat nå så har de ikke kapasitet til å samhandle med nettverket på andre måter enn å rapportere inn klimagassutslippene sine, da dette er en veldig omfattende oppgave.

Når det gjelder kategorien «kunnskap», som her dekker ganske mye, så stiller funnene seg stort sett bak eksisterende forskning. Alle informantene bekreftet viktigheten av

kunnskapsfunksjonen ved medlemskapet i nettverk, med unntak av informantene fra Bærum som ikke hadde benyttet seg av den funksjonen enda, men som så potensialet i det. Disse funnene skiller seg i noen grad fra funnene til Busch et al. (2018), som plasserte sin tilsvarende kategori som 4. viktigst, mens her vil det kunne sies å oppleves som den viktigste funksjonen ifølge informantene. At kommunene driver med kunnskapsutveksling gjennom ulike kanaler er både et svar på hvordan klimastyringen blir påvirket, gjennom økt kunnskap, men også på forskningsspørsmålet om hvordan kommunene jobber i nettverkene.

6.1.2 Prosjektstøtte og finansiering

Som skrevet i rammeverket kan deltakelse i TMCNs gi tilgang på finansiell støtte til klimatiltak. Tilgangen på støtte eller prosjekter kan bety flere ting. For det første gir medlemskapet tilgang på nettverkets egne prosjekter og støtteordninger, selv om muligheten for nettverkene til å gi direkte støtte er liten. For det andre kan deltakelse i TMCNs gi kommunen tilgang på EU-støtte.

Muligheten TMCNs har for å gi direkte finansiell støtte til nettverkene er liten, men det finnes eksempler. Noen av nettverkene får også penger fra veldedige organisasjoner, der nettverkene har en pott med penger for å gi til byer for at de skal utføre utredninger og lignende (Informant 3). Bergen deltok i et prosjekt sammen med ICLEI for en del år siden, der møtene ble avholdt på forskjellige steder, og ICLEI ga reisestøtte til de som var med. Prosjektet handlet om hvordan man kunne bruke byggesaksbehandling for å vektlegge klima- og miljøspørsmål i byggeprosesser og byutvikling:

Vi hadde et prosjekt sammen med ICLEI for en del år siden, der de betalte reise, og altså, vi har hatt den type støtte, mer sånn reisestøtte, der møtene var litt ulike steder ... ICLEI har jo litt midler, men ikke sånn kjempestore summer naturlig nok (Informant 13).

Et annet eksempel er at Oslo fikk direkte prosjektstøtte av CNCA til en utredning for karbonfangst: «Der var vi med og fikk prosjektstøtte for å gjøre en utredning av potensialet for karbonfangst og lagring på avfallsforbrenning, som er aktuelt for Klemetsrud i Oslo, i samarbeid med andre europeiske byer for å utrede for potensialet på europeisk nivå» (Informant 3).

En viktigere måte TMCNs gir tilgang til støtte på er gjennom andre kanaler enn nettverket selv, for eksempel ved å gi tilgang til prosjekter utlyst av EU. Det finnes flere EU-prosjekter der det er et krav om at kommunen er med i Covenant of Mayors, eller rapporterer klimagassutslippene sine på en tilsvarende måte, for eksempel i Carbon Disclosure Project (CDP). Det at det kan være et krav i et annet prosjekt har vært det utløsende årsaken til at flere av kommunene ble medlem av et TMCN i utgangspunktet:

Når Horisont 2020-programmet kom, så var det jo veldig mange utlysinger hvor du var nødt til å være Covenant of Mayors-medlem, og da var det jo flere byer i Norge, blant annet Trondheim og Ålesund, og Nord-Østerdalen meldte seg inn, for å få muligheten til å søke til EU-prosjekter i horisont 2020 (Informant 6).

Dette gjelder også nyere medlemmer, for eksempel ble Bodø med fordi det var et krav for å få være med i andre prosjekter (Informant 9). I forbindelse med at flere kommuner og Østfold fylkeskommune (nå Viken) skulle fornye sine klimaplaner rundt 2017, så bestemte fylket seg for at dette skulle gjøres gjennom et Europeisk prosjekt kalt PentaHelix. PentaHelix har som mål å myndiggjøre (eng. empower) lokale og regionale myndigheter til å finne innovative og kostnadseffektive tilnærminger til å utvikle, finansiere, implementere og forbedre bærekraftige energi- og klimahandlingsplaner (SECAP), som skal hjelpe til med å nå nasjonale og europeiske klima- og energimål (PentaHelix, u.å.). PentaHelix krever at kommunene som er med også skal være medlem av Covenant of Mayors:

Alle de andre kommunene som er med der fra andre deler av Europa, de er selvsagt med i Covenant of Mayors. Og det er et krav i det prosjektet at, egentlig at de norske kommunene også skal være med. Det har vist seg å være fryktelig vanskelig. Men fylkeskommunen har hvert fall kunne blitt med som koordinator (Informant 10).

Vi ser jo at EU legger et sånt krav i veldig mange prosjekter. Så for at kommunene våre skal ha mulighet til å delta i europeiske prosjekt, så er det viktig at de er med i Covenant of Mayors (Informant 10).

Informantene fra Bodø og Bergen trekker også frem at medlemskap i Covenant of Mayors er et krav i noen EU-prosjekter:

[...] I enkelte EU Horizon 2020-prosjekter så har det vært et krav om at man også er medlem av Covenant of Mayors og har en sånn sustainable energy action plan, i EU-format (Informant 9).

Det var i forbindelse med et prosjekt de jobbet med at de ble medlem av Covenant of Mayors (Informant 9). I saksfremlegget om medlemskapet i Asker kommune vektlegges tilgang på støttemidler gjennom prosjektsamarbeid og midler fra EU som en viktig fordel av å være med i Covenant of Mayors (Asker kommune, 2020). På denne måten kan TMCN-medlemskap påvirke kommunal klimastyring ved at det gir tilgang til andre prosjekter.

For de to første typene tilgang holder det at kommunen er medlem av nettverket, det er ikke nødvendig å være et aktivt medlem. En tredje type forbedret tilgang kan utløses ved at kommunen kan vise til at de scorer bra på for eksempel benchmarking og rapportering i nettverket de er medlem av, og også vise at de er aktive, og tar klima på alvor. Hvis kommunen kan vise til disse tingene, er det et inntrykk blant informantene at det er mer sannsynlig at de får innvilget støtte. Informant 11 fra Bærum forteller at:

I det store klimaarbeidet i Europa, European green deal... det følger med veldig mange midler innenfor de ulike innsatsområdene. Og det at en kommune rapporterer inn på dette systemet og også scorer bra, det har jeg forstått at også kan virke positivt hvis man bestemmer seg for å søke midler (Informant 11).

Bærum rapporterer inn til CDP og Covenant of Mayors, og har scoret bra der de siste årene, og havnet på en A-liste over kommuner:

Det at en kommune rapporterer inn på dette systemet og scorer bra, det har jeg forstått at kan virke positivt hvis man bestemmer seg for å søke midler og delta i større samarbeid (Informant 11).

Dette viser at ved at en kommune er medlem av TMCNs, og spesielt dersom de driver med rapportering og kan vise til at de scorer bra der, så åpner det seg muligheter for å delta i flere prosjekter, og det kan gi økt tilgang på finansiell støtte fra EU. Slik kan medlemskapet positivt påvirke klimastyringen i kommunen. Dette oppleves som en positiv effekt ved TMCN-medlemskap, og er en del av motivasjonen for å bli medlem i utgangspunktet. For eksempel står det blant annet i saksfremlegget fra da Asker ble medlem i 2020 at medlemskapet ville gjøre at de fikk «enklere tilgang til støttemidler gjennom ulike

prosjektsamarbeid», og «lettere tilgang til EU-midler på klimaområdet» (Asker kommune, 2020, s. 2). Sammenlignet med funnene i Busch et al. (2018) vektlegges denne funksjonen ved nettverkene i større grad i denne studien.

6.1.3 Påvirkningskraft: Sette dagsorden

Flere informanter nevnte viktigheten av påvirkningskraften nettverkene har i den globale klimastyringen og politikkutforming. Et aspekt ved denne påvirkningskraften var de individuelle medlemmenes påvirkningskraft innad i nettverket, som igjen vil påvirke hva som blir satt på dagsorden av nettverket i de internasjonale forhandlingene:

Også i de internasjonale foraene, være med å bidra til utviklinga, og sette agendaen [...] det å være med i det gode selskapet, vise at du tar ansvar også internasjonalt (Informant 6)

Dette innebærer et syn på at temaer og tiltak som blir sett på som viktige for norske kommuner ikke nødvendigvis bli tatt opp i nettverket dersom ingen norske kommuner er medlem. Det er derfor sett på som viktig å være med i nettverkene for å kunne påvirke den globale agendaen:

Transport er nesten ikke snakket om [i Europa], så man trenger å få inn norske og svenske kommuner [...] Du trenger de stemmene som snakker om andre typer klimautslipp enn det som er knytta til energiproduksjon og oppvarming av bygg. Det vil jo ha en betydning i neste omgang igjen, hvilken politikk det er som kommer ut fra EU (Informant 10).

Det å påvirke den globale agendaen er ikke direkte et svar på hovedproblemstillingen i dette prosjektet. Men som nevnt av informant 10 i sitatet over, så kan kommunene, ved å påvirke den globale agendaen gjennom nettverk, endre forholdene de arbeider under, som å utvide sitt handlingsrom (Busch, 2015). Hva som er på den globale agendaen påvirker også politikken som gjennomføres:

Det pågår en del viktig politikkutforming i EU, og Covenant of Mayors er en viktig spiller i det spillet. Når ingen norske kommuner er med der så er de ikke med å sette dagsorden (Informant 10).

Dette er noe Oslo har et veldig aktivt forhold til, og er den siste av de tre hovedmotivasjonene bak medlemskap i TMCNs (Informant 3). Oslo jobber med påvirkningsarbeid mot internasjonale rammebetingelser, og dette er også fastslått som et mål byrådet vil jobbe med i Klimastrategi 2030: «Byrådet vil at Oslo skal påvirke internasjonale rammebetingelser som gjør det lettere å oppnå Oslos klimamål» (Oslo kommune, 2020, s. 65). I dette påvirkningsarbeidet brukes nettverkene aktivt, blant annet gjennom arbeidet i nettverket ICLEI, som «gir Oslo et talerør og mulighet til å påvirke rammebetingelser satt av FN og andre globale aktører» (Oslo kommune, 2020, s. 65). Informant 3 nevnte også at deltakelse i mektige og innflytelsesrike nettverk kan gi Oslo mer innflytelse opp mot det nasjonale nivået, som kommunene er avhengig av på mange områder i klimaarbeidet, for eksempel med elbilpolitikken, som er nasjonal politikk, men som har hatt stor effekt i Oslo (Informant 3).

Å jobbe med påvirkning inn mot for eksempel EU, og påvirke EU-lovgivning i klimaretning, kan føre til innføring av regelverk og krav som gjør det enklere for kommunene å kutte utslipp, og regnes som sentralt for at Oslo skal kunne nå sine klimamål.

EU-forordningen som regulerer utslippskravene til anleggsmaskiner stiller ingen krav til CO₂-utslipp. De har veldig strenge krav til lokal luftforurensing, men ingen krav til CO₂-utslipp. Og hvis vi skal få til et marked og at maskinvareprodusenten faktisk begynner å omstille produksjonen til utslippsfrie maskiner så tror jeg at vi er avhengige av at det stilles noen CO₂-krav til denne typen maskiner (Informant 3).

I likhet med Oslo ser også Bodø på nettverkene som en arena for mulighet til å påvirke EU-lovgivning. Informant 9 vektla særlig at det er viktig å påvirke lovgivningen i en retning som gjør det enklere for dem som kommune å stille miljø- og klimakrav til for eksempel utbyggere:

En del av norsk lovverk kommer jo fra EU-reguleringer. På bygg og energi så er det veldig mye som gjennom prosessen i EØS, ender opp som norsk lov. Sånn at det er veldig viktig å være med å påvirke hvordan EU utvikler sin politikk på området, fordi veldig mye av det kommer også til oss, som ikke er medlem, men som EØS-land (Informant 9).

Dersom en kommune har mye ekspertise på et område kan de også gjennom nettverkene bli invitert til å bidra direkte til politikktutforming i EU. Et eksempel er Stavanger, som nevnt har

en lang historie med naturbaserte løsninger, og det er noe de deler i nettverkene de er med i. Gjennom sin ekspertise på området, og ved å aktivt bruke nettverk, har Stavanger også mulighet til å påvirke på høyere nivåer, og har vært med å utforme rammeverk for Europa:

Så akkurat på det med grøntområder og naturbaserte løsninger, der har vi både vært med i prosjekter, og gjennom det vi har gjort uten å ha vært med i prosjekter, også blitt med i større nettverk som urban agenda for eksempel, hvor vi også har bidratt på å lage retningslinjer eller rammeverk for Europa (Informant 6).

Ved å jobbe internasjonalt med samarbeid med andre større byer kan Oslo også sammen med andre store byer utgjøre en forskjell i etterspørsel og dermed påvirke hva som blir produsert (Informant 3; Oslo kommune, 2020). Å påvirke markedsetterspørselen vil hjelpe Oslo til å nå sine klimamål fordi det vil føre til produksjon og tilgjengeliggjøring av utslippsfrie anleggsmaskiner, som igjen vil føre til mindre utslipp på Oslos byggeplasser. Dette regnes som en av de viktigste grunnene for å være med i TMCNs av Oslo:

Mye av den teknologien vi er avhengig av for å nå våre klimamål i 2030 for eksempel er teknologi som ikke utvikles i Norge. Eksempelet er jo innenfor transport, det lages ikke biler eller lastebiler eller varebiler i Norge, vi er helt avhengig av at det skapes markeder utenfor Oslo og Norge for denne type teknologi. Der kan disse nettverkene hjelpe fordi da kan man få andre byer med seg til å si at «vi kommer også til å etterspørre elektriske varebiler», altså det er ikke interessant for Volvo å produsere for bare det norske markedet, hvertfall ikke bare for Oslo (Informant 3).

Et eksempel på arbeid med å påvirke markedet er C40 sine «etterspørselserklæringer» signert av byer i nettverket (Informant 3). Dette er en typisk måte C40 jobber på. I en etterspørselserklæring skriver ordførere i et antall byer under på at de for eksempel innen 2025 kun skal kjøpe nullutslipps anleggsmaskiner, noe som er ment å sende et signal til markedet om at produksjon av nullutslipps anleggsmaskiner vil være lønnsomt og at det finnes et marked for det (Informant 3). Arbeidet Oslo gjør gjennom undernettverkene har hatt effekt på oppmerksomheten rundt utslipp på anleggsplasser, og håpet er at det fører til en endring i markedet. Gjennom ICLEI er Oslo med i «Global Lead City Network on Sustainable Procurement», og «big buyers initiative», og de leder C40-nettverket «Clean Construction Forum». Det har, som en følge av disse initiativene, allerede blitt et betydelig større fokus på spesielt utslippsfrie anleggsmaskiner:

Nå er det plutselig pilotprosjekter i 4-5 europeiske byer på utslippsfrie anleggsplasser, det var det ikke snakk om før i det hele tatt. I C40 så er det «clean construction forum», det var noe Oslo tok initiativ til og ga støtte til, og det har satt utslipp fra anleggsmaskiner på agendaen i noen byer som ikke en gang hadde tenkt tanken før nå. Så det gir jo ikke en direkte effekt på Oslo, men det gir forhåpentligvis en veldig sterk indirekte effekt i den forstand at det endrer markedet (Informant 3).

At kommunen er med i et TMCN kan også føre til økt påvirkningsmakt for innbyggerne i kommunen. For eksempel hadde innbyggere i Stavanger mulighet til å komme med innspill til en ny klimapakt i forbindelse med EUs Green Deal, i regi av på grunn av Covenant of Mayors. Bakgrunnen er at EU vil involvere innbyggere i større grad. Informasjonen stod på kommunens hjemmeside, og innspillene kunne sendes inn gjennom et nettskjema (Berekvam, 2020). Spørreundersøkelsen handler om hva og hvordan en klimapakt skal utformes, og innbyggerne involveres slik at kommunens forpliktelser i så stor grad som mulig er i tråd med innbyggernes ønsker (Berekvam, 2020).

Kommunene som er undersøkt her vurderer altså påvirkning som en av de viktigste grunnene til at de er med i nettverkene, og påvirkningsarbeidet har stort potensiale for å påvirke den lokale klimastyringen positivt. Det er hovedsakelig tre typer påvirkning som er avdekket her, som også henger sammen. Den første typen handler om å sette temaer som er viktige for norske kommuner på dagsordenen, slik at flere jobber med det, og det produseres mer kunnskap og erfaring på områdene. Den andre typen påvirkning handler om å påvirke høyere myndighetsnivåer, spesielt EU, til å innføre politikk som endrer rammene kommunene jobber under, for eksempel nye regelverk eller lignende. Den tredje typen påvirkning handler om å endre markedsetterspørselen og slik fremme produksjon av lavutslippsteknologi som kan la kommunene kutte i sine utslipp, for eksempel på byggeplassen.

Som nevnt i teorikapittelet blir påvirkningskraften nettverkene har mot andre myndighetsnivåer ofte konseptualisert av andre studier som en viktig funksjon ved TMCNs. Men Busch et al. (2018), som i likhet med denne oppgaven tar utgangspunkt i det lokale nivået og kommunenes erfaringer, fant at denne funksjonen ikke var viktig på det lokale nivået. Mangelen på viktighet av kategorien ble forklart med nettopp nivået på analysen, og at funksjonen ble oppfattet som viktigere på høyere nivåer og nettverkene, enn hos medlemmene. I motsetning til Busch et al. (2018) sine funn så viser mine funn av denne

kategorien faktisk blir oppfattet som viktig av medlemskommunene. Dette er interessant fordi analysen ligger på samme nivå, hvor kun ansatte i medlemskommunene har blitt intervjuet.

6.1.4 Markedsføring av kommunen

Som diskutert i det teoretiske rammeverket er markedsføring av kommunen, for å øke konkurransedyktighet, en funksjon av medlemskap i TMCNs som flere har skrevet om. Busch og Anderberg (2015) og Busch et al. (2018) fant lite beviser for at tyske byer bruker nettverkene til markedsføring, og tilfellene som så ut som markedsføring handlet egentlig mer om et genuint ønske om å jobbe med klima og miljø, av andre grunner enn å øke konkurransedyktigheten. Det kan virke som at disse funnene stemmer med funnene gjort her.

Flere av informantene nevner muligheten for markedsføring, eller i det minste den økte synligheten nettverkene gir kommunenes klimaarbeid. I saksfremlegget om medlemskap i Covenant of Mayors nevnes muligheten for profilering av kommunens eget klimaarbeid som en av fordelene ved å bli medlem av Covenant of Mayors (Asker kommune, 2020). Også informantene fra Bærum nevner denne fordelene:

Vi har jo fått litt mer oppmerksomhet rundt det da. Så man kan si mye om et nettverk, men jeg tenker at en av tingene er jo litt kommunikasjon og posisjonering og markedsføring av det vi gjør, da (Informant 11).

Busch og Anderberg (2015) undersøkte blant annet nettsidene til byene i deres studie for å se om nettverksmedlemskapet ble fremmet der, og om det var en del av å skape et grønt «varemerke». De kategoriserte fremvisningen av medlemskapet på nettsiden inn i kategoriene «synlig», «gjemt», «usynlig» og «ikke nevnt». Kategoriene er beskrevet i kapittel 3.4. i denne oppgaven. Det ble utført et lignende søk her, for å finne ut om kommunene nevnte nettverkene på nettsidene sine. Av kommunene undersøkt falt tre inn under kategorien «synlig», to var «gjemt», én var «usynlig», og fire var «ikke nevnt». Bodø, Arendal og Oslo var de eneste som kunne kategoriseres som «synlig», fordi det internasjonale samarbeidet på klima og miljø var viet egne sider på nettsidene (Arendal kommune, 2018; Bodø kommune, u.å.; Oslo kommune, u.å.).

Bærum faller under kategorien «gjemt», fordi det ikke er en egen overskrift eller underoverskrift, men inkludert under tittelen «miljøledelse», selv om det er ganske synlig

(Bærum, 2020). I Bærum nevnes også medlemskapet i leserinnlegg og debattinnlegg fra ordføreren og andre politikere i lokalavisen Budstikka (Hammer Krog & Skauge, 2019). Stavanger faller også under denne kategorien, da de ulike nettverkene nevnes hyppig i plandokumenter eller i forbindelse med prosjekter.

Asker faller under kategorien «usynlig», da søk på nettsiden kun får ett treff, der Covenant of Mayors nevnes i et dokument (Asker kommune, u.å). Bergen, Ålesund, Lillehammer og Sør-Østerdal faller under kategorien «ikke nevnt», da ingen av medlemskapene nevnes på nettsidene. Sør-Østerdal har ingen egen nettside, men et søk på nettsidene til kommunene som tilhører Sør-Østerdal får heller ingen treff. Bergen er de eneste av disse som er aktive i nettverkene, og selv om de ikke nevnes spesifikt, nevnes det flere steder at de driver aktivt med internasjonalt samarbeid på klimaområdet. Det står også at et av målene med internasjonalt samarbeid er å markedsføre seg som en klima- og miljøvennlig havby (Bergen kommune, 2020).

Hos alle står informasjonen om nettverkene på norsk, og det kan dermed virke som om informasjonen er mest rettet mot egne innbyggere. Oslo er den kommunen som tydeligst bruker internasjonalt klimaarbeid som markedsføring. I tillegg til på nettsiden til kommunen står det i Klimastrategi 2030, i seksjonen om internasjonalt samarbeid, at:

Kommunen skal bidra til å synliggjøre Oslos innovative, grønne næringsliv og profilere Oslo som en attraktiv by å investere i [...] Oslos klimaambisjoner, klimaledelsesystemer, gjennomføringen av tiltak og resultatene som er oppnådd har satt Oslo på verdenskartet som en ledende klimaby og bidrar til å profilere Oslo internasjonalt. Resultatet er at Oslo opplever en økende pågang for å delta i global erfaringsutveksling, samt motta delegasjoner som vil studere Oslos løsninger (Oslo kommune, 2020, s. 65).

Oslo presenterer også alt om klimaarbeid både på norsk og engelsk, noe som ifølge Busch og Anderberg (2015) kan være et tegn på markedsføring. Men det kan også være et genuint ønske om å hjelpe andre kommuner og byer til å bedre sitt klimaarbeid. Som nevnt begrunnes oversetting av planer og tiltak til engelsk ved at det gjør Oslos erfaringer tilgjengelig for andre kommuner (Oslo kommune, 2020).

I likhet med Busch og Anderberg (2015) og Busch et al. (2018) virker det ikke som om nettverkene spiller en veldig stor rolle når det handler om markedsføring av kommunene, med Oslo, Asker og Bergen som mulige unntak, fordi alle nevner spesifikt at dette er noe nettverkene skal brukes til, men Asker og Bergen viser få tegn til dette utenom planene. Noen kommuner, som Bærum, virker å være mer bevisste på å få informasjonen om medlemskapet ut, men denne informasjonen er i stor grad rettet mot befolkningen fordi den er publisert på norsk, og i lokalavisa. Det kan også virke som om merkevarebygging ved hjelp av klimanettverk heller ikke er en bevisst handling, men at det er en merkevare som automatisk skjer når kommunen jobber mye med klima og i nettverk av andre grunner, eller markedsføringen kommer som en positivt ekstra gode, og gjør at kommunen får mer påvirkningsmakt: «Det at du tar ansvar gjør jo også at du får et omdømme som er positivt med at du vil være med å bidra, og samtidig kan du også være med å sette en agenda» (Informant 6). Samtidig sier også Informant 6 som nevnt at markedsføring av klimaarbeid er noe de kan bli flinkere til, som de ser andre byer jobber mer med enn dem.

Busch et al. (2018) skriver som nevnt at noen av måtene medlemskap i TMCNs påvirker kommunen ikke har å gjøre med ytre prosesser som diskutert så langt, men heller interne prosesser i kommunen, som ikke nødvendigvis krever at kommunen er et aktivt medlem av nettverket. De neste tre kategoriene for påvirkning handler hovedsakelig om interne prosesser.

6.1.5 Mål og klimaplan

Busch et al. (2018) argumenterer som nevnt for at en av måtene TMCN-medlemskap påvirker kommunene er ved at det får dem til å lage klimamål, som de fortsetter å jobbe med uavhengig av om de fortsetter som aktive medlemmer. Informantene ble spurt direkte om hvordan det å signere klimamål og krav om å utarbeide klimaplaner påvirker deres klimastyring. Det var veldig varierende hvor viktig denne formen for myk regulering ble vurdert som av informantene. Dette står til en viss grad i motsetning til funnene til Busch et al. (2018), der denne funksjonen ble regnet som den nest mest viktige formen for påvirkning.

Informanten fra Oslo mener at forventningene til nettverkene, og å signere på deres mål, kan fungere som en form for gruppepress (eng. peer pressure):

Det blir liksom peer pressure på disse ordførerne å skrive under på erklæringene. Og de erklæringene er superkonkrete vanligvis, for eksempel at vi ikke skal kjøpe noen fossilt drevne busser etter 2025, det er én. Det blir mer press internt på å følge opp de ambisjonene C40 drar opp da (Informant 3).

For Arendal handler signeringen av avtaler om å forankre klimaarbeidet, og holde engasjementet oppe: «det handler om å forandre og holde fanen litt høyt fortsatt, forplikte seg til avtaler som gjør at vi må gjøre vår jobb på hjemmebane» (Informant 4).

Asker nevner denne funksjonen i saksfremlegget om medlemskapet, der det står at ved å signere Covenant of Mayors forplikter kommunen seg til å jobbe for å redusere klimagassutslippene i kommunen med minst 40% innen 2030, øke motstandsevnen og tilpasse samfunnet konsekvensene av klimaendringer, og sørge for tilgang til sikker, bærekraftig og rimelig energi for alle (Asker kommune, 2020). Det er også listet opp de tiltakene Asker må gjennomføre for å oppfylle avtalen, som å utarbeide en base for utslippsregnskap, vedta en handlingsplan, og rapportere på denne hvert 2. år. Ut fra saksfremlegget virker det som om de forpliktelsene som kommunen går med på ved å bli medlem vil være viktig for kommunens klimastyring. Bærum kommune nevner også forpliktelsene de har gjennom Covenant of Mayors i dokumentet «utfordringsdokument til klimastrategi 2030, der forpliktelsene kommer frem, og hvor langt de har kommet på å nå de (Bærum kommune, 2017).

Til tross for dette er det noe tvil om i hvilken grad signeringen av mål og avtaler hos nettverkene har noe påvirkning på kommunene. Informant 11 fra Bærum nevner for eksempel at det er viktigere for dem at de har en politisk vedtatt strategi, enn at de har signert en avtale om 40% kutt hos Covenant of Mayors. Det samme tas opp av informant 3 fra Oslo, at Oslos egne mål er viktigere, selv om det har en viss legitimerende effekt å signere også:

Det er klart, hvis du skal rangere så er det hvis Oslo sin interne klimastrategi har skrevet at «vi skal bare ha utslippsfrie anleggsmaskiner innen 2025», så teller jo det kanskje mer enn en sånn internasjonal erklæring vi har skrevet under, men det legitimerer jo, det gjør jo at når vi skriver under så må det følges opp av politikk i Oslo (Informant 3).

Også informantene fra Bergen og Bodø mener at målene de signerer på når de blir medlem av Covenant of Mayors har lite å si:

Det bare støtter opp om, for vi har jo våre klima- og energiplaner [...] så vedtok bystyret 60% kutt. Så vi har på en måte et mer ambisiøst mål som er vedtatt. Så derfor har det ikke, det gjør oss ikke mer ambisiøse sånn sett. Men jeg tenker jo at det kan være en viktig motivasjon at man er forplikta gjennom det, og må vise og rapportere annet hvert år der. Nå er jo Norge generelt ganske mye mer ambisiøse på utslippskutt mål enn mange europeiske byer (Informant 9).

I de kommunene som inngikk medlemskap tidligere kan det tenkes at det hadde en større effekt, dersom de ikke allerede hadde klimamål, eller dersom de hadde lave klimamål. Dessverre er det nesten umulig å finne ut av sikkert, fordi de ansatte som jobbet med nettverket da, i noen tilfeller på 90-tallet, ikke lenger jobber i kommunen. I Stavanger kan det være en mulighet for at nettverket påvirket positivt når det gjelder klimamålsetning. Da Stavanger ble med i Covenant of Mayors i 2009 var målet i nettverket 20% reduksjon av klimagassutslipp, noe Stavanger sluttet seg til. Nå er det målet økt til 40% i nettverket, men Stavanger har økt sitt mål til 80% reduksjon, og er dermed mer ambisiøse enn nettverket (Informant 6). I de tilfellene der kommunen ikke lenger er medlemmer er det også vanskelig å finne ut av om nettverksdeltakelsen påvirket målsetning eller utviklingen av klimaplaner, fordi det ikke er de samme som jobber i kommunen, og de som jobber med klima nå ikke nødvendigvis visste at de var medlem av nettverket, som var tilfellet i Lillehammer. Informant 1 fra Lillehammer mente likevel at det var mulig at det hadde vært noe deltakelse i ICLEI frem mot 2010, da det ble jobbet med en klima- og miljøplan i kommunen, i så fall er det et potensiale for at kommunen ble påvirket i arbeidet med klimaplanen, selv om de ikke lenger er medlem i dag.

For å bli medlem av Covenant of Mayors må kommunene levere en «sustainable energy action plan», som ifølge Informant 9 er litt lik de planene mange kommuner i Norge allerede har, men den er litt mer detaljert:

I Norge har jo kommunene klima- og energiplaner, så det er ganske mye av det samme, men EU sin er veldig mye mer detaljert, og du kan si mer kvantitativ, altså mye tallfesting og mye tracking (Informant 9).

Det hastet å levere inn en slik plan for Bodø for å bli medlem i Covenant of Mayors i forbindelse med et prosjekt de holdt på med, og de fikk til en «fast track»-løsning, og tok utgangspunkt i den helt nye klima- og energiplanen til kommunen. De lagte en «EU-variant» av den eksisterende planen, men med samme essens slik at den ikke måtte vedtas i bystyret på

nytt (Informant 9). Dette viser at det er mulig å gjøre prosessen noe enklere, men det er også et eksempel på at inngåelsen av medlemskapet ikke påvirket klimamålene eller planen til kommunen, da de allerede lå langt foran og hadde en oppdatert klimaplan. For en kommune uten en eksisterende plan vil inngåelsen av et slikt medlemskap innebære mer jobb, men det vil også sannsynligvis føre til at en detaljert klima- og energiplan blir laget og vedtatt.

6.1.6 Rapportering og benchmarking

Rapportering av klimagassutslipp er en viktig del av flere nettverk, men spesielt spiller det en stor rolle i Covenant of Mayors, der det er et krav for medlemskap. Arendal er ikke medlem av Covenant of Mayors, men rapporterer til CDP, og har vært med i flere ICLEI-prosjekter for å bedre rapportering og klimagassregnskap, fordi det gir kunnskap om egne utslipp, og det blir lettere å se hvilke tiltak som er effektive (Informant 4). For informantene fra Bærum var det rapporteringen som ble vurdert som mest verdifullt ved å være med i Covenant of Mayors:

Du får jo innsikt i hva du faktisk gjør og hva du faktisk oppnår [...] det kan jo hjelpe å både finne der man er god, og der man kan bli bedre, i tillegg får kommunene en indikasjon på sin måloppnåelse i forhold til andre byer og kommuner som også rapporterer i det samme systemet (Informant 11).

Informanten fra Bergen mener også at benchmarking er nyttig: «Det synes jeg har vært nyttig. At det er kanskje det som har vært mest utbytterikt, at man har en type benchmarking-prosess» (Informant 13). Flere av kommunene undersøkt har så nye medlemskap at det er begrenset hvor mye rapportering de har gjort, og hvor mye det påvirker dem foreløpig. For eksempel har ikke Asker og Bodø begynt rapporteringen enda, men det er noe som skal gjøres fremover (Asker kommune, 2020; Informant 9). Mange av informantene ser potensialet i rapportering, men som vil bli diskutert mer senere oppleves rapportering som så krevende at det er få som klarer å gjøre det på en komplett måte.

6.1.7 Intern mobilisering og legitimering av tiltak

Intern mobilisering i kommunen handler om at lokale politikere og innbyggere opplever en bevisstgjøring av klimaproblematikken som følge av medlemskapet i et TMCN. I Buch et al. (2018) ble intern mobilisering sett på som den viktigste påvirkningen TMCNs har på kommunene som er medlem. Det kan ikke sies å være tilfellet i denne oppgaven, fordi det var

andre kategorier for påvirkningen som ble ansett som viktigere av informantene, og som ble nevnt flere ganger enn en form for intern mobilisering. Intern mobilisering ble imidlertid nevnt av noen, og det virker som om det er viktigere enn forpliktelsen til mål og rapportering også for de norske kommunene. Det er også tydelig at det henger sammen med den kunnskapen kommunen får ved å være med i nettverk. Informant 6 illustrerer dette i følgende sitater:

[...] Har sett at byen din ikke er en løsrevet liten brikke, men den står sammen med andre, og klimagassutslippene som vi lager, det spres ikke bare hit, og vi får også noen utslipp fra naboene våre som påvirker oss, så det er et felles ansvar og et felles utslipp».

Jeg vil si at det er en bevisstgjøring av beslutningstakere [...] jeg tror det er viktig å være med i større fora for å bevisstgjøre og heve blikket litt faktisk da, og evne å se lenger frem. Ved å se hva andre gjør, for at hvis du bare holder på hos deg selv så er det veldig lett å bli navlebeskuende [...] Det tror jeg politikerne også har blitt mer bevisst på, at dem også setter større krav, de 80% som vi har i vår klima- og miljøplan er jo et politisk forslag helt og holdent (Informant 6).

For informant 6 fra Stavanger kommune handler det om at politikerne bevisstgjøres hvordan klimaarbeidet som gjøres i kommunen måler seg opp mot andre kommuner, at virkelighetsoppfatningen justeres positivt. Det kan også være en av grunnene til at politikerne bestemte at målet for utslippsreduksjon skulle økes til 80%. Også informantene fra Bærum mener at bevisstgjøringen av politikere og andre i kommunen er en viktig funksjon ved medlemskapet:

Jeg tror det (medlemskapet i Covenant of Mayors) har gjort noe med bevisstheten til både politikere og høyt i administrasjonen, de vet at vi er med i dette nettverket (Informant 11).

Intern mobilisering eller bevisstgjøring av viktigheten av klimaarbeidet blant politikere og innbyggere kan øke legitimiteten til den klimapolitikken som føres og de tiltakene som foreslås. Ifølge Klimakur 2030 (Miljødirektoratet, 2020, s. 317) er manglende legitimitet for klimatiltak en viktig barriere. Å knytte seg til internasjonale nettverk kan øke legitimiteten for kommunens egne tiltak både ved å vise til spesifikke tiltak andre steder: «Vi blir jo styrka i at vi stoler på at det vi gjør er riktig, når vi også har erfaringer fra andre land med oss i vårt

klimaarbeid» (Informant 4). Og ved å vise til at andre byer også setter høye mål for sitt klimaarbeid: «Det er legitimerende i den forstand at det hjelper at Oslo kan peke på andre byer som har samme mål som oss (Informant 3). Dermed kan TMCN-medlemskap påvirke klimastyringen positivt ved å være legitimere tiltak i kommunen.

6.1.8 Institusjonalisering av «klimaveier»

Når det gjelder den siste kategorien for påvirkning, altså institusjonalisering av klimaveier, eller å fremme klimavennlig politikk i kommunen, er det vanskelig å si noe tydelig om det er noe som har skjedd i norske medlemskommuner som følge av medlemskap i TMCNs. I hvert fall når det gjelder Busch et al. (2018) sin forståelse av institusjonalisering, som handler om hvorvidt klimaarbeid, som følge av TMCN-medlemskap blir integrert inn i lokale institusjoner, for eksempel ved å opprette egne stillinger for det i kommunen. Flere nevner viktigheten av å institusjonalisere klimaarbeidet for å få ting gjort, for eksempel ved å implementere klima som en del i de fleste planer og interne systemer og i alle politiske saker. Ingen av informantene kobler imidlertid institusjonaliseringen av klimaarbeid direkte sammen med medlemskapet i TMCNs, og derfor kan ikke denne studien konkludere med at TMCN-medlemskap fører til den type institusjonalisering av klimaarbeid. Et mulig unntak er Stavanger, som har satt av egne ressurser til rapportering, og slik sikret at det ble gjort (Informant 6).

Når det gjelder betydningen Sthele et al. (2018) legger i institusjonalisering, kan det sies å stemme bedre, nemlig at medlemskapet har ført til konkrete klimatiltak og påvirker faktisk politikk. For eksempel brukte som nevnt Bodø kunnskap fra nettverkene som grunnlag i en konseptutredning, og Oslo fikk støtte av CNCA til å gjennomføre konseptutredning for karbonfangst. Arendal har bruk kunnskap fra nettverkene når de nå har begynt å jobbe med mobilitetsplanlegging (Informant 4), og Bergen fikk mye ut av ICLEI-prosjektet som handlet om å bruke byggesaksbehandling til å vektlegge sterke klima- og miljømål. Alle informantene med unntak av Bærum sa at det var nyttig å få ideer fra nettverkene, men få hadde konkrete eksempler på at ideer hadde ført til implementering av tiltak.

Disse siste kategoriene inngår i det Busch et al. (2018) kaller «interne prosesser». At det er vanskelig å finne klare svar på om nettverkene har ført til endringer i de interne prosessene kan tyde på at kommunene undersøkt her er «pionerer», og dermed ikke påvirkes i like stor

grad av de interne kategoriene som andre kommuner ville blitt. Busch et al. (2018) argumenterer som nevnt for at kommunen ikke trenger å være et aktivt medlem for å kunne bli påvirket av medlemskapet, dersom påvirkningen skjer gjennom interne prosesser, og at påvirkningen gjennom interne prosesser er viktigst for «etternølerne» blant medlemmene. Men det gjelder kun dersom kommunen fortsatt er medlem: «the act of joining and the status of remaining a member» (Busch et al., 2018, s. 227). I caset er det flere kommuner som stod oppført som medlemmer av forskjellige TMCNs, men som oppgav at de ikke lenger var medlem, som Lillehammer, Sør-Østerdal og Ålesund. For noen var det også ukjent at de fortsatt stod listet opp som medlem hos nettverket. Derfor faller disse kommunene utenfor kategorien «ikke aktive», fordi de i realiteten ikke er medlemmer. Det er derfor tvilsomt at deres indre prosesser påvirkes av medlemskapet i dag, selv om det ikke er umulig at de ble påvirket tidligere.

6.1.9 Negative effekter av TMCN-medlemskap

Frem til nå har kapittelet analysert og diskutert effekter opplevd som positive av kommunene, men som Busch et al. (2018) skriver så kan det også være negative effekter ved å være medlem i TMCNs. For å svare fullt ut på forskningsspørsmålet om positive og negative effekter vil derfor denne delen ta for seg hva kommunene opplevde som negativt ved å være med i TMCNs. I likhet med Busch et al. (2018) kommer det også frem her at mulige negative sider er at medlemskap er tidkrevende, og krever mye ressurser, noe alle informantene uttrykte: «det er kanskje på en måte baksiden kan man si, det er tidkrevende og det må man være innstilt på» (Informant 9). Særlig blir rapportering nevnt som spesielt tid- og ressurskrevende, et aspekt som vil diskuteres flere ganger senere i oppgaven. Ifølge Busch et al. (2018) kan ressurser bindes opp i arbeidet med nettverket, når det heller kunne blitt brukt på andre, mer konkrete tiltak.

Spesielt problematisk er det dersom kommunen er medlem av flere nettverk, og ender med å gjøre mye av arbeidet flere ganger enn nødvendig. For eksempel når det kommer til klimagassrapportering, som også nevnes i Busch et al. (2018). Ifølge informant 6 kan det være vanskelig å få full uttelling for medlemskapet, men at det samtidig kan være utfordrende å umiddelbart oppdage dobbeltarbeidet:

Jeg tenker at det er utfordrende å få full uttelling for det. For man deltar i forskjellige nettverk, og dem bidrar på forskjellige måter, men samtidig har de noen fellesnevner som vi ikke alltid ser med en gang i hvert fall, og kanskje gjør vi litt dobbeltarbeid innimellom (Informant 6).

For å hindre unødvendig ressursbruk er det en forståelse blant informantene at kommunene bør vurdere nøye hvilke nettverk de bør være medlem av, og hvilke deler av nettverket de skal engasjere seg i: «Det er selvfølgelig en hårfin balanse, at man må ikke være med i alt for mange nettverk» (Informant 9). I Stavanger er det for eksempel en pågående gjennomgang av hvilke internasjonale nettverk de skal fortsette å være medlem av. I den vurderingen legges det vekt på om de har ressurser til å følge opp arbeidet, og hvorvidt de får noe tilbake for det arbeidet de legger ned (Informant 6). Dette legger også informant fra Oslo vekt på:

Vi må jo veie dette opp mot den tiden og ressursene vi bruker opp mot vårt lokale klimaarbeid. Det er veldig viktig at man velger de områdene man engasjerer seg i disse nettverkene, og det har vært ting Oslo har vært med i som har gitt veldig lite tilbake (Informant 3).

Ut fra dette kan man si at det er en fare for å bruke for mye ressurser på medlemskapet, og at for å forhindre negative konsekvenser bør kommunene gjøre vurderinger av om det lønner seg for kommunen å være med i nettverket, og hvis det ikke gjør det kan det være lurt å melde seg ut, eller vurdere hvilke andre nettverk som ville passet bedre.

6.1.10 Oppsummering av hvordan medlemskap i TMCNs påvirker kommunal klimastyring

Det denne delen av analysen har vist er at det er mange opplevde fordeler for kommunene ved å være medlem av et eller flere TMCNs, og at det er flere måter kommunens klimastyring påvirkes av medlemskapet. Men funnene viser også at det finnes noen utfordringer som i verste fall kan føre til negative virkninger. I stor grad stiller funnene seg bak det som tidligere forskning har vist, men i denne studien legges det større vekt på kunnskapsutveksling og spesielt tilgangen til prosjektmidler og muligheten for å påvirke den internasjonale agendaen. Disse forskjellene er særlig tydelige sammenlignet med funnene til Busch et al. (2018), som tar samme utgangspunkt som denne studien. I likhet med funnene til Busch et al. er motivasjonen de ansatte får ved å møte likesinnede sterkt vektlagt av mine informanter, noe som sjelden har blitt nevnt i tidligere forskning (Busch et al., 2018).

Tabell 4 viser en oppsummering av måten de sju aktive kommunene opplever at deres lokale klimastyring påvirkes av medlemskapet i TMCNs, fordelt på de åtte hovedkategoriene brukt. Ut fra tabellen blir det synlig at det er kunnskapsutveksling og tilgang på prosjektstøtte som oppleves som viktigst av kommunene undersøkt i studien. Selv om de andre kategoriene i stor grad har likt antall kryss, var det muligheten for å påvirke den globale agendaen og rammebetingelser som i sterkest grad ble vektlagt fordi det ble ansett som en veldig viktig funksjon av de tre informantene som nevnte det. Dette i motsetning til resten av kategoriene som ikke ble vektlagt like sterkt, selv om de ble nevnt like mye eller en gang mer. Som nevnt er det uklart om TMCN-medlemskap har ført til institusjonalisering av klimaarbeid i kommunene, men det varierer ut fra hva som legges i «institusjonalisering».

Hvordan medlemskap i TMCNs påvirker kommunenes klimastyring							
	Arendal	Asker	Bergen	Bodø	Bærum	Oslo	Stavanger
Kunnskapsutveksling	X	X	X	X		X	X
Prosjektstøtte		X	X	X	X	X	X
Påvirkningskraft				X		X	X
Markedsføring		X	X			X	
Mål og klimaplan	X	X				X	
Rapportering	X		X		X		
Intern mobilisering og legitimering	X				X	X	X
Institusjonalisering	(X)		(X)	(X)		(X)	(X)

Tabell 4: Hvordan kommunal klimastyring påvirkes av TMCN-medlemskap

Noe analysen og diskusjonen så langt har vist er også at det er store variasjoner mellom kommunene når det gjelder hvordan de jobber i nettverket, og i hvilken grad de påvirkes av medlemskapet, altså hvor mye de får ut av det. Denne variasjonen er et viktig aspekt for å forstå hvordan medlemmene påvirkes, og derfor vil neste del av analysen ta for seg ulike forhold som påvirker kommunenes medlemskap i TMCNs, og dermed også hva de får ut av medlemskapet, og til hvilken grad medlemskapet påvirker den lokale klimastyringen.

6.2 Barrierer og drivere

Denne delen diskuterer spørsmålet: *Hvilke nasjonale og lokale forhold fremmer eller hindrer aktiv deltakelse i internasjonale klimanettverk?* Dette spørsmålet er viktig å svare på fordi det kan være nyttig for kommunene dersom de ønsker å forbedre sitt arbeid med TMCNs, men også for å finne ut av hvilke barrierer som finnes på nasjonalt nivå, og i nettverkene, som kan gjøre arbeidet enklere, mer tilgjengelig for flere, og mer effektivt. Det kan også tenkes at det er faktorer på internasjonalt og regionalt nivå som kan påvirke, i tillegg til andre forhold, som korona-pandemien. Spørsmålet er også viktig å finne et svar på i lys av et av funnene gjort i dette prosjektet, nemlig at flere kommuner som var medlem tidligere ikke lenger regner seg som medlemmer av TMCNs. Hva har endret seg som har gjort at disse kommunene sluttet å være aktive medlemmer? Påvirkningsfaktorer kan være både barrierer og drivere for aktivt medlemskap, og noen av dem kan være begge deler, avhengig av kontekst. Kategoriene som kommer frem i denne delen er både basert på det teoretiske rammeverket, men inkluderer også kategorier som dukket opp under intervjuene og som jeg finner at er spesifikke for den norske konteksten.

6.2.1 Lokale forhold

For å finne svaret på hvilke lokale forhold som påvirker medlemskapet til norske kommuner ble informantene stilt spørsmålene: *Hvilke lokale forhold tror du er grunnen til at dere er aktive (eller ikke aktive) i nettverket? Har det vært endringer i arbeidet med nettverket siden dere ble medlem? Ved endring: har det skjedd endringer i kommunen siden medlemskapet ble inngått som påvirker samhandlingen med nettverket?*

Ressurser: menneskelige og økonomiske

Flere av informantene uttrykker at det er utfordrende å jobbe i nettverk på grunn av arbeidsmengden som trengs, og spesielt rapportering regnes som ekstra krevende. Dette gjør at spesielt mindre kommuner, med kanskje bare én ansatt som jobber på området, ikke klarer å gjøre alt. Det betyr at for kommunene med færre ressurser kan det bli vanskelig å få fullt utbytte av de tilgjengelige ressursene nettverkene tilbyr sine medlemmer.

I Ålesund kommune er det eksempler på at mangel på menneskelige ressurser virker som en barriere på aktiv deltakelse i TMCNs. Selv om arbeidet med bærekraft er forankret på et høyt nivå i kommunen er det ikke nok menneskelige ressurser viet til klimaarbeidet: «jeg har ingen som jobber med klima og miljø, det er bare jeg som jobber overordnet med klima og miljø» (Informant 5). Mangelen på ansatte innenfor klima har også ført til at det ikke har blitt utarbeidet noen ny klimaplan til Covenant of Mayors etter at den forrige gikk ut i 2015, og kommunen regner seg ikke lenger som medlem av nettverket (Informant 5). Det er mulig at ressursene nå heller fokuseres på FN-nettverket U4SSC: «Nå har vi jo blitt med i et annet nettverk, U4SSC, men det krever jo alt av oss det også» (Informant 5).

Arendal er et annet eksempel der liten stab, og dermed mangel på ressurser, har ført til mindre aktivitet i ICLEI enn ønsket. Arendal er ikke med i noen prosjekter gjennom ICLEI for øyeblikket, blant annet på grunn av mangel på kapasitet, både økonomisk og menneskelig:

Dessverre har vi hatt verken økonomi eller anledning til å delta på så mye som vi egentlig skulle gjort, det har jo en kostnadsside også (Informant 4).

Det er jo bare jeg som er klima- og miljørådgiver, jeg er jo hele etaten, så det går litt i rykk og napp hvor mye tid man har til alt (Informant 4).

I de kommunene der flere jobber med klima og TMCNs virker det som om det er lettere å jobbe aktivt med nettverket. Oslos aktivitetsnivå i TMCNs er et resultat av at de har et stort nok handlingsrom og nok ressurser (Informant 3), og Informant 12 fra Bærum setter pris på at det er flere som jobber med det samme i kommunen:

Det er fint at Bærum kommune har en viss størrelse og at vi faktisk er et lite team som jobber med klima, for meg så betyr det veldig mye (Informant 12).

En grunn til at flere norske kommuner ikke er medlem kan være at det er ressurskrevende, og at ikke alle kommunene har de ressursene som trengs:

Jeg tenker også at det er ressurskrevende så klart, og Bergen har jo fått relativt flere ansatte på dette feltet da, så det har vært mulig å gjennomføre det. Siden det ble etablert en egen seksjon og nå også en egen etat som også skal oppbemannes og styrkes. Så jeg tenker at det har helt klart noe med ressursituasjonen å gjøre, det har vært prioritert rett og slett, hvert fall de siste 12 årene i Bergen (Informant 13).

Det er mange aspekter ved deltakelse i TMCNs som krever mye jobb. I tillegg til rapportering er det også tidkrevende å holde seg oppdatert på nettverkens aktiviteter: «det er noe med å hele tiden måtte følge med på hva som tilbys av webinarer, og hva som er interessant for deg, og hele tiden gå inn og hente ut den informasjonen i veldig mange nettverk, det tar tid» (Informant 9). For å kunne dra nytte av ressursene nettverket tilbyr kreves det at det er nok ressurser lagt av til å kunne gjøre den jobben:

Man må ha de ressursene, det er det som er veldig viktig, hos oss så har jo jeg en fulltidsstilling på dette området [...] og hadde det ikke vært for det, hadde dette vært noe jeg skulle drive frem på siden av masse andre oppgaver så tror jeg ikke vi hadde lyktes i det hele tatt rett og slett (Informant 9).

Selv om det er enklere for kommuner med mer ressurser å dra nytte av fordelene nettverket tilbyr, så kan det også være krevende for større kommuner med mer ressurser. Når informantene fra Bærum ble spurt om hva de tenker om den kunnskapen som er tilgjengelig for dem som medlemmer, svarer de slik:

Det er mye informasjon der, nesten litt for mye, det er ganske, det er litt overveldende. Jeg tenker hvis dette er noe norske kommuner skal ta i bruk, det krever at du har ressurser [...] Ja, så du har tilgang på mye hvis du har ressurser, men det er liksom så overveldende bare det å rapportere. Altså du får tilgang til mye webinarer, mye informasjon, det er jo et nettverk, og tilgang til veldig mange andre deltakere også, så det er jo potensiale der, men jeg ser ikke at vi i hvert fall har ressurser til å jobbe med det, og prioritere det nå (Informant 11).

Det kan virke som om det er vanskelig å skulle få fullt utbytte av medlemskapet i et TMCN selv for større og ressurssterke kommuner. Kommunene undersøkt her har vært nødt til å prioritere hvilke deler av medlemskapet som skal vies ressurser. I Bærum har de prioritert rapportering, noe som tar opp så mye tid at de ikke har klart å prioritere andre deler av medlemskapet som ses på som viktig av andre kommuner, nemlig tilgangen på kunnskap og informasjon. Denne utfordringen vil jeg komme nærmere inn på litt senere når jeg skal se på forhold nasjonalt, i tilretteleggingen for klimarapportering og i nettverkene, og hva de kunne gjort annerledes for å forenkle rapporteringsprosessen.

Vilje, engasjement og kunnskap

Mangel på vilje og engasjement i kommunen kan være en barriere for deltakelsen i TMCNs. Informant 10 ser mangelen på politisk interesse for å jobbe internasjonalt som en stor utfordring, at kommunen ikke ser nytten i å delta i et TMCN. Mangelen på interesse kan dermed være en grunn til at ikke flere kommuner er medlem av TMCNs i Norge. Mangel på interesse kan også være en grunn til at en kommune som er medlem, ikke lenger er aktiv i nettverket. Et eksempel på det er Ålesund. Ålesund er som nevnt ikke aktive medlemmer i Covenant of Mayors lenger, og på spørsmål om hva som hadde forandret seg i kommunen som gjorde at de ikke lenger var aktive i nettverket svarte informanten at «det var ikke prioritert hverken administrativt eller politisk. Det er synd at det var både administrativt og politisk, for hadde det vært bare en av delene så hadde det kanskje blitt videreført» (Informant 5). Dette er et eksempel som viser viktigheten av politisk engasjement, fordi kommunen er politisk styrt, men at det også er viktig at administrasjonen er engasjert. En grunn til manglende engasjement i administrasjonen kan være mangelen på engasjerte individer, eller såkalte «ildsjeler», som blir diskutert i neste del.

Det er et viktig samspill mellom tilgangen på ressurser i kommunen og viljen til å jobbe aktivt i TMCNs. Én ting er hvorvidt ressursene er til stede, men det krever også at de settes av spesifikt til å jobbe med nettverkene:

I Stavanger så har vi også satt konkrete ressurser på det. Og det er jo en av de viktigste tingene for å få ting gjort på en såpass avansert og omfattende ting som rapportering, bare de første årene bare på energi, så ja, hvis det ikke er dedikert ressurs til det så blir det bare ikke gjort (Informant 6).

«Ildsjeler» - viktigheten av enkeltpersoner

I tråd med blant annet Bulkeley og Betsill (2003), Westskog og Kasa (2015) og Busch et al. (2018) nevnte flere av informantene viktigheten av tilstedeværelsen av engasjerte enkeltpersoner for deres kommunes satsning på klima generelt, og TMCNs spesielt. Informant 4 fra Arendal mener at det er ildsjeler og politikere i kommuner som har vært driverne bak et økende klimafokus i kommunene: «mer enn fra statlig nivå, har det vært kommuner, politikere og ildsjeler som har dratt med seg sine bystyrene og kommunestyrene i denne retningen, og sett at kommunene spiller mer og mer rolle i hvordan utslipp kan reduseres» (Informant 4). I Bergen så var det et særlig fokus på internasjonale aktiviteter i starten av klimaseksjonens arbeid på grunn av en engasjert enkeltperson:

Ja, altså vi har i grunnen jobbet med internasjonale aktiviteter, det var en del av arbeidet helt siden seksjonen ble etablert for 12,5 år siden. Så det har liksom vært med på agendaen kanskje hele tiden, og sannsynligvis særlig i starten på grunn av hun som var byråd der klimaseksjonen ble etablert [...] hun er engasjert i det internasjonale perspektivet da, for å si det sånn (Informant 13).

På denne måten kan engasjerte individer være en driver for TMCN-medlemskap ved å sette i gang prosessen. Informanten fra Stavanger nevner viktigheten av de enkelte ansatte når det kommer til å opprettholde et stabilt fokus på nettverksarbeidet: «Det handler jo så klart om kontinuitet på de folkene som har jobbet med de tingene» (Informant 6). Dersom det ikke er kontinuitet på de ansatte eller enkeltindividene, kan det føre til at nettverksarbeidet blir glemt. Dersom medlemskapet kun hviler på en enkeltperson, kan det være en barriere for aktivt medlemskap. Dette var tilfellet i Sør-Østerdal regionråd, Ålesund og Lillehammer. I Sør-Østerdal var det et skifte av ordfører og administrative ressurspersoner som førte til at nettverket ikke ble fulgt opp, og i Ålesund og Lillehammer var det en miljøvernleder som sluttet, og som ikke ble erstattet. Dette førte til at kunnskapen om medlemskapet ble borte (Informant 1, 2 og 5).

Politisk enighet

Flere av informantene nevnte viktigheten av politisk enighet på tvers av partier som en viktig suksessfaktor for både arbeid i nettverk, men også ambisiøst klimaarbeid over tid. Ifølge informant 4 og nettsidene til Arendal kommune har den viktigste suksessfaktoren for Arendals klimaarbeid vært høye mål satt av politisk og administrativ ledelse, og at målene har vært støttet av et enstemmig bystyre (Arendal kommune, u.å.; Informant 4). Også informantene fra Oslo og Bodø mener at tverrpolitisk støtte og enstemmige vedtak om klima er viktig, fordi det gir en styrke i arbeidet og gir et mandat til å gå langt (Informant 3; Informant 9).

Tverrpolitisk så har alle stilt seg bak hvert eneste vedtak i ny by ny flyplass-prosjektet. Og det gir og en sånn styrke og boost i prosjektet å jobbe med da. At man uansett politisk farge så er det noe med å bli heia på og heia frem (Informant 9).

Politiske partier i maktposisjon

Hvilke partier som sitter i maktposisjoner påvirker i hvor stor grad klima og internasjonalt arbeid blir prioritert. Spesielt kan det tenkes at dette er en viktig faktor i de kommunene der det ikke er tverrpolitisk enighet om klimaarbeidet. Endringer i sammensetning av for eksempel bystyret kan føre til mindre engasjement i TMCNs på grunn av andre prioriteringer. I Arendal har aktiviteten i ICLEI variert noe fra ordfører til ordfører, og nå har de en ordfører som ønsker å være aktiv og oppdatert på det internasjonale nivået (Informant 4). Men spesielt var viktigheten av hvilke partier som sitter med makt synlig i Bergen sitt tilfelle:

De [nettverksmedlemskapene] er fortsatt aktive, men de var mye mer aktive da vi startet, altså ICLEI og Covenant of Mayors, og det skyldes nok også at vi da hadde byråd fra KrF som var veldig engasjert i det internasjonale arbeidet, og deltok veldig mye på møter selv, og mente at det hadde stor betydning for å få til gode prosesser i Bergen, og at vi kunne lære mye av det. Men også at vi kunne tilføre mye inn i arbeidet så det gikk jo begge veier... Så ble det jo nytt byråd for, ja det nærmer seg et år siden, og nå er det Miljøpartiet de Grønne, de er nok mer opptatt av å få raske endringer i Bergen, sånn som jeg opplever det da, så er man ikke så opptatt av det internasjonale [...] jeg tenker at arbeidet internasjonalt reflekterer i stor grad interessene til de partiene som har styrt» (Informant 13).

I Bergen har altså aktiviteten i TMCNs variert ut fra hvilke partier som sitter med makt, noe som har ført til at medlemskapet er mindre aktivt nå enn det var. Men, Bergen har også omorganisert klimastyringen sin til en klimaetat i stedet for i en byrådsavdeling, i likhet med Oslo. Dette vil ifølge informant 13 gjøre klimastyringen mindre påvirket av politiske skifter fordi politikere får mindre mulighet til å gripe direkte inn.

Pionerer vs. Etterfølgere – ambisjonsnivå i kommunen

Et spørsmål som dukket opp i teorikapittelet er hvorvidt TMCNs hovedsakelig er nettverk for pionerer, av pionerer, altså om nettverkene foreløpig er mest for de ambisiøse. I kapittelet om hvordan signeringen av mål påvirker kommunen svarte svært få at det hadde en sterk effekt, og at egne klimamål, som gjerne var høyere, hadde mer å si. Dette er et tegn på at de norske kommunene som er undersøkt her, og som er aktive i nettverket (ekskludert Ålesund, Lillehammer og Sør-Østerdal) kan regnes som pionerer. I Klimakur 2030 er det en tabell med oversikt over utslippsmålene til åtte av de mest ambisiøse kommunene i landet, som alle har høyere ambisjoner enn nasjonalt (Miljødirektoratet, 2020, s. 312). Av de åtte på lista er seks

med i ett eller flere av de internasjonale nettverkene diskutert i oppgaven: Bergen, Oslo, Stavanger, Trondheim, Bodø og Arendal.

Sammenlignet med de nasjonale klimamålene har også alle de aktive medlemmene som er undersøkt i oppgaven høyere klimamål, med unntak av Bærum, som ligger på samme nivå. Til gjengjeld er Bærum vurdert av Covenant of Mayors og CDP til å være «blant de beste på klimaledelse og for å ha robuste strategier og gode tiltak» (Bærum kommune, 2020). Flere av kommunene har også inkludert i klimaplanene sine at de skal være ledende på klima, for eksempel Arendal: «Arendal skal være en nasjonalt ledende og internasjonalt anerkjent klima- og miljøkommune, og en læringspartner for andre kommuner.» (Arendal kommune, 2019, s. 3). Alt dette tyder på at de norske TMCN-medlemmene som er aktive er «pionerer».

Ålesund er ikke lenger aktiv i Covenant of Mayors, og ifølge informant 5 er det tvilsomt at Ålesund kan regnes som en pioner da klimaarbeidet i kommunen «er ikke noe å skryte av». Det er heller ingen som jobber spesifikt med klima. Nye Ålesund kommune gikk sterkt ut med et fokus på bærekraft, og det er forankret på toppnivå. Men, det har ikke blitt fulgt opp med penger (Informant 5).

Det kan tyde på at teorien til Kern og Bulkeley (2009) kanskje stemmer mer overens med situasjonen i Norge enn det teorien til Busch et al. (2018) gjør. At det i Norge er pionerene som får mest ut av medlemskapet i TMCNs, fordi de har midlene og viljen til å aktivt samhandle med nettverkene de er medlem av. Det er kommunene med høye ambisjoner som sier de får mye ut av nettverkene, noe som ikke nødvendigvis er avhengig av økonomien til kommunen, eller de menneskelige ressursene. Arendal er et eksempel der det kun er én fast ansatt som jobber med klima. Det ble sett på som en barriere av den personen, men på grunn av engasjement og bred politisk enighet er medlemskapet opprettholdt og forblir aktivt. De passive medlemmene er i denne studien så passive at de ikke lenger regner seg som medlemmer, og informantene sier at de ikke får noe ut av medlemskapet. Det er synd, fordi forskningen til Busch et al. (2018) viser at det er funksjoner ved nettverksdeltakelse som mindre ambisiøse kommuner, eller «etterløerne», kan få mer utbytte av enn andre. Spesielt gjelder det funksjonene som går på interne prosesser.

Høye klimaambisjoner – historiske årsaker

De kommunene som er mest aktive i nettverkene er som sagt kommuner som ligger langt fremme i feltet, har ambisiøse mål og som i mange tilfeller har en lang historie med

vektlegging av klima og miljø. I tråd med det teoretiske rammeverket har det sterke fokuset på klimaendringer i disse kommunene ikke oppstått i vakuum. I mange tilfeller oppsto de på grunn av historiske hendelser som ekstremvær, eller andre hendelser som har ført til et sterkt fokus på klimaendringer. For å finne ut hvor klimaengasjementet stammer fra ble informantene stilt spørsmålet «når og hvorfor ble klimaarbeid en prioritet i kommunen?».

I Arendal kommune er opprettelsen av miljø- og informasjonssenteret GRID-Arendal i 1989, det 5. GRID-senteret i FNs miljøprogram, identifisert som en viktig hendelse for kommunens fokus på klima og miljø, spesielt når det gjelder det internasjonale fokuset (Arendal kommune, u.å.; Informant 4). Da FN skulle lansere sin modell for klimanøytralitet i 2007 var UNEP-direktøren på besøk hos GRID-Arendal, og i forbindelse med besøket utfordret den norske direktøren ved GRID-Arendal kommunen til å bli Norges første klimanøytrale kommune. Klimanøytral drift og oppstart av klimaregnskap ble som et resultat vedtatt av et enstemmig bystyre i 2008 (Informant 4). Arbeidet med klimaregnskap og GRID-Arendal gjorde at kommunen ble invitert på flere internasjonale møter:

Vi var jo i Nairobi og Monaco på internasjonale møter, ble invitert inn til å presentere sammen med regjeringa, også fikk vi knytta kontakter og så at det var veldig nyttig å være en del av et internasjonalt nettverk (Informant 4).

I Bergen kan man delvis spore klimaengasjementet tilbake til hendelser med ekstremvær:

Det begynte vel sannsynligvis med de hendelsene i Bergen i forhold til at det var flere ras som tok menneskeliv [...] Så det begynte vel egentlig med at man så at været ble våtere og villere for å si det sånn, og at man måtte tenke annerledes. Så tror jeg at det var et veldig dytt i forhold til at man satte klima relativt høyt på dagsorden da (Informant 13).

I Bodø mener informanten at Stortingets vedtak fra 2012 om å legge ned kampflyplassen, den største arbeidsgiveren i Bodø og den viktigste driveren for økonomisk vekst siden den ble påbegynt i 1951, er en viktig grunn for det sterke klimaengasjementet som nå er synlig i kommunen, da det etter noen forsøk på omkamper ble snudd til noe positivt (Informant 9). Nedleggelsen av kampflybasen tilgjengeliggjør store sentrumsnære arealer, som er bakgrunnen for byutviklingsprosjektet «Ny by – Ny flyplass»:

Den tilgangen på så sentrumsnære, på mange måter urørte arealer, uten i hvert fall en eksisterende by, til byutvikling, og i det har man fått mer fokus på energi, klima, innovasjon. Det ble sagt at det skal være en lekegrind for forskning, utvikling og innovasjon, næringsutvikling. Så dette har på en måte satt i gang en sånn positiv spiral som har ballet på seg (Informant 9).

Forankring av medlemskapet i kommunen

Dersom kommunene forblir aktive medlemmer i nettverkene de er medlem av kan man si at medlemskapet er institusjonalisert. Dersom medlemskapet er avhengig av en ildsjel eller enkeltperson, eller dersom det kun varer så lenge et spesifikt prosjekt krever at kommunen er medlem, er medlemskapet ikke institusjonalisert. Av kommunene eller regionene som er undersøkt her kan man si at Lillehammer, Ålesund og Sør-Østerdal ikke hadde institusjonaliserte medlemskap i TMCNs. Det samme gjelder nok flere kommuner, som tidligere var medlem, men som nå ikke står på medlemslistene lenger, og dermed faller utenfor omfanget til denne oppgaven. Noen av medlemskapene undersøkt her er også for nye til å kunne vurdere om de er institusjonalisert, for eksempel i Asker og Bodø sitt tilfelle. Bodø kommune inngikk medlemskapet i Covenant of Mayors i forbindelse med prosjektet «Ny by - Ny flyplass» (Informant 9), og det gjenstår å se om medlemskapet opprettholdes også etter at prosjektet er avsluttet.

Én måte å undersøke om medlemskapet er institusjonalisert på er om det forankres i klimaplanen til kommunen, såkalt «strategisk forankring» (Hauge et al., 2018, s. 19). Av de aktive kommunene nevner alle nettverksarbeidet i klima- og miljøplanene sine unntatt Asker og Bodø, som begge har klimaplaner som er eldre enn medlemskapet i Covenant of Mayors (Arendal kommune, 2019; Asker kommune, 2018; Bergen kommune, 2016; Bodø kommune, 2019a; Bærum kommune, 2018; Oslo kommune, 2020; Stavanger kommune, 2018). Det blir interessant å se om nettverket forankres i den nye klimaplanen til Asker som kommer om kort tid. Det er varierende hvor nøye planene går inn på nettverksarbeidet. Oslo er en av de som har viet mest plass til det internasjonale nettverksarbeidet, der det står som eget satsningsområde hvor det legges klart frem hva internasjonalt samarbeid på klima betyr for Oslo, hvilke nettverk de er medlem av og hvilke aktiviteter de skal utføre (Oslo kommune, 2020).

6.2.2 Nasjonale forhold

I denne delen skal jeg undersøke hvilke nasjonale forhold som kan være barrierer for kommuners deltakelse i TMCNs. For å finne ut om det er nasjonale forhold i Norge som negativt påvirker medlemskapet, og i så fall hvilke nasjonale forhold som blir ansett som viktige av informantene, ble de stilt disse spørsmålene: Finnes det nasjonale faktorer som påvirker deltakelse i nettverk? I så fall hvilke? Kunne staten eventuelt gjort noe annerledes?

Kommunereformen 2020

Kommunereformen fra 2020 ble identifisert av flere som en faktor som har gjort klimaarbeidet mer utfordrende for de kommunene som ble sammenslått. Et eksempel på det er Stavanger, som ble slått sammen med to kommuner som er ledende innen tomatproduksjon, og som et resultat av det bruker mye naturgass for å varme opp drivhusene. Totalt økte kommunens utslipp med 60% etter sammenslåingen (Informant 6). Det er heller ikke gitt at kommunen fortsetter med samme mål og krav, de må vedtas på nytt. I Stavanger ble det vurdert å senke målet på 80% reduksjon av utslipp som følge av sammenslåingen, men målet ble bestemt opprettholdt fra politisk hold (Informant 6). Det er heller ikke alle kommunene som har fått på plass nye klimaplaner for kommunene enda, for eksempel gjelder det Ålesund og Asker (Informant 5; Informant 7). Kunnskapen om kommunereformen var ifølge informant 7 en årsak til at medlemskapet til Asker, som originalt ble inngått i 2018, ikke var aktivt de to årene før sammenslåingen, fordi de visste at det ville føre til store endringer, både politisk, geografisk og befolkningsmessig. Medlemskapet ble derfor inngått på nytt i 2020 (Asker kommune, 2020).

I tillegg til kommunereformen har det også vært en regionreform med sammenslåing av fylkeskommuner. For eksempel gjelder det Buskerud, Akershus og Østfold, som ble slått sammen til dagens Viken (Kommunal- og moderniseringsdepartementet, 2019). Ulike ambisjonsnivåer i de tidligere fylkene, og størrelsen på Viken har gjort klimaarbeidet vanskeligere:

2/3 av Viken hadde allerede veldig ambisiøst klimaarbeid, og sammenslåinga så har man lagt det på nivået til de mest ambisiøse. Så Viken har store ambisjoner, men samtidig så er det et fryktelig komplekst fylke, og stort, så det er sånn hva klarer du faktisk å gjennomføre i et så stort fylke (Informant 10).

Prinsipp om lokalt selvstyre: Mangel på tydelige forventninger og krav

Staten har forventninger til hvordan kommunene skal bidra på klimaområdet, men ifølge Klimakur 2030 er disse forventningene ikke klare nok, noe som er en barriere for klimaarbeidet til kommunene (Miljødirektoratet, 2020, s. 318). Flere av virkemidlene er frivillige å bruke, og rammevilkårene fra staten kan fremstå uten tydelige krav til gjennomføring, rapportering og oppfølging av ambisjoner eller tiltak. Dette kalles som nevnt i kapittel 4.1 «myk regulering», altså regulering uten sanksjoner, og som ikke er bindende. CICERO har forsket på slik myk regulering, med SPR-en som utgangspunkt, som der det står at kommune skal «gå foran» i klimaarbeidet. CICERO sine funn tyder på at den i liten grad har hatt effekt på kommunens arbeid med klima og energi (Westskog & Kasa, 2015). Kasa et al. (2018) finner at myk regulering kan ha større effekt på kommuner som er i startfasen av planleggingen av klimapolicyer, der retningslinjene bidro med en legitimerende effekt. For kommuner som har kommet lenger i utviklingen av klimapolicy hadde det lite å si. Informant 4 fra Arendal savner mer pålegg og oppfølging fra statlig hold:

Altså det bør ikke være så frivillig som det er nå å gjøre de riktige tingene på klima. Det skal være lokalt selvstyre, og det er veldig bra, men man må ikke ha så lokalt selvstyre at man lar være å gjøre de klokeste klimavalgene heller [...] så jeg etterlyser at staten er tydeligere i rollen sin, med retningslinjer i forhold til hva man kan få lov til og ikke får lov til, og samtidig opprettholde lokalt selvstyre (Informant 4).

Samtidig kan lokalt selvstyre også være en driver for deltakelse i TMCNs og for god klimastyring lokalt, fordi det gir kommunen et sterkere mandat til å handle (Hofstad & Vedeld, 2020). Desentralisering av makt til byene var også en av de tre trendene de siste årene som har ført til økt antall TMCNs, og et økende medlemskap i disse nettverkene (van der Heijden, Bulkeley, et al., 2019). Men det er mulig at det er for stor grad av selvbestemmelse, noe som kan føre til at de kommunene som ikke er like ambisiøse bruker lenger tid på å omstille seg eller slipper unna klimaarbeidet.

Fjerning av støtte til miljørådgivere

Som nevnt i case-kapitlet økte antallet miljøvernrådgivere i norske kommuner kraftig på 1990-tallet som følge av programmet «miljøvern i kommunene». Da programmet tok slutt, og dermed også støtten til stillingen som miljøvernrådgiver forsvant, sank andelen kraftig. Samtidig vet vi at flere av medlemskapene i ICLEI ble inngått på 1990-tallet, før støtten ble

fjernet i 1997. Det er mulig at fjerningen av støtten til miljøvernrådgivere, og den resulterende fjerningen av stillingen i mange kommuner, kan ha ført til at flere av medlemskapene i ICLEI ble glemt.

Blant kommunene undersøkt her kan Lillehammer nevnes som et sannsynlig eksempel på denne prosessen. Lillehammer ble medlem av ICLEI i 1995, og de står fortsatt oppført som medlem til tross for at de ikke har vært aktive på flere år. Den nåværende miljøvernrådgiveren var heller ikke klar over medlemskapet: «Jeg kjenner ikke til at vi er med nettverket ICLEI og tror ikke kommunen kan ha vært noe aktiv som medlem i dette i seinere år» (Informant 1). På spørsmål om hva som kunne være grunnen til at de ikke lenger er aktive ble blant annet fjerningen av miljøvernlederstillingen på starten av 2000-tallet tatt opp, en stilling opprettet som følge av støtteordningen på 90-tallet:

Jeg tror årsaken til at kommunen ikke lenger er aktiv i nettverket er at det var flere år på 2000-tallet hvor kommunen ikke hadde egen miljøvernrådgiver. I forbindelse med MIK-reformen (Miljøvern i kommunene) på 1980-1990-tallet ble det ansatt en miljøvernleder i kommunen. På starten av 2000-tallet forsvant miljøvernlederstillingen og arbeidet med klima og miljø på et overordnet nivå ble integrert i annen virksomhet. I 2014 ble det opprettet en ny miljøvernrådgiverstilling i kommunen. I mellomtiden har nok engasjementet i nettverket blitt glemt eller ikke prioritert (Informant 1).

I et debattinnlegg skrevet av forsker ved NIBR, Kjell-Arne Harvold, i «Kommunal Rapport» fra 2001 kommer det frem at ICLEI hadde tolv norske medlemskommuner, sammenlignet med seks i dag. Kommunene Fredrikstad, Haugesund, Karmøy, Lørenskog, Tingvoll og Trondheim er listet opp blant medlemmene (Harvold, 2001), men disse er ikke lenger å finne som medlemmer hos nettverket i dag. Bortfallet av støtten til miljøvernrådgiver kan tenkes å være en av årsakene til at disse ikke lenger er medlem.

Støtteordninger

Klimasats er som nevnt en støtteordning for kommunene i deres klimaarbeid. Det er uklart om det er mulig å søke om støtte til deltakelse i TMCNs gjennom Klimasats, men beskrivelsen av støtteordningen åpner for muligheten: «Deler av disse midlene kan brukes til å planlegge og utrede klimatiltak, og til nettverk og erfaringsdeling» (Miljødirektoratet, 2020, s. 241). Dette kan bety at det er mulig for kommuner å søke om støtte til deltakelse i TMCNs, da deltakelse som nevnt krever en del ressurser.

Bodø får støtte av Enova til et prosjekt som handler om energideling, der inspirasjonen var hentet fra kunnskap og informasjon fra nettverkene de er medlem av (Informant 9). Dette eksempelet viser at det er mulig å få støtte fra nasjonale myndigheter til å gjennomføre prosjekter inspirert av nettverkene kommunen er med i, og slik kan støtteordningene positivt påvirke muligheten kommunen har til å få noe konkret ut av medlemskapet i TMCNs.

Utslippsregnskap for kommuner

Som nevnt i kapittel 4 utgir Miljødirektoratet årlig utslippsregnskap for kommunene som kommunene kan bruke, for eksempel i utviklingen av klimaplaner og mål, og til rapportering. Ifølge Viken fylkeskommune er formatet til utslippsregnskapet publisert av Miljødirektoratet den største barrieren for inngåelsen av medlemskap i Covenant of Mayors, og for mulighetene for et aktivt medlemskap der de rapporterer klimagassutslippene sine inn til nettverket. Det er fordi statistikken og tallene ikke er i samme format som det som kreves av Covenant of Mayors. Kommunene «er nødt til å utarbeide et helt nytt statistikkgrunnlag hvis de skal rapportere til Covenant of Mayors» (Informant 10). Selv store, ressurssterke kommuner vil ifølge informant 10 få problemer med rapporteringen på grunn av de store utfordringene (Informant 10). Også informantene fra Bærum og Bergen nevner dette problemet:

Det er veldig omfattende det de ber om. Også er det som (Informant 11) sier at vi ikke har dataene tilgjengelig i det formatet som etterspørres, og det gjør det mer komplisert, og man prøver å strekke seg etter de kravene, men det er ikke så enkelt (Informant 12).

Men til tross for kritikken så sier informant 11 at kommunene i Norge også er heldige som har de tallene de har, men at det er tidkrevende å hente riktige data (Informant 11).

Det er ikke kun Miljødirektoratet sine tall som er utfordrende. Dette er en del av et større problem når det gjelder rapportering. Det finnes nemlig ikke en felles standard, hverken nasjonalt eller internasjonalt, noe som resulterer i at kommuner må rapportere på flere forskjellige måter, som igjen skaper unødvendig dobbeltarbeid. For eksempel Bergen, som i starten rapporterte til både Covenant of Mayors, miljøfyrtårn og sitt eget regnskap, alle tre med forskjellige indikatorer og beregningsmetoder (Informant 13). Bergen har jobbet for å standardisere rapporteringen nasjonalt, og jobber for å endre sin egen rapportering til å passe

Miljødirektoratet sin standard. På grunn av at Covenant of Mayors sin standard for rapportering er annerledes, blir den nedprioritert:

I den sammenhengen så har Covenant of Mayors sin rapportering blitt ganske nedprioritert i Bergen på grunn av at vi har ikke sett at det var den som var mest nyttig. For den er heller ikke kompatibel med den måten som jeg sa som Miljødirektoratet bruker, og det er den vi har prøvd å etterstrebe (Informant 13).

Problemene med ulike standarder for rapportering påvirker også andre prosesser i nettverkene, som benchmarking, og gjør det mer utfordrende. En felles internasjonal standard for rapportering ville løst disse problemene, og det kan virke som om det er et av de viktigste grepene som kan gjøres for å gjøre TMCN-medlemskap mindre krevende.

Den benchmarkingbiten synes jeg har fungert godt, selv om det har vært mange og lange diskusjoner, altså, når Storbritannia har vært med, de har alltid ønsket å ha egne metoder for å rapportere. Så det er et område som jeg tror trenger veldig mye arbeid fremover, det med rapportering og tall. Det er veldig mange synspunkter i hvert fall som er ute og går i de ulike landene også. For alle har jo også sine nasjonale standarder tydeligvis (Informant 13).

Ingen statlige forventninger om deltakelse i TMCNs

Selv om den norske staten har forventninger knyttet til kommunenes klimaarbeid, er det ingen eksplisitte forventninger knyttet til kommuners deltakelse i TMCNs. Regionale og nasjonale nettverk for kommuner nevnes i Stortingsmeldingen «Klimaplan 2021-2030» i forbindelse med støtte fra Klimasats, som har innvilget støtte til regionale nettverk: «Det er billigere og enklare for kvar enkelt kommune å finne dei mest effektive klimaløysingane når dei samarbeider» (s. 72), og i tillegg nevnes viktigheten av globalt samarbeid mellom land: «Klimautfordringa kan berre løysast gjennom globalt samarbeid» (Klima- og miljødirektoratet, 2021, s. 12). Internasjonalt samarbeid mellom kommuner nevnes ikke. Dette nevnes heller ikke spesifikt i Klimakur 2030 (Miljødirektoratet, 2020), men her nevnes det at norske kommuner kan bidra til løsninger internasjonalt ved å teste ut nye tiltak og teknologier:

Klimaløsninger med betydelig spredningspotensial nasjonalt, i Europa og andre deler av verden, prøves først ut i Norge [...] Kommunene tar dermed en viktig

rolle i å skape markeder og vinne erfaringer med klimatiltak som kan ha et globalt spredningspotensial og som bidrar til å sette fart på en global omstilling (Miljødirektoratet, 2020, s. 312).

Informant 4 mener at det i Norge er alt for lite oppmerksomhet rettet mot internasjonalt samarbeid på klima, og flere av informantene mener det vil være positivt for den kommunale klimastyringen at flere engasjerer seg i TMCNs.

Til tross for mangelen på eksplisitt oppfordring om medlemskap i TMCNs, er det en oppfordring fra statlig hold om at kommunene skal engasjere seg i utlysninger i Horisont Europa og Green Deal. Dette var et aspekt som ble tatt opp av informant 6 angående statlige forventninger til kommunene. Grunnen til at staten ønsker at norske kommuner skal søke i utlysningene er fordi den norske staten har gått inn med penger i Horisont Europa og Green Deal. De forventer en returrate på 2,5%, at de får igjen for de pengene de har gått inn med, ved at norske kommuner, men også akademia og næringsliv, tar del i programmet (Informant 6). Hvis det er slik at noen av utlysningene krever medlemskap i for eksempel Covenant of Mayors, kan det sies at staten på en veldig indirekte måte også oppfordrer til medlemskap. Men, det er så indirekte at det er grunn til å si at kommuners deltakelse i TMCNs er basert på eget initiativ alene, selv om det er mulig at deltakelse vil kunne bidra til å nå Norges klimamål.

6.2.3 Faktorer hos nettverkene

Det er ikke bare faktorer lokalt og nasjonalt som påvirker medlemskapet til kommunene, det er også faktorer innad i nettverkene. I det teoretiske rammeverket ble det lagt frem 2 faktorer i nettverkene som kunne tenkes å påvirke medlemskapet enten positivt eller negativt. Disse to var «relevant kunnskap» og «regionale koordinatorene». Under datainnsamlingen dukket det opp flere kategorier som også er relevant å ta med her. Av de faktorene som nettverkene har ansvar for, og som kan påvirke medlemskapet, ble særlig rapportering nevnt som viktig. Det er allerede diskutert hvilken rolle nasjonale myndigheter spiller i rapporteringen, men det er også faktorer som ligger hos nettverket som er viktig. Selve innmeldingen i spesielt Covenant of Mayors ble også nevnt som en faktor som påvirker medlemskapet. I tillegg ble det nevnt en rekke mindre ting som nettverkene kunne gjort bedre for å gjøre medlemskap mer attraktivt eller lettere.

Relevant kunnskap

Som diskutert i det teoretiske rammeverket er det mulig at informasjonen som kommer fra nettverket, og kunnskapen kommunene kan hente, ikke oppleves som relevant, eller at det er vanskelig å tilpasse det til den lokale konteksten. Det virker ikke som om det er en stor utfordring blant de norske medlemskommunene, men det nevnes av tre informanter.

Et aspekt er at fokuset i nettverket ikke nødvendigvis ligger på områder som er relevant for kommunene. Informanten fra Viken sa for eksempel dette om informasjonen som er tilgjengelig i Covenant of Mayors:

Det er en del bra informasjon [...] men fokuset er så veldig på naturgass til oppvarming eller å fase ut kullkraftverk, og det er ikke så veldig spennende for norske kommuner» (Informant 10).

At fokusområdene ikke oppleves som relevante kan være en barriere for deltakelse, men det kan også endres ved at kommunen engasjerer seg i nettverket og fremmer områder som er viktig for dem, som diskutert i kapitlene om kunnskapsutveksling og påvirkningskraft. Et annet aspekt er hvilke typer kommuner informasjonen er beregnet på:

Men utfordringen har jo ofte vært at alle byene er større enn Arendal sånn at det må nedskaleres litt, sånn at det passer til vårt aktivitetsnivå og vår størrelse og vår økonomi, så det er jo en utfordring (Informant 4).

Tematikken kan dermed være relevant for kommunen, men informasjonen kan være beregnet på større kommuner. Det kreves dermed at informasjonen bearbeides og overføres til den lokale konteksten. For eksempel er Bodø i slutfasen av en konseptutredning om energideling, der ideen kom fra deltakelse i forskjellige nettverk, men for at den skulle kunne brukes måtte kunnskapen bearbeides og tilpasses den lokale konteksten i Bodø, noe som ble gjort (Informant 9). Konklusjonen er at de aller fleste finner informasjonen relevant, men at det er behov for å tilpasse det til den lokale konteksten, eller nedskalere tiltakene. Og dersom temaene i nettverket ikke oppfattes som relevante kan de påvirkes gjennom deltakelse.

Oppfølging

Som Hakelberg (2014) skriver så sliter nettverkene med å engasjere en del av medlemmene til handling, og at en løsning på dette kan være økt oppfølging. I intervjuene og kontakten med

de kommunene som ikke lenger er aktive medlemmer kan det virke som om det har vært en manglende oppfølging fra nettverkene. I Ålesund sitt tilfelle har medlemskapet så vidt informanten vet ikke blitt fulgt opp av nettverket etter at klimaplanen de hadde i regi av Covenant of Mayors gikk ut i 2015 og aldri ble fornyet, men det er vanskelig å vite sikkert på grunn av skifte av ansatte og lignende: «jeg skal ikke si at de ikke har fulgt opp, men det har ikke kommet noe til meg» (Informant 5). Det tyder også på at nettverkene ikke har fulgt opp medlemmene som falt fra i de tilfellene der de nåværende klimarådgiverne ikke visste om medlemskapet, eller som nylig hadde fått vite om det via andre kanaler, som i Lillehammer eller Ålesund.

En av løsningene Hakelberg (2014) foreslår er sterkere insentiver til å delta, som kan oppnås ved at nettverkene samarbeider med andre institusjoner og organisasjoner som kan gi finansiell støtte til medlemmer. Han nevner Covenant of Mayors og C40 som to nettverk som driver med dette gjennom samarbeidet med EU og Clinton Foundation. Dette er tydelig en løsning som fungerer i mange tilfeller, da flere av informantene ble medlem av nettverkene fordi det gir tilgang til EU-prosjekter, og det ble nevnt av flere som en stor fordel ved medlemskapet. Tilgjengeliggjøring av støtte vil også gjøre det enklere for kommunene å implementere tiltak (Hakelberg, 2014).

En faktor ved nettverket som ikke direkte handler om oppfølging, men som er relatert, handler om hvorvidt nettverket strekker seg ut til aktuelle kommuner og inviterer dem til å bli med i nettverket. Dette skjedde i Bærum kommune, som ble medlem av Global Covenant of Mayors etter henvendelse fra New Yorks ordfører Michael Bloomberg (Informant 11; Krog & Skauge, 2019). Personlig invitasjon kan føre til at kommunen får kjennskap til nettverket og kan være motivasjon for å bli medlem, og dermed kan anses som en driver for TMCN-medlemskap.

Innmelding i Covenant of Mayors

Å bli medlem av et TMCN kan være en krevende prosess, som i noen tilfeller kan gjøre at kommuner ikke melder seg inn. Bodø er et eksempel på dette. De ble i utgangspunktet spurt om å bli med i Covenant of Mayors i 2016, men det ble liggende til 2019. Informanten mente en av grunnene kunne være den omfattende innmeldingsprosessen som krevdes, og årsaken til at de fikk gjort det i 2019 var at de nettopp hadde skrevet en klimaplan og kunne bruke den som grunnlag, og at de fikk tilrettelagt en «fast-track» løsning av nettverket:

Det er en omfattende søknadsbyrde kan du si, og det var veldig, veldig mye informasjon som skulle skaffes, og det ble veldig mye enklere for oss når vi gjorde det i fjor når vi hadde nettopp jobbet lenge med klima- og energiplanen. Så det kan være det som gjorde at vi ikke ble med i 2016 (Informant 9).

Her er det forskjell mellom nettverkene, og det vil også være mulig å velge et nettverk som krever mindre ved innmelding, som ICLEI.

Rapportering

En del av problemene ved rapportering er allerede diskutert, for eksempel utfordringen med at det ikke finnes en standard for rapportering og at kommuner risikerer å måtte rapportere utslipp på flere måter til ulike nettverk og organisasjoner, noe som skaper dobbeltarbeid og krever ressurser. Men de nasjonale utslippstallene er ikke den eneste barrieren for rapportering. Det er også forhold som nettverket kan endre på, som ville gjort det enklere å rapportere utslipp for kommunene. For eksempel nevner informantene fra Bærum og Bergen rapporteringsportalen hos Covenant of Mayors som vanskelig og lite intuitiv:

Nå har den blitt litt bedre den selve rapporteringsportalen, men den er også i et ganske komplekst format synes jeg, den er ikke noe intuitiv å jobbe i. Også er de veldig flinke til å utarbeide veiledere, de er som regel på 50 sider, og det er ikke lett tilgjengelig (Informant 11).

Bærum prøver veldig hardt å rapportere etter standardene til Covenant of Mayors, men det er så arbeidskrevende at det fører til at de da ikke har kapasitet til å utnytte seg av andre måter å bruke nettverket på, som å tilegne seg informasjon og kunnskap fra andres erfaringer, eller delta på workshoper eller konferanser (Informant 11; Informant 12).

En del av ansvaret for vanskelighetene med rapportering ligger dermed også hos nettverkene, men heldigvis er det et tema som er under utvikling, blant annet fordi EU har gitt mye penger til prosjekter som jobber med å utvikle metodene for rapportering, og teste at det kan brukes av alle (Informant 6). Stavanger har for eksempel vært med og testet en ny standard for rapportering, og det vil være et verktøy de skal bruke fremover (Informant 6). Den nye standarden skal bli felles for Europa, og sannsynligvis bli rapporteringsverktøyet i Green Deal og Horisont Europa, begge klimaprogrammer i EU som kommuner kan søke midler hos. Med den nye standarden vil det bli enklere å rapportere, og dermed vil det også gjøre det enklere

for kommuner å bli medlem. Stavanger vil for eksempel gå fra å ha en noe ufullstendig rapportering til Covenant of Mayors, til å kunne ha en mer fullstendig rapportering med det nye systemet (Informant 6). Men det gjenstår å se hvordan den nye metoden blir mottatt av de andre medlemskommunene.

Økt samarbeid mellom nettverkene

Som diskutert i delkapittelet om negative konsekvenser som følge av medlemskap er det tilfeller der det samme arbeidet gjøres i flere nettverk, noe informant 3 ser som en utfordring:

Jeg tror at det er eksempler på overlapp, der noe av det samme arbeidet blir gjort parallelt. Så bedre kommunikasjon mellom en del av nettverkene, og samarbeid mellom nettverkene, vil jeg si er et forbedringspotensial (Informant 3).

Dette er dermed noe nettverkene kan påvirke fordi bedre samarbeid mellom nettverkene vil kunne bidra til mindre dobbeltarbeid for medlemmene som er med i flere nettverk, men vil også kunne føre til mer effektivt arbeid innenfor de temaene som er i fokus (Informant 3).

Markedsføring av nettverkene

En av faktorene som ble pekt på tidligere, som fører til at færre kommuner er medlem av TMCNs, er at det ikke er god nok kunnskap om nettverkene tilgjengelig og at kommunene ikke vet om dem. Informanten fra Arendal påpekte at nettverkene kunne blitt bedre på å markedsføre seg selv gjennom sosiale medier og på internett:

De må bli litt mer moderne på sosiale medier og på internett, bli litt lettere tilgjengelig. Nå må man være ganske spesielt interessert for å finne ut av hva de driver med (Informant 4).

Et raskt søk på Instagram viser for eksempel at av flere av ICLEIs regionkontorer har egen Instagramprofil, men nettverket som helhet har ikke det. Covenant of Mayors har egen Instagramprofil, men de har få følgere sett i lys av deres store antall medlemmer (401 per 28. april 2021). C40 er det nettverket undersøkt her med størst tilstedeværelse på Instagram, med over 33 000 følgere.

Fylker som koordinatore og andre støttemedlemmer

Hvorvidt nettverket tillater andre medlemsgrupper enn kommuner, i en rolle som koordinatore eller andre typer støtte, kan påvirke deltakelsen til særlig mindre kommuner. Både ICLEI og Covenant of Mayors tillater slike medlemmer. I Norge er Viken medlem av Covenant of Mayors som koordinator, mens KS er medlem av både ICLEI og Covenant of Mayors, der i rollen som «supporter». Denne kategorien for påvirkning er plassert under «faktorer hos nettverket» fordi det er nettverkene som enten tillater slike støttemedlemmer eller ikke, men det er også et spørsmål om fylkene eller organisasjonene selv ser muligheten og ønsker å være med. I tillegg handler det om hvilke oppgaver fylkeskommunene er pålagt fra staten, og hvilken makt de har overfor kommunene.

Ingen av informantene nevnte at KS har påvirket deres medlemskap i TMCNs, men informant 4 fra Arendal nevner at KS er del av grunnen for deres internasjonale engasjement, ved at de har blitt sendt ut av KS for å representere Norge i litt ulike internasjonale settinger. KS skal også ha vært generelt flinke til å trekke frem det internasjonale samarbeidet (Informant 4). Under samtalen med Informant 8 kom det frem at KS er svært aktive i ICLEI, og var med å grunnlegge nettverket på 1990-tallet, og var aktive i styret fra 1990 til 2004 (Huynh, 2021; Informant 8). Det hender at KS representerer kommunene i internasjonale fora (Huynh, 2021). KS var også aktive i ICLEI-engasjementet «Resilient Cities» der de deltok i årlige konferanser i Bonn, og involverte norske kommuner for at de skulle få økt kunnskap om motstandsdyktig byutvikling (Wang & Grann, 2019). Angående medlemskapet i Covenant of Mayors var KS med i starten, men det ble etter hvert vurdert at det ikke var behov for norske kommuner å følge Covenant of Mayors sitt system, da det ble for krevende (Informant 8). En grunn til at informantene fra kommunene undersøkt ikke nevnte KS kan være at de fleste er aktive i Covenant of Mayors, der KS ikke lenger er aktive. Det kan også virke som om KS arbeider aktivt med ICLEI, men ikke nødvendigvis så tett med kommunene i forbindelse med kommunenes medlemskap. KS sin rolle ble heller ikke spesifikt spurt om i intervjuene, fordi medlemskapet ble oppdaget for sent.

Fylkeskommunenes rolle er interessant å undersøke nærmere fordi det er et nytt fenomen i Norge at et fylke er medlem av et TMCN. I Norge har fylkene flere ansvarsområder. De har ansvar for egen drift, samfunnsutvikling, utslippskutt og energibruk i deres geografiske område, og de har et ansvar for å bistå og veilede kommunene (Informant 10). Fylkene har også mulighet til å bryte inn dersom kommunenes klimaplaner er i strid med regionale planer

eller nasjonale føringer (Informant 10; Miljødirektoratet, 2020), og Viken jobber for eksempel med å utvide synene til kommunene når det gjelder klima (Informant 10). Harvold (2001) skriver i et debattinnlegg i Kommunal Rapport at fylkeskommunene kan være en døråpner, og at dersom de ble medlem av ICLEI (som er nettverket diskutert i artikkelen), kunne de tenkes å «fungere som formidler av relevant informasjon videre til kommunene innenfor fylket», eller de kunne bidra aktivt i nettverket og representere deler av landet som ikke allerede er representert i nettverket (Harvold, 2001). Det er foreløpig ingen norske fylker som er medlem av ICLEI.

Som allerede nevnt tillater Covenant of Mayors at regionale myndigheter, som fylkeskommuner, melder seg inn som «koordinatorer» for å støtte kommunene med sitt medlemskap. Dette kan ifølge Melica et al. (2018) gi betydelig støtte til lokale myndigheter med færre enn 10 000 innbyggere, og til en viss grad også de med færre enn 50 000 innbyggere. Norske kommuner er relativt små med et snitt på 15 000 innbyggere, mens mediankommunen kun har 5 100 innbyggere (SSB, 2020). Som diskutert er det krevende for selv større kommuner å engasjere seg aktivt i nettverkene, men spesielt krevende er det for små kommuner. Av de norske medlemskommunene i TMCNs er det foreløpig få mindre kommuner.

På nåværende tidspunkt er Viken eneste norske fylke som er med i Covenant of Mayors som koordinator. En ansatt fra Viken fylkeskommune ble intervjuet i forbindelse med denne oppgaven for å finne ut Viken sin rolle i Covenant of Mayors. Informant 10 vektlegger fylket sin rolle i å bistå kommunene, og at dersom kommunene ønsker å jobbe internasjonalt skal de hjelpe dem med det. I den forbindelse er det spesielt medlemskap i Covenant of Mayors som anses som viktig, på grunn av mulighetene det gir for deltakelse i andre EU-prosjekter (Informant 10). Her kommer det frem at det må være et ønske om det fra kommunen selv for at Viken skal bistå dem med medlemskapet. Medlemskapet til Viken ble inngått høsten 2020, og er dermed veldig nytt, spesielt på det tidspunktet intervjuene ble utført, som var i perioden 22. oktober til 11. desember 2020. Det er derfor vanskelig å si noe om hvordan deres rolle som koordinator har påvirket kommunene i fylket sitt medlemskap, og om det vil føre til økt antall medlemskommuner fra fylket. Men, ved å følge argumentene til Melica et al. (2018), er det et tydelig potensial for at involveringen av norske fylker i Covenant of Mayors, i rollen som koordinatorer, kan få flere kommuner til å melde seg inn og opprettholde et aktivt

medlemskap. Det er også allerede tegn på at Vikens medlemskap kan påvirke positivt, selv for større kommuner enn de med 50 000 innbyggere.

I saksfremlegget fra da nye Asker kommune skulle bli medlem av Covenant of Mayors ble Viken sin rolle som koordinator vektlagt, spesielt angående rapportering til nettverket. Forventningene til Vikens rolle som koordinator kommer tydelig frem i dette sitatet fra saksfremlegget:

Viken fylkeskommune ble medlem som regional koordinator i CoM (Covenant of Mayors) i 2020, og skal bistå kommunene med rapportering ... Asker kommune vil samarbeide med Viken for å dra nytte av prosjektets arbeid med tilgjengeliggjøring av statistikk og forenkling av rapporteringen til CoM (Asker kommune, 2020, s. 3).

Viken jobber for å finne enklere rapporteringsrutiner for norske kommuner i nettverket, både gjennom arbeidet i PentaHelix-prosjektet, der de jobber for å utvikle klimaplaner til kommunene som passer inn i systemet til Covenant of Mayors, men også gjennom direkte dialog med Covenant of Mayors om rapporteringsrutinene for norske kommuner (Asker kommune, 2020; Informant 10). Informanten fra Viken var tydelig på at rapporteringen var et stort hinder for norske kommuners deltakelse i Covenant of Mayors, og at dersom rapporteringen blir gjort lettere vil flere kommuner mest sannsynlig melde seg inn: «Vi har en del kommuner som har signert på at hvis vi får orden på rapporteringen, så skal de vurdere å melde seg inn (i Covenant of Mayors)» (Informant 10). Dersom arbeidet til Viken gjør rapporteringen enklere for norske kommuner vil det føre til at flere kommuner kan bli medlem av nettverket, og det blir lettere for eksisterende medlemmer å opprettholde et aktivt medlemskap. Dersom det skjer vil Viken sin rolle som koordinator kunne ha stor effekt, også utenfor fylket, og være et eksempel på hvordan involveringen av fylker kan løse noen av utfordringene ved å være med i nettverk. Viken etterspør altså større statlig tilrettelegging for at kommunene skal kunne bli medlem av Covenant of Mayors, på grunn av fordelene de får fra medlemskapet:

Altså jeg mener at Covenant of Mayors er kjempeviktig, blir stadig mer viktig, og er noe som Norge burde satse veldig tungt på å være med i. Og at staten burde legge til rette slik at det er lett for alle kommuner å være med (Informant 10).

6.2.3 Andre barrierer

Noen barrierer som kan hindre kommunene i å ha et aktivt medlemskap, eller å dra nytte av mulighetene nettverkene gir, kan ikke plasseres lokalt, nasjonalt eller hos nettverket selv. Dette er utfordringer som ikke er grunnet i litteraturen, men som ble tatt opp av informanter under intervjuene.

Forskjellige tider/rutiner:

Å jobbe i transnasjonale nettverk som spenner over flere tidssoner, og inkluderer land med ulike arbeidstradisjoner og tidsplaner, kan være utfordrende. Dette er nok ikke en stor barriere for aktiv deltakelse, men det er fortsatt verdt å nevne her fordi det er et aspekt knyttet til deltakelse i TMCNs som to av informantene nevnte. Ett aspekt er når på året det er vanlig å legge frister, i forhold til ferier og lignende:

«Det er jo flisespikking, men dette er jo et globalt system, de har altså frist i juli, når vi har gått i ferie. Det at Norge gjerne har sommerferie før resten av verden det, det får man ikke gjort så mye med, men det har vært litt sånn på toppen av det hele» (Informant 11).

I tillegg til ulik ferieavvikling er det også ulike arbeidskulturer mellom landene. Det kan også være en utfordring med ulike tidssoner, da møter kanskje må holdes sent på kvelden (Informant 9). Dette er som påpekt ikke store barrierer for arbeidet med TMCNs, men det er noe som gjør arbeidet med nettverket litt vanskeligere, spesielt fordi det kommer i tillegg til alle de andre mer alvorlige barrierene allerede diskutert.

Korona

Helt til slutt er det verdt å nevne at koronapandemien også har påvirket kommunenes internasjonale klimaarbeid. Koronapandemien har i noen av kommunene ført til at det internasjonale arbeidet har blitt nedprioritert, og at det har vært færre aktiviteter tilbudt av nettverkene:

Før var det konferanser som vi kunne reise på, og besøk som vi fikk av delegasjoner som kom hit. Og nå er det jo lite av det selvfølgelig, men det er jo mer på digitalt da (Informant 6).

I Bergen opplevde informant 13 at det hadde blitt jobbet mindre internasjonalt det siste året enn tidligere. Hun mente som nevnt at dette delvis var en konsekvens av en endring av hvilke partier som hadde byråder, men nevnte at det også kunne være en konsekvens av korona:

Men det er kanskje også på grunn av at ting er ganske spesielt nå for å si det sånn. Alle møter er på nett [...] men det har blitt veldig annerledes dette året her. Men det er som sagt kanskje fordi vi har et nytt byråd, men også at det er en spesiell tid rett og slett (Informant 13).

Nettverkene holder ikke lenger fysiske møter, men gjør det digitalt. Det kan oppleves som en barriere for deltakelse, og minsker også muligheten for nettverksbygging med andre medlemmer, som man har ved fysiske konferanser:

Jeg synes ikke det er så lett nå når alt er digitalt. Det er veldig effektivt, men du mister akkurat den der at du kan gripe fatt i han som pratet og spørre mer, og kanskje etablere en kontakt og ha et samarbeid hvis man jobber med lignende ting og sånn (Informant 13).

Det gjenstår å se hvor mye koronapandemien påvirker kommunenes klimaarbeid generelt, og det internasjonale arbeidet på klima spesielt. Dersom korona påvirker økonomien til kommunene, og når det i tillegg er få statlige krav om klimaarbeid, er det som nevnt et område som fort kan nedprioriteres når det er andre oppgaver som er mer pressende. At nettverkene arrangerer færre konferanser, som vanligvis blir sett på som en givende del av nettverksarbeidet, kan samlet føre til mindre aktive medlemskap. Men samtidig blir teknologien for samarbeid over nett bedre, og kanskje det kan virke positivt.

7 Konklusjon

I denne oppgaven har jeg rettet søkelyset mot et tema som er svært lite undersøkt, nemlig norske kommuners deltakelse i transnasjonale klimanettverk for kommuner (TMCNs), og belyst problemstillingen *hvordan påvirkes kommunal klimastyring av kommunenes deltakelse i transnasjonale klimanettverk*. I tillegg har oppgaven svart på følgende operasjonaliserende forskningsspørsmål:

- Hvilke deler av klimastyringen i kommunene påvirkes av medlemskapet?
- Hva opplever kommunene som positivt/negativt ved deltakelsen i transnasjonale klimanettverk?
- Hvordan arbeider kommunene i nettverkene de er medlem av?
- Hvilke nasjonale og lokale forhold fremmer eller hindrer aktiv deltakelse i transnasjonale klimanettverk?

De første tre forskningsspørsmålene dannet grunnlaget for å undersøke hovedproblemstillingen, mens det siste spørsmålet redegjør for de forskjellene som er observert mellom kommunene, og avdekker viktige implikasjoner for policy. Før spørsmålene ble besvart dannet kapittel 2 bakgrunnen for studien ved å argumentere for at det lokale nivået er viktige aktører i arbeidet mot klimaendringer, fordi de både er store bidragsytere, men de er også steder der mange av beslutningene tas som kan redusere klimagassutslippene. Kapittelet redegjorde også for hvilke utviklinger som har ført til dannelsen av TMCNs.

Oppgaven tok utgangspunkt i kommunenes erfaringer med TMCNs ved å intervjuer ansatte i 7 av kommunene som er medlem av ett eller flere av nettverkene ICLEI, Covenant of Mayors og C40. Viken er med i Covenant of Mayors som koordinator og ble også intervjuet. I tillegg hadde jeg kontakt med KS på telefon, og 2 kommuner og Sør-Østerdalen regionråd på e-post. Jeg samlet også inn dokumenter som belyste funnene. Ved å ta utgangspunkt i kommunenes perspektiver kunne oppgaven avdekke hvilke forhold de selv mener er viktige, og finne ut hvilke faktorer som oppleves som barrierer eller drivere for aktiv deltakelse av nettverkene. Studien kan karakteriseres som en kvalitativ casestudie, der casene er norske kommuner som er med i TMCNs. Tematisk analyse ble benyttet for å knytte dataene opp mot det teoretiske rammeverket, og for å identifisere nye temaer som ikke er dekket av eksisterende litteratur.

7.1 Hvordan påvirkes kommunal klimastyring av kommunenes deltakelse i transnasjonale klimanettverk?

Det viktigste funnet fra oppgaven er at medlemskap i TMCNs oppleves som hovedsakelig positivt for den kommunale klimastyringen av medlemskommunene. De viktigste påvirkningene er: *tilgangen på kunnskapsutveksling mellom medlemmene*, som blant annet fører til ny kunnskap inn i kommunen, inspirasjon og ideer til klimatiltak, knytting av nyttige kontakter, og motivasjon for de ansatte; *tilgang på prosjektstøtte og finansiering*, som gir kommunene tilgang på støtte som gjør at de kan gjennomføre klimatiltak; *påvirkningskraft opp mot høyere myndighetsnivåer og markeder*, som lar kommunene påvirke de rammebetingelsene de opererer under, og bidrar til produksjonen av de løsningene de trenger for å oppnå egne mål; og *intern mobilisering og legitimering av klimatiltak*, som gjør at innbyggere og politikere i kommunen i større grad stiller seg bak de tiltakene som gjøres.

Kategorien «*markedsføring av kommunen*» ble nevnt av flere, men få av kommunene viser en eksplisitt strategi for grønn markedsføring gjennom TMCN-medlemskap. Det virket heller som om formidlingen av egne erfaringer var rettet mot egne innbyggere, og mot andre kommuner, i et genuint forsøk på å bidra til klimaarbeid andre steder. *Rapportering* er et aspekt alle kommunene anser som viktig, men på nåværende tidspunkt er det for krevende å utføre for de fleste. At TMCN-medlemskap fører til opprettelsen av *mål for utslippskutt og klimaplan* ble ansett som lite viktig av de fleste, fordi de allerede hadde mer ambisiøse klimamål. Den siste kategorien, *institusjonalisering av klimaarbeid* i kommunen ved bruk av nettverksmedlemskap er komplisert fordi institusjonalisering betyr forskjellige ting. I betydningen at medlemskapet har ført til implementering av tiltak kan det sies å være bekreftet, men om det har ført til organisatoriske endringer i kommunen er mer usikkert, selv om det er mulig at det har funnet sted i kommunene i tidligere faser av medlemskapet. I hovedsak virker det som om kommunene som i dag er medlem av TMCNs ligger langt fremme i klimaarbeidet sitt, og at indre prosesser dermed ikke blir påvirket i like stor grad. Dette skiller seg betraktelig fra Busch et al. (2018) sine funn, som også tok utgangspunkt i kommunenes erfaringer, men som fant at det var de indre prosessene som i størst grad ble påvirket av medlemskapet. Som følge av at studien er kvalitativ, og undersøker et fåtall kommuners medlemskap i dybden, ble nyansene i de forskjellige måtene medlemskapet påvirket klimastyringen på tydeligere enn i tidligere forskning. Dermed kan denne studien sies å være mer nøyaktig, som også er et resultat av at den er ren kvalitativ.

Studien fant også at medlemslistene til nettverkene kan være misvisende, og av de kommunene som ble kontaktet var det flere som ikke lenger regnet seg som medlemmer, og som heller ikke visste om medlemskapet. Disse kommunene faller utenfor Busch et al. (2018) sin kategori «passive medlemmer», fordi den innebærer kunnskap om medlemskapet i kommunen. De kommunene som i realiteten var medlemmer regnet seg alle som aktive medlemmer, selv om det er vanskelig å bedømme graden av aktivitet i de kommunene der medlemskapet ble inngått veldig nylig og under koronapandemien, som har begrenset aktiviteten i nettverkene noe. Dataene samlet inn fra kommunene som ikke lenger regnet seg som medlemmer ble brukt til å belyse barrierer og drivere for medlemskap i TMCNs.

Når det gjelder spørsmålet om hvordan kommunene arbeider i nettverkene varierte det mye fra kommune til kommune, noe som også fører til variasjon i hvordan de oppfattet at medlemskapet påvirket den lokale klimastyringen. Variasjonen virker å i stor grad påvirkes av prioriteringer kommunen må ta angående medlemskapet, som en følge av at det er svært ressurs- og tidkrevende å involvere seg i alle aktivitetene nettverkene tilbyr. At medlemskapet krever ressurser ble også ansett av flere som en potensiell negativ effekt ved medlemskapet. De fleste kommunene prioriterte å være med i aktiviteter som konferanser og andre plattformer for kunnskapsutveksling og prosjektdeltakelse over rapportering, som ble ansett av alle som svært krevende. Bærum er et eksempel på en kommune som har prioritert rapportering, og som et resultat har de ikke hatt kapasitet til å delta i andre aktiviteter, selv om de ser den potensielle verdien av det.

Et resultat av å ta utgangspunkt i flere kommuners erfaringer, og ved å kun undersøke kommuner fra samme land, er at viktigheten av den lokale konteksten for hvordan kommunen jobber i nettverket kom svært tydelig frem. Hadde oppgaven undersøkt kommuner i andre land også, ville nok nasjonal kontekst vist seg å være enda viktigere enn det som kom frem her. Den nasjonale konteksten ble til tross for dette også viet mye plass i oppgaven, fordi det i stor grad påvirker medlemskapet. Barrierer i den nasjonale konteksten ble tydelige nettopp fordi alle kommunene befinner seg i samme nasjonale kontekst, og det ble dermed lettere å finne temaer som gikk igjen i dataene. Også faktorer i nettverket var viktig for medlemskapet, men disse ble mindre vektlagt av informantene enn de lokale og nasjonale. Det er barrierene og driverne avdekket i oppgaven som i størst grad informerer spesifikke implikasjoner oppgaven har for policy, grunnet i funnene om måtene TMCN-medlemskap kan være positivt for kommunal klimastyring. Implikasjonene, og dermed også de viktigste barrierene og

driverne for TMCN-medlemskap, vil presenteres nøyere i neste del. Unntaket er barrierer som i liten grad kan endres av policy, som tidsforskjeller og ulike tradisjoner for ferieavvikling, men disse ble ansett som mindre viktige. Koronapandemien påvirket også deltakelsen i nettverkene, men det er lite som kan gjøres med internasjonale reiseforbud, annet enn å overføre mer av aktiviteten til nettløsninger, og forbedre teknologien.

7.2 Generaliserbarhet og implikasjoner for policy

Funnene i denne studien gjelder hovedsakelig de kommunene som er undersøkt her, men jeg vil argumentere for at funnene også til en viss grad er generaliserbare til en større kontekst. Kommunene som er undersøkt utgjør en liten andel av det totale antallet norske kommuner, men fordi det er få norske kommuner som er medlem av TMCNs representerer de en stor andel av disse – totalt var jeg i kontakt med 10 av 15 medlemskommuner i Norge (Sør-Østerdal regnes som ett medlem). Funnene kan dermed antas å være relativt generaliserbare for de norske kommunene som er med i TMCNs.

Om funnene er generaliserbare til andre norske kommuner som ikke er medlem av TMCNs er mer tvilsomt. Som diskutert så er de aktive kommunene, og de som har fått mest ut av medlemskapet, i stor grad svært ambisiøse kommuner når det gjelder klimaendringer, og større en gjennomsnittskommunen i Norge. Disse kommunene kan dermed ikke sies å være representative for alle norske kommuner, noe som kan tyde på at andre kommuner ikke ville erfart TMCN-medlemskap på samme måte som de undersøkte. Til tross for dette virker det som om det ligger et stort potensial for flere kommuner, også de mindre ambisiøse, å være med i TMCNs, spesielt når det gjelder tilgang på kunnskap. Flere mindre ambisiøse og mer representative kommuner har vært med i TMCNs tidligere, men er nå ikke lenger medlem som følge av lokale eller nasjonale barrierer. Dersom disse barrierene løses kan det føre til at det er lettere for mer «vanlige» kommuner å være med, og få utbytte av medlemskapet.

Funnene viser at det er potensiale for positive effekter på kommunal klimastyring ved å være med i TMCNs. At norske kommuner jobber internasjonalt med klima kan også hjelpe Norge med å nå sine klimamål, og det kan bidra til lavere utslipp andre steder i verden, ved at kommunene deler egen erfaring og kunnskap med andre. Men funnene viser også at det er svært utfordrende å opprettholde et aktivt medlemskap på grunn av en rekke barrierer på lokalt og nasjonalt nivå. Dette har flere implikasjoner for lokal og nasjonal policy. På lokalt

nivå krever det at kommunen har nok *ressurser*, både menneskelige og økonomiske, og at disse *settes av til nettverksarbeidet*. I mange tilfeller vil tilstedeværelsen av en engasjert enkeltperson, en «ildsjel», være det som setter i gang medlemskapet, men dersom det skal opprettholdes må det *forankres* i kommunen slik at det ikke blir glemt ved utskiftning av ansatte, for eksempel gjennom å inkludere medlemskapet i plandokumenter.

Funnene tyder på at medlemskap i TMCNs kan hjelpe kommunene med å redusere sine klimagassutslipp, noe som også vil gagne de nasjonale klimamålene. Foreløpig er det ingen oppfordring om, eller *informasjon om medlemskap i TMCNs* for kommuner fra nasjonalt nivå. Dersom kunnskapen om TMCN-deltakelse var mer tilgjengelig ville det kunne føre til at flere norske kommuner ble medlem. Foreløpig foregår TMCN-medlemskap kun på eget initiativ. Mangelen på nasjonale krav ble også nevnt av flere som et hinder for klimaarbeid generelt, selv om tidligere forskning viser at lokalt selvstyre også kan fremme deltakelse i TMCNs.

Men, kanskje den viktigste implikasjonen funnene har for policy på nasjonalt nivå, på internasjonalt nivå og i nettverkene, er at *rapportering av klimagassutslipp må gjøres mindre krevende* dersom det er ønskelig at det er en aktivitet kommunene skal drive med. Dette var noe alle informantene nevnte som krevende, og det ble sett på som et av de største hindrene for aktiv deltakelse. Dette er interessant fordi rapportering i liten grad er problematisert i tidligere forskning. Å gjøre rapportering enklere vil kreve et samarbeid på tvers av land, fordi det trengs en felles standard for rapportering. Men det krever også at hvert av landene, inkludert Norge, tilpasser seg denne standarden, slik at den nasjonale statistikken og tallene passer til det formatet som kreves internasjonalt. Nettverkene kan bidra her til å utarbeide rapporteringsportaler som er enklere å bruke, og utvikle metoder for rapportering gjennom prosjekter med medlemmene, slik som de er i gang med. Rapportering kan også gjøres mindre krevende for de minste kommunene ved at fylker melder seg inn i nettverkene som koordinatører, eller i andre former for støtteroller. Det vil være interessant å se hvordan det utvikler seg de neste årene, fordi det er et område som er i utvikling, og fordi enklere rapportering vil kunne tillate flere kommuner å bli medlem av TMCNs.

Av implikasjoner for nettverkene for å fremme aktivt medlemskap kan det nevnes at de bør jobbe for å gjøre innmelding og rapportering mindre krevende, og at de bør jobbe for å minske faren for overlappende arbeid mellom nettverkene, noe som fører til dobbeltarbeid for kommunene. De kan også forbedre rutinene for oppfølging av kommuner som faller fra, og

tillate og oppfordre fylker til å melde seg inn som koordinatore. Nettverkens markedsføring av seg selv har også et forbedringspotensial, da de til liten grad er synlige på sosiale medier i dag. Markedsføring kan føre til bedre kunnskap om nettverkene blant de som ikke allerede er medlem. Det er også viktig å nevne at de forskjellige nettverkene har ulike krav til sine medlemmer, og at kommuner bør vurdere sin egen kapasitet og egne behov når de velger hvilke nettverk de blir med i for å unngå unødvendig dobbeltarbeid og ressursbruk.

7.3 Videre forskning

Oppgaven kan ses på som en begynnelse for å undersøke norske kommuners medlemskap i TMCNs. Fokuset har vært på kommunene som er medlem, men det er mye som ikke er avdekket rundt hvorfor så få kommuner i Norge er medlem av TMCNs. Videre forskning kan derfor undersøke grunnene til det, ved å ta med perspektivene til kommuner som ikke er medlem. Videre forskning kan også følge kommuner som nettopp har blitt medlem, og se nøyaktig hvordan det påvirker kommunen over en tidsperiode, i motsetning til denne oppgaven som i stor grad er en tverrsnittstudie av situasjonen i dag, med få muligheter for å verifisere hvordan medlemskapet har påvirket kommunen tidligere. Et annet interessant perspektiv er å undersøke hvordan Covid 19-pandemien vil påvirke kommuners internasjonale klimaarbeid, og om det over tid vil virke positivt eller negativt på transnasjonalt klimanettverksarbeid. Funnene her tyder på at det påvirker negativt, men bedre digitale løsninger kan også tenkes å gjøre medlemskap mer tilgjengelig. Temaet TMCNs og norske kommuner vil uansett være spennende å følge med på fremover fordi det virker som om det er en del som skjer nå, både med utvikling av rapportering, men også innmeldingen av nye kommuner og fylker de siste årene, som Asker, Bodø og Viken er gode eksempler på.

Litteraturliste

- Andonova, L. B., Betsill, M. M., & Bulkeley, H. (2009). Transnational Climate Governance. *Global environmental politics*, 9(2), 52-73. doi:10.1162/glep.2009.9.2.52
- Asdal, K. (2015). What is the issue? The transformative capacity of documents. *Distinktion: Scandinavian Journal of Social Theory*, 16(1), 74-90.
doi:10.1080/1600910X.2015.1022194
- Arendal kommune. (2018, 25. juni). Internasjonalt samarbeid på klima og miljø. Stor nasjonal og internasjonal interesse. Hentet 08.04.2021 fra <https://www.arendal.kommune.no/politikk-og-organisasjon/klima-og-miljo/internasjonalt-samarbeid-pa-klima-og-miljo/>
- Arendal kommune. (u.å). Miljøledelse. Hentet fra <https://www.arendal.kommune.no/politikk-og-organisasjon/klima-og-miljo/miljoledelse/>
- Arendal kommune. (2019). *Kommunedelplan Klima og energi Arendal 2019-2023. Grønn Strategi*. Hentet fra <https://www.arendal.kommune.no/f/p1/i45e02721-237f-4abd-8d67-135941ccb561/kommunedelplan-klimaogenergi-arendalkommune2019-2023.pdf>
- Asker kommune. (u.å.). *Kunnskapsgrunnlaget til temaplan Handling mot klimaendringene*. Hentet fra <https://www.asker.kommune.no/globalassets/klima-og-miljo/kunnskapsgrunnlag-klimaplan-2020.pdf>
- Asker kommune. (2018). *Kommunedelplan for klima, energi og miljø (2018-2030)*. Hentet fra: <https://www.asker.kommune.no/contentassets/cc909c0c27f6493a85c58ef0c9913bfd/klem-planen---med-forord-og-vedtak-fra-kommunestyremotet-13.11.pdf>
- Asker kommune. (2020) Saksframlegg. Arkivsak 20/29070-1. Ordførervtalen Covenant of Mayors for Climate and Energy. Hentet fra: https://www.asker.kommune.no/politikk/politiske-moter-og-dokumenter/?q=0178/20&c=200200212#result&t_dtq=true
- Baxter, J. (2016). Case Studies in Qualitative Research. I I. M. Hay (Red.), *Qualitative research methods in human geography* (4. Utg., s. 130-146). Don Mills, Ontario: Oxford University Press.
- Berekvam, Ø. (2020). Ordføreren vil ta dine klimainnspill med til resten av Europa. Hentet fra: <https://www.stavanger.kommune.no/politikk/ordforer/ordforeren-vil-ta-dine-klimainnspill-med-til-resten-av-europa/>

- Bergen kommune. (2016). *Grønn strategi – klima og energihandlingsplan for Bergen*. Hentet fra <https://www.bergen.kommune.no/hvaskjer/tema/gronn-strategi>
- Bergen kommune. (2020). Legger fram internasjonal handlingsplan og gjennomgang av kommunens internasjonale samarbeidsarenaer. Hentet fra <https://www.bergen.kommune.no/politikk/byradet/behandlede-saker/okonomi-og-administrasjon/legger-ram-internasjonalt-handlingsplan-og-gjennomgang-av-kommunens-internasjonale-samarbeidsarenaer>
- Bodø kommune. (u.å.) Internasjonale nettverk og organisasjoner. Hentet fra <https://bodo.kommune.no/nettverk-og-organisasjoner/category3239.html>
- Bodø kommune. (2019a). *Klima- og energiplan 2019-2031*. Hentet fra <https://bodo.kommune.no/getfile.php/1313122-1562053022/Natur%2C%20miljø%20og%20landbruk/Bodø%20kommunes%20klima-%20og%20energiplan%202019-2031%281%29.pdf>
- Bodø kommune. (2019b). *Planprogram – kommunedelplan for ny bydel*. Hentet fra <https://bodo.kommune.no/getfile.php/1321360-1570794263/Plan%2C%20bygg%20og%20eiendom/Kart%20og%20arealplaner/Arealplaner/Kommunedelplan/KDP%20for%20ny%20bydel/Planprogram%20for%20ny%20bydel.pdf>
- Bouteligier, S. (2013). *Cities, networks, and global environmental governance : spaces of innovation, places of leadership*. New York: Routledge.
- Braun, V., & Clarke, V. (2006). Using thematic analysis in psychology. *Qualitative Research in Psychology*, 3(2), 77-101. doi:10.1191/1478088706qp063oa
- Brenner, N., & Schmid, C. (2014). The 'Urban Age' in Question. *International Journal of Urban and Regional Research*, 38(3), 731-755. doi:10.1111/1468-2427.12115
- Bulkeley, H. (2015). Can cities realise their climate potential? Reflections on COP21 Paris and beyond. *Local Environment*, 20(11), 1405-1409. doi:10.1080/13549839.2015.1108715
- Bulkeley, H., Andonova, L., Bäckstrand, K., Betsill, M., Compagnon, D., Duffy, R., . . . Vandever, S. (2012). Governing Climate Change Transnationally: Assessing the Evidence from a Database of Sixty Initiatives. *Environment and Planning C: Government and Policy*, 30(4), 591-612. doi:10.1068/c11126
- Bulkeley, H., & Betsill, M. (2003). *Cities and Climate Change. Urban sustainability and environmental governance*. London: Routledge.
- Bulkeley, H., & Newell, P. (2015). *Governing Climate Change* (2. Utg.). London: Routledge.

- Busch, H. (2015). Linked for action? An analysis of transnational municipal climate networks in Germany. *International journal of urban sustainable development*, 7(2), 213-231. doi:10.1080/19463138.2015.1057144
- Busch, H., & Anderberg, S. (2015). Green Attraction—Transnational Municipal Climate Networks and Green City Branding. *Journal of management and sustainability*, 5(4), 1. doi:10.5539/jms.v5n4p1
- Busch, H., Bendlin, L., & Fenton, P. (2018). Shaping local response – The influence of transnational municipal climate networks on urban climate governance. *Urban Climate*, 24, 221-230. doi:10.1016/j.uclim.2018.03.004
- Bærum kommune. (2018). *Klimastrategi 2030*. Hentet fra: <https://www.baerum.kommune.no/globalassets/politikk-og-samfunn/barum-2035/klimaklok/strategidokumenter/klimastrategi-2030.pdf>
- Bærum kommune. (2017). *Utfordringsdokument til klimastrategi 2030*. Vedlegg til politisk sak «klimaklok Bærum – klimastrategi 2030», J.post ID. 17/173496. Hentet fra <https://www.baerum.kommune.no/globalassets/aktuelt/dokumenter/utfordringsdokument-til-klimastrategi-2030--2208174768212-3.pdf>
- Bærum Kommune. (2020). Klima og Miljø. Hentet 26/11/2020 fra <https://www.baerum.kommune.no/styringsdokumenter/arsrapport-2019/klima-og-miljo/>
- C40. (2020, 11. november). C40 Cities opens Oslo office to accelerate clean construction and climate governance. Hentet fra https://c40-production-images.s3.amazonaws.com/press_releases/images/572_C40_opens_new_office_in_Oslo.original.pdf?1605111960
- C40. (2012). C40 Announces new guidelines for membership categories. Hentet fra: https://c40-production-images.s3.amazonaws.com/press_releases/images/25_C40_20Guidelines_20FINA_L_2011.14.12.original.pdf?1388095701
- C40. (u.å. a). Our partners and funders. Hentet fra: <https://www.c40.org/partners>
- C40. (u.å. b). The Power of C40 Cities. Hentet fra: <https://www.c40.org/cities>
- C40. (u.å. c). About. Hentet fra: <https://www.c40.org/about>
- C40. (u.å. d). Networks. Hentet fra: <https://www.c40.org/networks>
- CICERO. (2018). *Hva sier spesialrapporten om 1,5 °C om lavutslippsomstilling for Oslo?* (2018:13). Hentet fra <https://pub.cicero.oslo.no/cicero->

xui/bitstream/handle/11250/2573246/CICERO%20Rapport%2013%20%20til%20web.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Climate Initiatives Platform. (9. Mars 2021). Carbon Neutral Cities Alliance. Hentet 22.04.2021 fra:

http://climateinitiativesplatform.org/index.php/Carbon_Neutral_Cities_Alliance

CNCA. (u.å. a). Our Cities. Hentet fra: <https://carbonneutralcities.org/cities/>

CNCA. (u.å. b). About Us. Hentet fra: <https://carbonneutralcities.org/about/>

CNCA. (u.å. c). Membership. Hentet fra: <https://carbonneutralcities.org/membership/>

CNCA. (u.å. d). Our Work. Hentet fra: <https://carbonneutralcities.org/what-we-do/>

Covenant of Mayors. (u.å. a). Covenant community. Hentet fra:

<https://www.covenantofmayors.eu/about/covenant-community/coordinators.html>

Covenant of Mayors (u.å. b). Support. Hentet fra:

<https://www.covenantofmayors.eu/support/faq.html>

Covenant of Mayors. (u.å. c). Covenant Initiative. Hentet fra:

<https://www.covenantofmayors.eu/about/covenant-initiative/origins-and-development.html>

Covenant of Mayors. (u.å. d). News and events. Hentet fra:

<https://www.covenantofmayors.eu/news-and-events/events/upcoming-events.html>

Covenant of Mayors. (u.å. e). Plans and actions. Hentet fra:

<https://www.covenantofmayors.eu/plans-and-actions/good-practices.html>

Cope, M. (2016). Organizing and Analyzing Qualitative Data. I I. M. Hay (Red.), *Qualitative research methods in human geography* (4. Utg., s. 373-392). Don Mills, Ontario: Oxford University Press.

Davies, A. R. (2005). Local action for climate change: transnational networks and the Irish experience. *Local Environment*, 10(1), 21-40. doi:10.1080/1354983042000309298

Deakin, H., & Wakefield, K. (2014). Skype interviewing: reflections of two PhD researchers. *Qualitative research : QR*, 14(5), 603-616. doi:10.1177/1468794113488126

Dowling, R. (2016). Power, Subjectivity, and Ethics in Qualitative Research. I I. M. Hay (Red.), *Qualitative research methods in human geography* (4. Utg., s. 29-44). Don Mills, Ontario: Oxford University Press.

Dunn, K. (2016). Interviewing. I I. M. Hay (Red.), *Qualitative research methods in human geography* (4. Utg., s. 149-188). Don Mills, Ontario: Oxford University Press.

- Fay C. (2007). Think locally, act globally: lessons to learn from the Cities for Climate Protection Campaign. *Innovations: A Journal of Politics*. Volum 7 – 2007. Hentet fra: <https://prism.ucalgary.ca/handle/1880/112875>
- FN. (2021, 7. januar). Bærekraftige byer og lokalsamfunn. Hentet 11.02.2021 fra <https://www.fn.no/om-fn/fns-baerekraftsmaal/baerekraftige-byer-og-lokalsamfunn>
- George, A. L., & Bennett, A. (2005). *Case studies and theory development in the social sciences*. Cambridge, Mass: MIT Press.
- Grabher, G., & Powell, W. W. (2004). Introduction. I G. Grabher & W. W. Powell (Red.), *Networks* (Vol. 1, s. xi-xxxii). Cheltenham: Edward Elgar Publishing Limited.
- Hakelberg, L. (2014). Governance by Diffusion: Transnational Municipal Networks and the Spread of Local Climate Strategies in Europe. *Global environmental politics*, 14(1), 107-129. doi:10.1162/GLEP_a_00216
- Hammer Krog, L. & Skauge, M. (2019). Klimakloke Bærum. *Budstikka*. Hentet fra <https://www.budstikka.no/debatt/klimakloke-baerum/317234!/>
- Harvold, K.A. (2001, 27. september). Med døra på gløtt mot Johannesburg. *Kommunal Rapport*. Hentet fra <https://www.kommunal-rapport.no/debatt/med-dora-pa-glott-mot-johannesburg/81904!/>
- Hauge, Å. L., Hanssen, G. S., Flyen, C., & Strømø, E. B. (2018). *Nettverk for å lære klimatilpasning. Hvorfor og hvordan?* (Klima 2050 Report 9). Hentet fra <http://www.klima2050.no/klima-2050-report>
- Hay, I. M. (Red.) (2016). *Qualitative research methods in human geography* (4. Utg.). Don Mills, Ontario: Oxford University Press.
- Wessel, T. (2017). Urbanisering. I D. Jordhus-Lier & K. Stokke (Red.), *Samfunnsgeografi : en innføring* (s. 205-216). Oslo: Cappelen Damm Akademisk.
- Hofstad, H. & Vedeld, T. (red.) (2020): *Urban climate governance and co-creation – In Cape Town, Copenhagen, Gothenburg and Oslo* (NIBR Report 2020:8). Hentet fra <https://fagarkivet.oslomet.no/bitstream/handle/20.500.12199/3126/2020-8.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- Huynh, D., N. (2021). Localising the Sustainable Development Goals in Europe: Perspectives for the north. (Nordregio rapport på vegne av KS). Hentet fra: https://www.ks.no/contentassets/72ade1e76c514378a755f2e38762c8a1/KSReportSDGFinal.pdf? t_id=jDtioBS-txLLZVK33ZbDrg%3d%3d& t_uuid=g0RColPhStyP3Y8T1QMfaw& t_q=iclei& t_tags=language%3ano%2csiteid%3abfb9d852-9a87-4d2f-a25f-

779a7a8be2ea%2candquerymatch& t hit.id=Ksno2018_Models_Media_GenericD
ocument/ ea47dc63-0d1f-4024-a7a7-166ee23ea8ea& t hit.pos=4

ICLEI. (u.å. a). Local and regional governments and ICLEI. Hentet fra:

https://iclei.org/en/our_network.html

ICLEI. (u.å. b). Our Members. Hentet fra: https://iclei.org/en/our_members.html

ICLEI. (u.å. c). About us. Hentet fra: https://iclei.org/en/About_ICLEI_2.html

ICLEI. (u.å. d). Our approach. Hentet fra: https://iclei.org/en/our_approach.html

ICLEI. (u.å. e). What er do. Hentet fra: https://iclei.org/en/what_we_do.html

ICLEI. (u.å. f). ICLEI World Congress 2021-2022. Hentet fra

[https://worldcongress.iclei.org/?gclid=EAJalQobChMII7r-
IYyU8AIVAnYYCh2NWAhwEAAAYASAAEgIVBvD_BwE](https://worldcongress.iclei.org/?gclid=EAJalQobChMII7r-IYyU8AIVAnYYCh2NWAhwEAAAYASAAEgIVBvD_BwE)

ICLEI. (u.å. g). Why join ICLEI. Hentet fra: <https://iclei.org/en/join.html>

Innlandet fylkeskommune. (26. januar 2021). Regioner og kommuner. Hentet 19.02.2021 fra

[https://innlandetfylke.no/om-fylkeskommunen/om-innlandet/regioner-og-
kommuner/](https://innlandetfylke.no/om-fylkeskommunen/om-innlandet/regioner-og-kommuner/)

IPCC. (2014). *Climate Change 2014: Synthesis Report. Contribution of Working Groups I, II and III to the Fifth Assessment Report of the Intergovernmental Panel on Climate Change*. Core Writing Team, R. K. Pauchauri & L. A. Meyer (red.). IPCC, Genève, Sveits. Hentet fra

https://www.ipcc.ch/site/assets/uploads/2018/02/SYR_AR5_FINAL_full.pdf

IPCC. (2018). *Special Report: Global Warming of 1,5 °C*. <https://www.ipcc.ch/sr15/>

ITU. (2021). United 4 Smart Sustainable Cities. Hentet fra [https://www.itu.int/en/ITU-
T/ssc/united/Pages/default.aspx](https://www.itu.int/en/ITU-T/ssc/united/Pages/default.aspx)

Janghorban, R., Roudsari, R. L., & Taghipour, A. (2014). Skype interviewing: The new generation of online synchronous interview in qualitative research. *International Journal of Qualitative Studies on Health and Well-being*, 9(1).
doi:10.3402/qhw.v9.24152

Järvinen, M., & Mik-Meyer, N. (2020). Analysing Qualitative Data in Social Science. I M. Järvinen & N. Mik-Meyer (Red.), *Qualitative Analysis: Eight Approaches for the Social Sciences* (s. 1-27). Los Angeles: SAGE.

Kasa, S., Westskog, H., & Rose, L. E. (2018). Municipalities as Frontrunners in Mitigation of Climate Change: Does soft regulation make a difference? *Environmental Policy and Governance*, 28(2), 98-113. doi:10.1002/eet.1791

- Kern, K., & Bulkeley, H. (2009). Cities, Europeanization and Multi-level Governance: Governing Climate Change through Transnational Municipal Networks. *Journal of common market studies*, 47(2), 309-332. doi:10.1111/j.1468-5965.2009.00806.x
- Klimaloven. (2017). Lov om klimamål (LOV-2017-06-16-60). Hentet fra: <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2017-06-16-60>
- Klima- og miljødepartementet (2021). *Klimaplan for 2021-2030* (Meld. St. 13 (2020-2021)). Hentet fra <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/meld.-st.-13-20202021/id2827405/>
- Klima- og miljødepartementet. (2007). *Norsk klimapolitikk* (Meld. St. 34 (2006-2007)). Hentet fra <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/Stmeld-nr-34-2006-2007-/id473411/>
- Kommunal- og moderniseringsdepartementet. (2020, 3. januar). Fakta om kommunereformen. Hentet 25. mars 2021 fra <https://www.regjeringen.no/no/tema/kommuner-og-regioner/kommunereform/kommunereform/id2548377/>
- Kommunal- og moderniseringsdepartementet. (2019, 19. desember). Nye fylker. Hentet fra: <https://www.regjeringen.no/no/tema/kommuner-og-regioner/regionreform/regionreform/nye-fylker/id2548426/>
- Kommuneloven. (2018). Lov om kommuner og fylkeskommuner (LOV-2018-06-22-83). Hentet fra https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2018-06-22-83#KAPITTEL_1-2
- Kona, A., Bertoldi, P., Monforti-Ferrario, F., Rivas, S., & Dallemand, J. F. (2018). Covenant of mayors signatories leading the way towards 1.5 degree global warming pathway. *Sustainable Cities and Society*, 41, 568-575. doi:10.1016/j.scs.2018.05.017
- Krog, L. H. & Skauge, M. (2019). Klimakloke Bærum. Hentet 26.11.2020 fra <https://www.baerum.kommune.no/politikk-og-samfunn/politikk/ordforerens-side/ordforer/kronikker-og-leserinnlegg/klimakloke-barum/>
- Leichenko, R. M., & O'Brien, K. L. (2019). *Climate and society : transforming the future*. Cambridge: Polity Press.
- Lillehammer kommune. (2015). Kommunedelplan for Miljø med hovedtema klima og energi 2016-2025. Hentet fra: <https://www.lillehammer.kommune.no/kommunedelplan-for-miljoe-2016-2025.5841513-447246.html>
- Lin, J. (2018). *Governing climate change : global cities and transnational lawmaking*. doi:<https://doi-org.ezproxy.uio.no/10.1017/9781108347907>
- Lupton, D. (redaktør) (2020). Doing fieldwork in a pandemic (crowd-sourced document). Hentet 23. April 2020 fra:

<https://docs.google.com/document/d/1clGjGABB2h2qbduTgfqribHmog9B6P0NvMgVuiHZCl8/edit?ts=5e88ae0a#>

- Melica, G., Bertoldi, P., Kona, A., Iancu, A., Rivas, S., & Zancanella, P. (2018). Multilevel governance of sustainable energy policies: The role of regions and provinces to support the participation of small local authorities in the Covenant of Mayors. *Sustainable Cities and Society*, 39, 729-739. doi:10.1016/j.scs.2018.01.013
- Miljødirektoratet. (2020). *Klimakur 2030, Tiltak og Virkemidler mot 2030*. (M-1625. 2020). <https://www.miljodirektoratet.no/globalassets/publikasjoner/m1625/m1625.pdf>
- Miljødirektoratet. (2021). *Klimagassregnskap for kommuner og fylker. Dokumentasjon av metode – versjon 4*. (M-989). Hentet fra <https://www.miljodirektoratet.no/tjenester/klimagassutslipp-kommuner/?area=618§or=-2>
- Millstein, M. (2019). C40: Kan byene bli klimaledere når statene mislykkes? Hentet fra: <https://urban.oslomet.no/2019/10/c40-kan-byene-bli-klimaledere-nar-statene-mislykkes/>
- Nordre Follo. (21. januar 2021). Nordre Follo kommune. Hentet fra: <https://www.nordrefollo.kommune.no/om-nordre-follo-kommune/fakta-om-kommunen/>
- Oslo kommune. (u.å.). Internasjonalt samarbeid på miljø. Hentet 30. april 2021 fra <https://www.oslo.kommune.no/miljo-og-klima/slik-jobber-vi-med-miljo-og-klima-1/internasjonalt-samarbeid-pa-miljo/>
- Oslo kommune. (2009). *Strategi for Oslo kommunes internasjonale arbeid*. Byrådssak 143/09. hentet fra <https://tjenester.oslo.kommune.no/ekstern/einnsyn-fillager/filtjeneste/fil?virkosomhet=976819837&filnavn=byr/2009/br1/2009016877-688747.pdf>
- Oslo kommune. (2011). *Byøkologisk program 2011-2026*. Hentet fra: [https://www.oslo.kommune.no/getfile.php/131594-1456925023/Tjenester%20og%20tilbud/Politikk%20og%20administrasjon/Miljø%20og%20klima/Styrende%20dokumenter/Byøkologisk%20program%20for%20Oslo.pdf](https://www.oslo.kommune.no/getfile.php/131594-1456925023/Tjenester%20og%20tilbud/Politikk%20og%20administrasjon/Milj%C3%B8%20og%20klima/Styrende%20dokumenter/By%C3%B8kologisk%20program%20for%20Oslo.pdf)
- Oslo kommune. (2020). *Klimastrategi for Oslo mot 2030*. Hentet fra: https://www.klimaoslo.no/wp-content/uploads/sites/88/2020/09/Klimastrategi2030_langversjon_web_enkeltside.pdf

- Palermo, V., Bertoldi, P., Apostoulu, M., Kona, A., & Rivas, S. (2020). Assessment of climate change mitigation policies in 315 cities in the Covenant of Mayors initiative. *Sustainable Cities and Society*, 60. doi:10.1016/j.scs.2020.102258
- Pedersen, S., Bruvoll, A. (2014). *Erfaringer og utfordringer med klima- og energiplanlegging i kommuner og fylkeskommuner* (Vista Analyse rapport 2014/23). Hentet fra: https://vista-analyse.no/site/assets/files/5746/va-rapport_2014-23_-_erfaringer_og_utfordringer_med_klima-og_energiplanlegging_i_kommuner_og_fylkeskommuner.pdf
- PentaHelix. (u.å.). Objectives. Hentet fra: <https://pentahelix.eu/objectives/>
- Revi, A., Singh, C., & de Kleijne, K. (2018). *Summary for Urban Policymakers: What the IPCC Special Report on 1.5 C means for Cities*. DOI:10.24943/SCPM.2018
- Røiseland, A., & Vabo, S. I. (2012). *Styring og samstyring : governance på norsk*. Bergen: Fagbokforl.
- Saldaña, J. (2009). *The coding manual for qualitative researchers*. Los Angeles: Sage.
- Salmons, J. (2016). *Doing qualitative research online*. London: SAGE Publications
- Sassen, S. (2004) Foreword, i A. C. Drainville (red.) *Contesting Globalization: Space and Place in the World Economy* (s. vii–ix). New York: Routledge.
- Sataøen, H., All, C. (2007). *Lokale energiutredninger: Evalueringsrapport*. (VF-rapport 5/2007). Hentet fra: https://www.vestforsk.no/sites/default/files/migrate_files/lokale-energiutredninger-evalueringsrapport.pdf
- Smith, K. E. (2006). Problematising power relations in ‘elite’ interviews. *Geoforum*, 37(4), 643-653. doi:10.1016/j.geoforum.2005.11.002
- Solbakk, J. H., Bentzen, H. B., Holm, S., Heggstad, A. K. T., Hofmann, B., Robertsen, A., . . . Bernabe, R. (2021). Back to WHAT? The role of research ethics in pandemic times. *Medicine, Health Care and Philosophy*, 24(1), 3-20. doi:10.1007/s11019-020-09984-x
- Solecki, W., Rosenzweig, C., Dhakal, S., Roberts, D., Barau, A. S., Schultz, S., & Ürges-Vorsatz, D. (2018). City transformations in a 1.5 °C warmer world. *Nature climate change*, 8(3), 177-181. doi:10.1038/s41558-018-0101-5
- SSB. (2020). Store endringer i kommunekartet – og statistikken. Hentet fra <https://www.ssb.no/offentlig-sektor/artikler-og-publikasjoner/store-endringer-i-kommunekartet-og-statistikken>

- SSB. (23. februar 2021). 07459: Befolkning, etter region, statistikkvariabel og år. Hentet 21.04.2021 fra <https://www.ssb.no/statbank/table/07459/tableViewSorted/>
- Statlige planretningslinjer for klima- og energiplanlegging og klimatilpasning. (2018). (FOR-2018-09-28-1469). Hentet fra: <https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2018-09-28-1469>
- Stavanger kommune. (2018). *Klima- og miljøplan 2018-2030*. Vedtatt av Stavanger bystyre 26.11.2018. <https://www.stavanger.kommune.no/siteassets/renovasjon-klima-og-miljo/miljo-og-klima/klima--og-miljoplan-2018-2030.pdf>
- Stortinget. (2021). Klimaplan for 2021-2030. Meld. St. 13 (2020-2021), Innst. 325 S (2020-2021). Hentet 8. april fra <https://www.stortinget.no/no/Saker-og-publikasjoner/Saker/Sak/?p=82805>
- Stehle, F., Höhne, C., Hickmann, T., & Lederer, M. (2019). The Effects of Transnational Municipal Networks on Urban Climate Politics in the Global South. I C. Certomà, H. Bulkeley, & J. van der Heijden (Red.), *Urban Climate Politics: Agency and Empowerment* (s. 210-230). Cambridge: Cambridge University Press.
- Stratford, E., & Bradshaw, M. (2016). Qualitative Research Design and Rigour. I I. M. Hay (Red.), *Qualitative Research Methods in Human Geography* (4. Utg., s. 117-129). Don Mills, Ontario: Oxford University Press.
- Toly, N. J. (2008). Transnational Municipal Networks in Climate Politics: From Global Governance to Global Politics. *Globalizations*, 5(3), 341-356.
doi:10.1080/14747730802252479
- UiO. (2019, 17. desember). Data management at ISS. Hentet 29. april 2021 fra <https://www.sv.uio.no/studier/master/iss/Datahandtering/data-management-at-iss.html>
- UiO. (2020). Klassifisering av data og informasjon. Hentet 23. april 2021 fra <https://www.uio.no/tjenester/it/sikkerhet/isis/tillegg/lagring/infoklasser.html>
- UN. (2015). Paris Agreement. Hentet fra https://unfccc.int/sites/default/files/english_paris_agreement.pdf
- UNFCCC. (2021). Paris Agreement – Status of Ratification. Hentet 09/02/21 fra <https://unfccc.int/process/the-paris-agreement/status-of-ratification>
- van der Heijden, J., Bulkeley, H., & Certomà, C. (2019). Promises and Concerns of the Urban Century: Increasing Agency and Contested Empowerment. I J. van der Heijden, H. Bulkeley, & C. Certomà (Red.), *Urban Climate Politics: Agency and Empowerment* (s. 1-20). Cambridge: Cambridge University Press.

- van der Heijden, J., Certomà, C., & Bulkeley, H. (2019). The Politics of Urban Climate Futures: Recognition, Experimentation, Orchestration. I J. van der Heijden, H. Bulkeley, & C. Certomà (Red.), *Urban Climate Politics: Agency and Empowerment* (s. 231-242). Cambridge: Cambridge University Press.
- Vennesson, P. (2008). Case studies and process tracing: theories and practices. I D. della Porta & M. Keating (Red.), *Approaches and Methodologies in the Social Sciences* (s. 223-239). Cambridge: Cambridge University Press.
- Wang, L., Grann, O. J. (2019). *KS' arbeid med klimatilpasning i kommunesektoren (2008-2018) – et grunnlag for å drøfte veien videre.* (Insam rapport 20-03.19). Hentet fra: https://www.ks.no/globalassets/fagomrader/samfunnsutvikling/klima/Rapport-om-KS-arbeid-med-klimatilpasning.pdf? t_id=jDtioBS-txLLZVK33ZbDrg%3d%3d& t_uuid=g0RColPhStyP3Y8T1QMfaw& t_q=iclei& t_tags=language%3ano%2csiteid%3abfb9d852-9a87-4d2f-a25f-779a7a8be2ea%2candquerymatch& t_hit.id=Ksno2018_Models_Media_GenericDocument/ d2ca0b17-c385-4ae2-aeb1-0a4d752584af& t_hit.pos=7
- Westskog, H., Kasa, S. (2015, 7. mai). Myk politikk gir myke resultater. *KLIMA – et magasin om klimaforskning fra CICERO*. Hentet fra <https://cicero.oslo.no/no/posts/klima/myk-politikk-gir-myke-resultater>
- Wilbanks, T. J., & Kates, R. W. (1999). Global Change in Local Places: How Scale Matters. *Climatic Change*, 43(3), 601-628. doi:10.1023/A:1005418924748
- Winchester, H. P. M., & Rofe, M. W. (2016). Qualitative Research and Its Place in Human Geography. I I. M. Hay (Red.), *Qualitative research methods in human geography* (4. Utg., s. 3-28). Don Mills, Ontario: Oxford University Press.
- Woodruff, S. C. (2018). City membership in climate change adaptation networks. *Environmental Science and Policy*, 84, 60-68. doi:10.1016/j.envsci.2018.03.002
- Zeppel, H. (2013). The ICLEI Cities for Climate Protection Programme: Local Government Networks in Urban Climate Governance. I T. Cadman (Red.), *Climate Change and Global Policy Regimes: Towards Institutional Legitimacy* (s. 217-231). London: Palgrave Macmillan UK.
- Ålesund kommune. (2020). Grøn strategi 2021-2024. Miljø- og klimastrategi for Ålesund kommune. Høringsutkast. Hentet fra: https://pub.framsikt.net/plan/alesund2020/plan-grøn_strategi/#/

Vedlegg 1: Informanter:

Informant 1: Miljøvernrådgiver i Lillehammer kommune. Kontakt på mail 15. og 20. oktober 2020

Informant 2: Rådgiver i Innlandet fylkeskommune med tilknytning til regionrådet for Sør-Østerdal. Kontakt på mail 20. oktober 2020

Informant 3: Seniorrådgiver i klimaetaten i Oslo kommune. Intervju på Zoom 22. oktober 2020

Informant 4: Seniorrådgiver klima og miljø Arendal kommune. Intervju på Zoom 27. oktober 2020

Informant 5: Seksjonsleder bærekraftig samfunnsutvikling Ålesund kommune. Intervju på Zoom 6. november 2020

Informant 6: Koordinator/prosjektleder Stavanger kommune. Intervju på Teams 9. november 2020

Informant 7: Rådgiver internasjonalt samarbeid Asker kommune. Kontakt på mail 16. november 2020

Informant 8: Spesialrådgiver i KS. Jobbet med ICLEI og Covenant of Mayors. Telefonsamtale om KS og ICLEI 27. november 2020.

Informant 9: Prosjektleder FoUI og næringsutvikling Ny by – Ny flyplass i Bodø kommune. Kontakt for Covenant of Mayors. Intervju fredag 4. desember 2020

Informant 10: Seniorrådgiver ved avdeling for klima og energi, Viken fylkeskommune. Kontakt for arbeid med Covenant of Mayors. Intervju på Zoom mandag 7. desember 2020

Informant 11: Spesialrådgiver i Bærum kommune, hovedkontakt for Covenant of Mayors. Intervju på Zoom torsdag 10 desember 2020

Informant 12: Klimarådgiver i Bærum kommune. Intervju på Zoom torsdag 10. desember 2020

Informant 11 og 12 deltok i intervju sammen

Informant 13: Seniorrådgiver i Bergen kommune, byrådsavdeling for klima, miljø og byutvikling. Ansvar for arbeidet med Covenant of Mayors. Intervju på Zoom fredag 11. desember 2020

Vedlegg 2: Intervjuguide

Forenklet versjon

1. Introduksjon
 - a. Informasjonsskriv og samtykke
 - b. Lydopptak
2. Bakgrunn
 - a. stillingsbeskrivelse
 - b. tid ansatt i stillingen
 - c. hvis før medlemskapet ble inngått: hva var din rolle i inngåelse av medlemskapet?
3. Klimaarbeid i kommunen
 - a. Eget klimaarbeid i forhold til andre kommuner
 - b. Initiativ utenom statlige forventninger
 - c. Klima en prioritet? Når og hvorfor?
 - d. Kommunens/lokale nivåets rolle i globalt klimaarbeid?
 - e. Hvordan påvirker deltakelse i nettverk dette synet?
4. Motivasjon
 - a. hvilke/t internasjonalt nettverk er kommunen medlem av?
 - b. Hvorfor ble kommunen medlem av nettverket/ene
5. Medlemskapet
 - a. Hvilke verktøy er tilgjengelig som følge av medlemskapet?
 - b. Hva er det mest positive med å være medlem?
 - c. Hvordan arbeider dere i nettverket, hvilke aktiviteter?
 - d. Settes det regler eller standarder i nettverket dere må følge? Hvilken effekt har det?
6. Effekten på lokalt klimaarbeid
 - a. Hvordan påvirker medlemskapet deres klimaarbeid?
 - b. Hvilke deler av klimaarbeidet i kommunen påvirkes av medlemskapet?
 - c. Er det noen negative sider/konsekvenser?
7. Lokale faktorer som kan påvirke medlemskapet
 - a. Hvilke lokale forhold tror du er grunnen til at dere er aktive (eller ikke aktive) i nettverket?
 - b. Har det vært endringer i arbeidet med nettverket siden dere ble medlem?
 - c. Ved endring: har det skjedd endringer i kommunen siden medlemskapet ble inngått som påvirker samhandlingen med nettverket?
8. Nasjonale faktorer
 - a. Finnes det nasjonale faktorer som påvirket deltakelse i nettverk?
 - b. Kunne staten gjort noe annerledes? Hva?
9. Faktorer ved nettverket
 - a. Er det noe nettverket kunne gjort annerledes? Hva?
10. Avslutning
 - a. er det noe mer du kommer på som kan være relevant?
 - b. Er det i orden at jeg kontakter deg igjen dersom jeg kommer på noe mer?

